

Országos Széchényi Könyvtár
Könyvtártudományi és Módszertani Központ

**A könyvtár szerepe a helyi
közösség életében:
Füzessabony köznevelődési könyvtára
a változó világban**

Konzultens:
Orosz Bertalané

Készítette:
Blahó Istvánné

1 9 9 5 .

" Célunk az a társadalmi és állami életforma, melyben a szép szó, a meggyőzés, az emberi érdekek kölcsönös elismerése, megvitatása, az egyrészről-altsóg eszmélete érvényesül.

Fellépésünkkel, írásainkkal, gondolatainkkal, értelmességre hivatkozó hiteinkkel az emberi egység igényeit próbáljuk tanál életre hívni, a réginél fejlettebb egységre tartó, haladottabb igényt; a modern magamagát fegyelmező rendbe foglaltó szabadságot."

(József Attila: Üzenet, 1936.)

Tartalomjegyzék

	Cld.
Bevezetés.....	3.
1. A könyvtár hagyományos funkciót, a helyi közös- ségben betöltött szerepe.....	5.
1.1. Magyar könyvtárak a társadalom szolgálatában. A múlt eredményei.....	5.
1.2. A kommunikációs technika forradalma. Új társadal- mi igények.....	11.
2. A település, ahol élünk. Történelmi és társadal- mi változások. Művelődés és könyvtár.....	15.
2.1. A régmúlt történelme: a "füzesabonyi kultúra".....	15.
2.2. Középkor: egyházi tulajdon - pusztulás és vi- rágzás.....	16.
2.3. Felvilágosodás - a "nép művelésének" kezdetei.....	16.
2.4. A polgárosodás kezdetei: "Száz vasutat, eze- ret csináljatok, csináljatok!".....	17.
2.5. "Könyvet a népnek!".....	19.
2.6. A II. Világháború és következményei: "Észjárá- sak jól elküségéről tanulunk.".....	23.
2.7. A szocializmus útján - könyvtár és tervteljesít- tés.....	23.

2.8. Könyvtárfejlesztés - útkeresés. Községből - város.....	31.
2.8.1. Könyvtár a felvonulási épületben.....	32.
2.8.2. Új művelődési szokások - bővülő könyvtári szolgáltatások.....	39.
2.8.3. Új igazgató, új könyvtár, új város.....	45.
3. A könyvtárra ható tendenciák a nyolcvanas, kilencvenes évek gazdasági, társadalmi változásaival. Célak és következmények.....	56.
3.1. Világtendenciák vetülete Magyarországon: "Gyorsuló idő - Táguló világ".....	56.
3.1.1. A korszerű képzés a jövő alapja.....	57.
3.1.2. A "tudományos-technikai forradalom" és az "információ-robbanás" hatásai.....	61.
3.1.3. Gazdasági változások és hatásai.....	67.
3.2. Politikai változások krónikája. Új társadalmi jelenségek - új igények a könyvtárban.....	68.
3.3. A rendezerváltás helyi sajátosságai.....	82.
3.3.1. Politikai élet - Füzesabonyban.....	83.
3.3.2. A könyvtár és az új társadalmi környezet.....	86.
3.3.3. Valakinek a könyvtárat is vezetni kellene.....	87.
3.3.4. A könyvtár és társadalmi környezetének állapota 1991-1994 között. Adatok és helyzetértékelés.....	88.

4. A rendezerváltás helyi következményei. Új fel- tetelek - új igények - új könyvtári szolgálta- tások.....	92.
4.1. Új közigazgatás - demokratikus jogok - nyilvá- noság.....	93.
4.2. A gazdaság leépülése.....	95.
4.3. A szakadék szeltekciója.....	96.
4.4. munkanélküliség.....	97.
4.5. A képzés és a globalizáció jelensége.....	100.
4.6. A lakosság új megélhetési lehetőségeket keres. Összéltéri reakciók. "túlélési" stratégiák.....	103.
4.7. A tulajdonviszonyok változása és a foglalkoz- tatottság szerkezete.....	107.
4.8. A tulajdonviszonyok átrendeződésével a lakos- ság jövedelme és életminősége differenciáló- dott.....	109.
4.9. A helyi társadalom struktúrájában végberenő változások.....	111.
4.10. Elazogényedés - negatív társadalmi jelenségek....	115.
4.11. Életmódváltás - A civil értékrénd válsága - Új értékek keresése.....	120.
4.12. Az olvasói szokások megváltozása.....	129.
5. "Reális élet, realista könyvtár" Helyzetelemzés..	131.

5.1. A városi könyvtár működésére vonatkozó, jellemző statisztikai adatok, 1994.....	132.
5.1.1. Jegyzések a statisztikai adatokhoz.....	133.
5.1.2. Helyzetellenzés - A lakosság legjelentősebb könyvtárhasználati adatai, szokásai.....	134.
5.1.3. Olvasói ellátottság, állománygyarapítás.....	137.
5.2. A Füzesabonyi Városi Könyvtár működésének alapelvei és feladatai.....	137.
5.2.1. A Füzesabonyi Városi Könyvtár szervezeti felépítése.....	142.
5.2.2. A könyvtár belső munkaszervezete, hálókörök és főbb munkaterületek.....	142.
5.3. A feladatok megvalósításának tárgyi és személyi feltételei.....	142.
5.4. A személyi feltételek biztosítása, Könyvtárosok egy változó könyvtárban.....	148.
5.4.1. A városi könyvtár személyi ellátottsága.....	148.
5.4.2. Könyvtárosok a változó világban. Hivatása könyvtáros.....	150.
5.5. A helyi civil szervezetek szerepe a városi könyvtár működésében. "Segíts magadon, a város is megsegít!".....	154.
6. A jövő tervezése, Feltételek és lehetőségek.....	158.

6.1. Gazdasági finanszírozási feltételek.....	160.
6.2. "Az együttműködés maga a megmaradás".....	161.
Összefoglalás.....	163.
Mellékletek.....	164.
Jegyzet.....	170.
Irodalomjegyzék	

Bevezetés

(Gondolatok egy szakdolgozat elő- és egy ezakkönyv utóéletéről)

Az 1960-as években Jászberényben tanultam a felsőfokú tanítóképző intézetben. Többek között tagja voltam a kísérleti jelleggel működő "könyvtár speckoll"-os csoportnak.

Gyakorlataink egy részéhez a Városi Könyvtár és dolgozói szolgáltatták a szakmai háttérrel. Sok hasznos és kellemes órát töltöttünk itt. Móra Sándor igazgató úr beavatott minket a könyvtártudományok titkaiba, de a gyakorlati megvalósítás előtt toronycauló nehézségekbe is. Dédelgetett álma egy korszerű szolgáltatásokkal rendelkező új könyvtárépület volt.

Álmai megvalósultak. A "Mit tehet a könyvtár?" /1/ című könyvével húsz év múlva találkoztam, amikor a sorom újra összekapcsolódott egy könyvtárával. 1982-t írtunk, amikor a Füzesabonyi Járási Könyvtár gyermek- és ifjúsági részlegének a vezetője lettem.

A könyvtártudományok időközben forradalmi változásokon mentek át. Hozzá kellett látnom - először is - saját magam "szakmai felzárkóztatásához". E tevékenységem közben került a kezembe a jászberényiek sokszínű válasza az örökösen felteendő kérdésre.

Az "Üzenet egykori iskolárból" döntően meghatározta későbbi könyvtárosi pályafutásomat, véleményem a közművelődési könyvtár szerepéről és a társadalmi környezetével fenntartott kapcsolatáról. A cikkgyűjtemény azt bizonyította, hogy a társadalom által kikényszerített kérdésre mindig megtalálhatja a könyvtár a megfelelő válaszokat, de ezt szívós, kitartó munkával, a megújulás állandó készségével az intézmény lelkesítő könyvtárosoknak kell megkeresni.

Az új, meg új válaszok keresése éppen ebben az időszakban vált egyre aktuálisabbá, az 1980-as évek közepétől egyre sürgetőbbé. Változott körülöttünk a világ, új, meg új igényekkel jelentkezett a bennünket körbeölelő időnként szorongató helyi társadalom.

Dolgozatomban arról kívánok szót adni, hogy története során mit tett, mit tehetett a füzessabonyiak közművelődési könyvtára a lakosság szolgálatára, különös hangsúlyt helyezve az utolsó tíz év történéseire.

Füzessabony, 1995. május 15.

Blahó Istvánné

1. A Könyvtár hagyományos funkciói, a helyi közösségben betöltött szerepe

1.1. Magyar közkönyvtárak a társadalom szolgálatában. A múlt eredményei.

A könyvtár több évezredes történelme során mindig kommunikációs kapcsolatban volt a környezetével. Szenté Ferenc írja, Fülöp Géza Ember és információ című könyvét idézve:

"... az első kommunikációs szakembernek Assurbanipál ninivei könyvtárossát kell tekinteni, mert kétségtelen közvetítő szerepe volt a rendszerezett információ újrahasznosításában, s ezzel elvitathatatlan szolgálatot tett a köznek. A szerep tehát valójában már évezredek óta készen volt. A szerep foglyai vagyunk, mert csak a pályával együtt hagyhatjuk el." /2/

"A társadalom jelenségeinek kauzális nézése követeli, hogy minden intézménynek célját azokból az okokból igyekezzünk megállapítani, amelyek keletkezésére és létezésére vezettek. Azon nézetlen vagyunk, hogy semmiféle társadalmi intézményt nem lehet tartósan fönntartani, amely nem a töregek, helyesebben a társadalom egy vagy esetleg több rétege, osztálya szükségleteiből, tehát érdekéből fakad és annak tovább is megfelel" - idézi Szabó Ervin klasszikussá vált szavait Tóth Gyula a Könyvtár és társadalom című könyve bevezetőjében. /3/

Az emberiség szellemi alkotásainak megőrzése, a felhasználhatóság biztosítása az utódok számára is a könyvtár - mint legelsőbb művelődési intézmény - létrejöttének oka, több évezredek fennmaradásának társadalmi célja, szükséglete.

Ezt az ősi funkcióját megtartva változott, fejlődött, funkciói bővültek, vagy szűkültek az intézményi célok és a "társadalmi megrendelés" viszonyának örökös változásában.

A könyvtár funkcióinak változásait, hangsúlyeltolódásait mindig a nagy társadalmi, gazdasági változások törésvonalai mentén kell kereshnünk.

A közművelődési könyvtárak létrehozója a feltörekvő polgárság, ideológiai alapja a "Szabadság, egyenlőség, testvériség" eszméje, a kultúra, a tudás kincseihez való hozzáférés egyenlő esélyének a biztosítása. Az uralkodói, főúri, kolostori könyvtárak vastag falait áttört egy társadalmi igény: a kapitalista termelés igénye a tudományok támogatására, a termelés szereplőinek egy sajátos cél szerinti műveltségére.

A magyarországi törekvések nagy fáziskéséssel, ellentmondásokkal követik a nyugati mintát. A polgári fejlődés XIX. századi kezdetei "kitermelik" a közkönyvtárakat (nemzeti könyvtár, egyesületi, ipartestületi, olvasóköri, stb.). A népkönyvtári mozgalom nagy időszaka a századfordulóra, a XX. század elejére esik.

Az újtípusú könyvtár funkciót, célját maga Szabó Ervin - az úgy legelészántabb híve és harcosa - fogalmazza meg műveiben. A legtömörebb megfogalmazása szerint: "... a lehető leg hamarabb, a legaktuálisabb könyveket, a lehető leggyorsabban közvetítsék a lehető legtöbb embernek." /4/ Ideálja a "public library", az Egyesült Államokban meghonosodott, sokfunkciójú könyvtár, amely a polgár minden kulturális, információs igényét szolgálja sajátos eszközeivel. "Ha új városokat alapítanak, a községháza és az iskola mellett mindjárt kijelölik a public library telkét is". /4. p.207./

Másutt arról ír, hogy a közművelődési könyvtárak létrehozása nem cél, csak eszköz, "annak feltételei, alapjai /hogy/ a társadalom mind több tagja számára kedvezőbbek, egyenlőbbek" legyenek az esélyek a tudás elérésére.

Híres emlékiratában kifejti a közművelődési könyvtár maig érvényes feladatrendezését, funkciót - a képzett szociológus szerepével láttatja a könyvtár és társadalmi környezete kapcsolatát. /4. p.207-256./

A közkönyvtárak tehát egy széles népréteg művelődési hátrányainak a leküzdésére jöttek létre. Ez a kultúráközvetítő funkciójuk napjainkig megmaradt, működésük lényegét, a társadalommal fenntartott szoros kapcsolat nélkülözhetetlen voltát, a szükségletekhez történő folyamatos alkalmazkodását jelenti.

Kovács Máté könyvtártörténetét olvasva egyértelmű tény, hogy az intézményt létrehozó társadalom a könyvtár szolgáltatásaira csak addig tart igényt, amíg ez szükségleteinek megfelel. /5/

A társadalmi környezet rákényszeríti a könyvtárat a környezetében zajló társadalmi, gazdasági folyamatok rendszeres vizsgálatára, funkcióinak és szolgáltatásainak folyamatos megújítására.

A II. Világháború utáni "fordulat éve" így jelentett fordulatot a közkönyvtárak történetében is. A hatalomra került MDP az általa képviselt, hátrányos művelődési helyzetben lévő munkásság és parasztság szellemi felzárkóztatására, hatalmi helyzetből, fölülről hozott intézkedésekkel próbálta újjászervezni a népkönyvtárakat, eszköznek tekintve saját eszméinek népszerűsítésére is.

A tanácsai rendszer kialakulásával, a közigazgatási hierarchia alapján (a 204-3/1952. sz. Minisztertanács határozat szerint) szervezett könyvtári hálózat viszonylag gyorsan megerősödött. Sorra alakultak a közművelődési hálózat könyvtárai, állományuk és olvasóik száma rohamosan gyarapodott. /6/

Az 1954-ben létrehozott járási könyvtárak fő funkciója tehát az volt, hogy sajátos eszközeivel szolgálja a munkások, pa-

rasztozók művelődési hátrányainak a felezőmérését, "népnevelő" akciókkal az uralkodó ideológia népszerűsítését, az olvasási igények kielégítését. A centralizált hatalmi struktúrában utasítások formájában válaszolták meg, hogy "Mit tehet a könyvtár?" /7/

A könyvtárügy politikai kérdés volt. Az ötvenes évek és a hatvanas évek eleje az extenzív fejlődés, a "nagy eredeti könyvfelhalmozás" időszak volt az újonnan létesített vidéki közkönyvtárakban. Felerősödött a gyűjtés, megőrzés (köztulajdon!) és a kultúráközvetítés funkciója. Ennek érdekében az 1956. évi 5.sz. törvényerejű rendelet már fontos szakmai követelményeket is megfogalmaz. A tervszerű állománygyarapítást és felhasználást szakmai feltételekkel kívánja biztosítani.

Az állományok teljes feltárása, szakszerű közrebocsátása, a tájékoztatási apparátus kiépítése csak a hatvanas évek közepén vált elodázhatatlan feladattá - éppen az állományok hirtelen megnövekedése és a társadalomban zajló változások miatt. A tájékoztatási funkció gyakorlásához elengedhetetlen volt a szakképzett könyvtárosok munkája, akikben kis könyvtárak sokáig hiányt szenvedtek. "Az olvasók 65-70 %-a csak szakképzetlen könyvtárossal kerül kapcsolatba" - állapítja meg Szenté Ferenc még 1979-ben is. /8/

Jellemző volt a munka melletti képzés, de az is, hogy a magasabb képzettséggel szerzett könyvtárosok hamarosan átértékeltek a jobb lehetőségeket kínáló nagyobb könyvtárakba. Füzesabonyban 30 év alatt 38 könyvtárost alkalmaztak 2-6 státuszon. Az igazgatók általában kinevezésük után szerezték felsőfokú szakirányú képeztést. Valamennyien nagy könyvtárak vezetői lettek. /9/

Jelentős társadalmi változásokat idézett elő az 1960-as térszervezés minden mezőgazdasági jellegű településen, így Füzesabonyban is. Egyéb hatásain kívül (társadalmi mobilitás, migráció felerősödése, stb.) fontos funkcióváltozásokat jelentett a könyvtár életében is. /7/

Az új igény, a szakirodalom, nevezetesen a mezőgazdasági szakirodalmi szolgáltatás központi elrendelése a funkciók bővüléséhez vezetett. Író-olvasó ankétokon a kollektív gondolkodás előnyeiről folyt a szó, de a szakirodalmi tájékoztatás megalapozta az alap- és alkalmazott tudományok, a tudományos-technikai forradalom, gazdasági ismeretek közvetítését is, amelyet az 1968-ban bevezetett új gazdasági mechanizmus felerősített. Ezzel a közkönyvtárak átléptek a lassú, de intenzív fejlődés korszakába. Gyűjteményüket egyre szakszerűbben válogatták, gondosan figyelve a szakirodalom és szépirodalom "egészséges" arányára, a feldolgozás mélységére, a

tájékoztató apparátus és a szolgáltatások módszeres fejlesztésére, a propagandamunkára. /7/

A hetvenes évektől az információs technika ártási iramú fejlődése és társadalmi hatása napjainkig tartó új folyamatokat indított el. A kultúra, a tudomány, a technika és a gazdaság össztársadalmi méretű szintetizálása átmeneti gazdasági vitalitást, életszínvonal növekedést, a demokrácia fejlődését eredményezte. Az 1976-os törvény a közművelődésről és a könyvtári törvényerejű rendelet támogatta a könyvtárfejlesztést. Körzetünkben kétfunkciójú és ÁMK könyvtárak sora jött létre. Az alapterület 5 év (1975-80) alatt megduplázódott. Kitágult a világ, a könyvtáraknak "nagyobb ablakokat" kellett nyitni, hogy használói is ráláthassanak. A "második gazdaság" kialakulása, a privát lehetőségek megnövekedése hatására új tudományágakat, új dokumentumtipusokat, új információs csatornákat fogadott be a könyvtár, hogy új típusú szolgáltatásokkal közvetítsen az egyre igényesebb felhasználók felé. A hagyományos könyvtári funkciók megtartása mellett megindult a küzdelem a praktikus információk gyors közvetítéséért.

1.2. A kommunikációs technika forradalma, - új társadalmi igények.

Az információs forradalom a nyolcvanas években elérte már a kisebb könyvtárakat is. /10/ A nyolcvanas évek közepétől meg-

indult társadalmi, gazdasági változások, majd az 1989-től kezdődő "rendszerváltozás" felerősítette a közművelődési és ezen belül a könyvtári funkciók változtatásának az igényét is. Nyilvánvalóvá vált, hogy a felgyorsult élettempóban csak az elektronikus adathordozókon megjelenő gyors információkra alapozható a fejlesztés. A lakosság - az általános információk mellett - már a közhasznú és helyi információkat is egyre jobban igényelte. A könyvtár iránti érdeklődés felfokozódott. A 80-as években elindult "nyitott ház" mozgalom új közösségi igényeken alapult /11/ és a könyvtárakat is cselekvésre mozgósította és erősítette a szociális funkciók megjelenését.

A folyamat 1989-re kiteljesedett, majd a rendszerváltozás után egyre több igénynek próbált megfelelni.

A környezetre figyelő könyvtár a közösségi élet, a vita-fórumok, a civil szerveződések, a kulturális kezdeményezések, a demokrácia gyakorlásának színtere is lett. Hagományos funkcióit kiterjesztve igyekezett növelni a presztízsét, elnyerni a lakosság támogató szimpátiáját.

Megerősödtek a tájékoztatói és közművelődési, oktatási, felnőttképzést segítő funkciói, szolgáltatásainak szociális, segítő jellege, személyessége. "A megváltozott társadalmi rendszer a maga szükségletei szerint alakítja át, illetve fejleszt tovább" a könyvtárakat. /5/ Helyzetük ma is deter-

mind, a változások kényszere adott. A változtatás mikéntje a könyvtárügy összes szereplőin múlik. Egyre fontosabbnak látezanak azonban a helyesen megválasztott helyi kezdeményezések, a fenntartó helyi társadalom igényének könyvtári szolgálata.

A változások sokszor áttekinthetetlen viszonyai között, az évek óta értékvesztéssel küszködő kisváros-lakó legerősebb igénye ma a "könyvtára" felé az, hogy a továbbiakban is feltétel nélkül elérhető legyen a számára, és nyújtsa neki segítséget megnehezült életviszonyai között. Biztosítsa számára az alapszolgáltatásokat, a közösségi találkozások, értelmes kikapcsolódások színterét, saját környezetére vonatkozó legfontosabb információkat.

Megszerezni, sajátjaként használni akkor fogja, ha

- egyrészt nem kell "küszöblázzal" küszködni, ha belép,
- másrészt, ha nem kell csalódottan távoznia.

A jó közművelődési könyvtár jellegzetesen "helyi" intézmény. Arculatának kialakításában legjobb szövetségesek a helyi öntevékeny művelődési közösségek. A látogató a saját városáról készült képekkel, a saját múltja dokumentumaival, stb. találkozáva otthonosabban érzi magát, nagyobb bizalommal adja elő kéréseit. /12. p. 145-149./

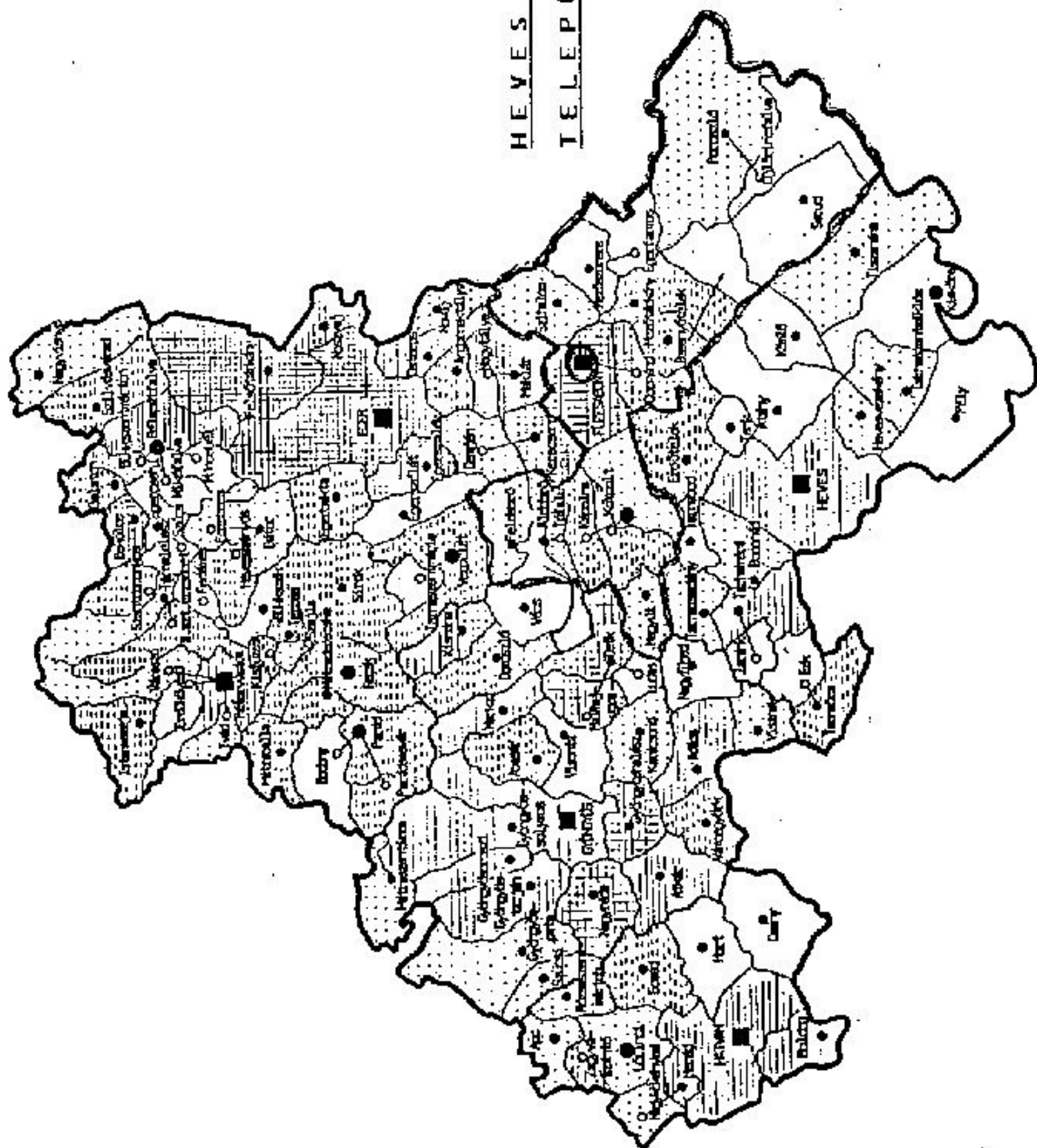
A könyvtárak szerkezetváltozása nélkülözhetetlen a közvetlen környezetre ható direkt és indirekt hatások, helyi folyamatok megértésében, igényeik felvállalásában és szintetizálásában a könyvtárra ható világtendenciákkal.

A könyvtárszociológiai kutatások jelentősége megnőtt, gyakorlati alkalmazása a 90-es években nélkülözhetetlen, a funkcióváltások, -keresések értelmes, átgondolt "vezényléséhez". A Kovács Máté megfogalmazta gondolatok kiváló kutatómunkákat eredményeztek az elmúlt 20-25 évben, van miből merítenünk, amint azt Lőrinc Judit szakirodalmi válogatása is bizonyítja. /13/

A változó világot feltáró írások sokat segítenek. Gereben Ferenc, Nagy Attila, Lőrinc Judit, Vidra Szabó Ferenc utóbbi években végzett kutatásai, a valóság reális feltárásával jó "iránytűt" adnak a negatív jelenségekkel küzdő könyvtárak közébe. /14/

Atomizálódott világunkban azonban a helyi igények, a helyi sajátosságok csak helyben térképezhetők fel. A közösség múltja, hagyományai, lakossági összetétele, mobilitása, jelen állapota, stb. ismerete nélkül reménytelen vállalkozás a könyvtár innovációja.

HEVES MEGYE TELEPÜLÉSEI

— Községek

■ Város

○ Főváros-község

● Nagyközség

• Község

2. A település, ahol élünk. Történelmi és társadalmi változások. Művelődés és könyvtár.

Füzesabony Heves megye keleti részén, a Laskó és Eger patakok közötti 46,36 nkm-es területen fekszik, fontos kelet-nyugat és észak-dél irányú utak, vasútvonalak kereszteződésében, a megyeszékhelytől, Egeről 20 km-re délre. A városi rangot 1989. március 1-jén kapta meg, mint gyorsan fejlődő, iparosodó település, 18 község szervező, irányító központja. /15/ Állandó lakosainak a száma 1993-ban 7.809 fő volt.

2.1. A régimúlt történelme: a "füzesabonyi kultúra" /16/

Kedvező természeti adottságai folytán már évezredekkel ezelőtt is lakott település volt. A régészeti kutatások megtalálták itt az újkőkori emberi élet nyomait (i.e. 5000) ugyanúgy, mint a híressé vált bronzkori "füzesabonyi kultúra" (i.e. 2000-1700) gazdag leletanyagát.

A korai elődök főként állattartással foglalkoztak a kiterjedt, dúsfüvű, mocsaras legelőkön (ezt a szokást a későbbi utódok is megtartották).

A népvándorlások korában is nagyon mozgalmas hely volt, a legkülönbözőbb népek találtak itt életteret.

2.2. Középkor: egyházi tulajdon - pusztulás és virágzás.

"Obon", ahogy az első írásos emlése nevezi 1261-ben, Árpád-kori település. A "fűzes" megkülönböztető jelzőt a környék vízenyőse területeinek gazdag fűzfaterőiről kapta. (Első említése 1582-ből).

Az egri püspökség megalakulásától (1271) annak birtokához tartozott, majd 1804-től az érsekség tulajdona volt. A tatár, majd a török hadjáratok idején teljesen elpusztult. Eger vár 1552-es ostromától a török, majd a császári hadak felvonulási terepe.

A XVIII.sz. elején az egri püspök hajdúkkal, katonákkal, más szabadosapáttal (főleg idegen etnikummal) "töltötte fel" a visszatelepült 16 magyar családot. /17/ A hatalmas egyházi birtokon a parasztok "szabad művelési" lehetőséget kaptak. Az egyház kincstára gazdagodott, a lélekszám - a kedvező feltételek mellett - gyorsan gyarapodott, a település virágzásnak indult.

2.3. Felvilágosodás - a "nép művelésének" kezdetei.

Az első magyarországi népszámláláskor, 1785-ben már 1554 fő lakja. A 723 férfiből 330 volt a "sarjadék" (1-17 éves fiú-

gyermek). Paraszt 217, szellér 148, jobbágytelkes kiseremes 44 fő, pap 2 fő, polgár 2 fő és 43 "egyéb" volt. /16. p. 45./

A 2 polgár egyike alighanem Szász Antal iskolamester volt, akit az "egész helység gyermekeinek taníttásáért átallyában" fizetett a község. 1770-ben még csak 24 gyermeket tanított, de a Ratio educationis (1777) hatására számuk gyarapodott. 1852-ben a község 404 gyermekéből már 278 járt iskolába. /16. p. 45./

A rendszeres oktatás településtörténeti jelentőségéről írja Rátkai István: "Az alapsmeretekkel rendelkező ember másképpen viselkedett, mint elődei. Látóköre kitágult, érdeklődést mutatott a világ eseményei iránt. Életigénye megváltozott... (ez) háza és lakóhelye megváltozásában mutatható ki. /16. p. 46./

2.4. A polgárisodás kezdetei: "Száz vasulat, ezeret csináljatok, csináljatok !" (Petőfi Sándor: Vasúton, 1847.)

A XIX. sz. közepén (1850) már 2.677 fő lakta a települést. Az egyházi nagybirtokon és a 180 kisgazdaságban intenzív mezőgazdasági árútermelés, főleg állattartás folyt.

Az 1848-as jobbágyfelszabadítás a papi majorságok cselédeit nem juttatta földhöz. 1851-ben az 589 család 312 házában él,

de ebből 218 az "urasság". A lakosság többsége nincstelen család volt. /16. p.65./ Számukat csak tovább gyarapította a kisbirtokok kiegyezése utáni elaprózódása.

A század végére megindult a lakosság differenciálódása. /16. p.75./ Többségük **mezőgazdasági** bér munkás volt, család, a határ 2/3-át birtokló egyházi földéken, vagy "sumrásként" kereszte a kenyérét más vidékeken.

A mezőgazdasági termelés kiszolgálására kialakult a kereskedők, **iparosok** rétege.

A századvége jellemző ipari fejlődés elkerülte Füzesabonyt, de szerencsés földrajzi helyzete hozzásegítette a fejlődéshez. A **vasúthálózat** kiépülése (1870-1891 között) meghatározó, napjainkig ható jelentőségű volt a település életében. A "világot látott" vasutas családtagok életvitele megváltozott, döntően befolyásolva a kialakult régi, falusi szokásrendet. "Erodátódik a tekintélyelv" /16/, megindul a polgárosodás, lassan eltűnik a népviselet, a régi falusi rész jellegzetes "halmaztelepülésével" szemben a vasútvonaltól északra mérnökök terveznek új utcákat. Az 1893-ban felépült reprezentatív állomásépület előtti téren vasárnaponként promenádzenére sétál a lakosság.

Az alispán 7357/a 1899-es rendelete hivatalos neveket adott a megszokasodott utcáknak.

2.5. "Könyvet a népek!" /Dolinay Gyula 15. p.126./

1895. január 12-től könyvtár működött az iskolában. 1898. december 24-én a képviselőtestület egy ingyenes **népkönyvtár** létesítését határozta el. Mivel azonban a szükséges anyagi eszközökkel nem rendelkeztek. "feliratilag" felkérték a "földművelődésügyi k. kir. Minster É. Hagyméltóságát, hogy a könyvtár létesítéséhez szükséges összeget állami segélyképpen kiutalványozni méltóztassék."

A népkönyvtárat a községi előljáráóság helyiségében rendezték be. Együttal megállapították a könyvtárhazsnálati szabályokat is (lásd: Heves m. Levéltár V-231/2. 82/30I. 1898., u.o. leltárjegyzék 191 db könyvről), /16/

1903-ban megalakult a Hangya Szövetkezet, 1907-ben az Iparoskör, amely később fontos szerepet játszott a község közművelődésében. mivel az 1922-ben felépült székházában már 650 kötetes könyvtár, láncterem, színpad, újságolvasási és rádióhallgatási lehetőség várta az érdeklődőket.

Az 1913-ban elkezdett villamosítás feltételi teremlett a korszerű gazdasági fejlesztéshez is. A gazdaság modernizálásához azonban csak a nagygazdaságok tudtak elegendő tőkét biztosítani. A földművesek között a mezőgazdasági bér munkások és cselédek aránya egyre nagyobb lett.

Az I. Világháború katasztrófái és következményei és az 1918-19-es forradalmak - itt, a Károlyi-féle kápolnai birtok szarvaszékességében - éppen ezt a réteget érintették meg. A körzet u.n. munkásmozgalmi hagyományai ezekben az időkben gyökeresnek. A háború után kibontakozó gazdasági válság következtében, 1920-1930 között a népszaporulat 15 %-ról 9 %-ra csökkent, a lakosság tömeges elszegényedése, a "kivándorlás" felgyorsult.

A polgárosodás főszereplői továbbra is az iparosok, kereskedők, vasutasok, valamint a "helyi intelligencia". A 30-as években sorra hozták létre a közösségi szervezeteket, virágzott az **egyesületi élet**. Egy 1935-ös monográfia 16 működő egyesületet sorol fel, tekintélyes taglétszámmal. /18/

Az 1930-as népszámlálás szerint a lakosság száma: 6.416 fő, ebből /18. p. 26./:

- 15 évnél fiatalabb: 28,0 %.
- munkaképes korú: 62,8 %.
- 60 évnél idősebb: 9,2 %.

Az Iparvaskör székházában évente, legalább 10 működvelő színházi előadást, 60 "népművelési előadást" tartottak, dalkör, zenekarok működtek. A tanulmányíró tanítók szerint a könyvtárnak 258 kötet, 56 olvasója volt, akik 212 kötetet kölcsön-

nöztek. Az Ifjúsági Könyvtár 240, a tanítói 137, az iskolai 133, a tankönyvszegélyezői 1.534 kötettel rendelkezett.

Volt a községben vetítőgép, múzeum, 150 rádióelőfizető és több száz országos napilapot járattak, valamint legalább húszféle egyéb sajtóterméket. /18/

A lakosság többségét kitevő mezőgazdasági munkásság azonban ritkán volt cselekvő részese a polgári egyesületi életnek. Ők inkább a katolikus egyház által szervezett mozgalmakban vettek részt (KALOT, Mária Lányok Társulata, stb.).

A korabeli krónikás "Tanító-szociográfus" a "néplélek" című fejezetében az alábbi jellemző megállapításokat tette a település lakóiáról: /18/

- A lakosság többségét alkotó **földművesek** bizalmatlanok, erősen ragaszkodnak a földhöz, szorgalmasak, munkabírók, a fősévénységig takarékosak, "szegénységüket elrejtik", "tekintélytisztelők... (de) titokban úrgyűlölő". "szeretik a rendet, a tisztaságot", "önérzetesek", "bizalmukba férközni nehéz". "Gazdasági ismereteik fogyatékosak", "Észjárásuk jó-lelkűségről tanúskodik".

- Az **iparosok, kereskedők, vasutasok** - akik gyakran megfordulnak a fővárosban is "magukkal hozzák a fölényesebb, váro-

sias szellemet".

- A **"vezető osztály"**... az irányítást tartja a kezében" (nem a tulajdon!). A szerző a közigazgatásban dolgozó magasrangú hivatalnokokat, értelmiségieket és tekintélyes helyi polgárokat érti vezető osztály alatt. (Ez a vezetőszerep a "rendszer-váltás" során újra kialakult.)

- A **lakosság** a bevándorlások következtében (vasút, mezőgazdasági munkalehetőségek, stb.) "kevert". Ezért "erős (értelmezés: egységes) közhangulatot nem tud kialakítani".

- "...eszmékért küzdeni nem tud, mert nem lát benne vagyonszerzési alkalmat."

- "A népre legnagyobb befolyást a népszerű emberek tudják gyakorolni." (Nem a "vezető osztály"!)

- "Politikai véleményét nem fejezi ki nyíltan." (Kár akkor is jó oka volt rá!) /18/

A harmincos években jellemző polarizált - sajátos rétegigényeken alapuló - helyi érdekvizonyok, érdekellentétek napjainkig megmaradtak, sőt, új gazdasági, társadalmi bázisokon újratermelődtek, majd a "rendszer-váltás" években felerősödtek és a lakosság mély differenciálódásához vezettek.

2.6. A II. Világháború és következményei: "Észjárásuk jóléti kúszásról tanuszkodik". /18/

A II. Világháború tragikus eseményei már 1939. szeptemberében megérintették a fűzesabonyiakat. A község lengyel menekülteket fogadott be. A két nép személyes kapcsolatokban tovább élő barátságának máig létező hagyományai vannak.

A község földrajzi elhelyezkedése (utak, vasutak csomópontja) sok szenvedést okozott a lakosságnak. A német és magyar védelmi vonalak itt húzódtak. "Kürítés" előtt a visszavonuló csapatok minden fontosabb létesítményt felrobbantottak. A kulturális javak többsége (múzeum, templom, könyvtár, stb.) is megsemmisült, megrongálódott vagy a zavaros időkben elveszett. /17/

A lakosság száma (főként a háborús tragédiák, a zsidó lakosság elhurcolása miatt) mintegy 800 fővel csökkent.

Az élet a KÁV újraindításával pezsdült fel újra. Sorra jöttek létre itt is a koalíciós idők pártjai. Legerősebb a Paraszi-párt és a Kisgazdapárt volt. Jellemzőes politikai törekvéseik az 1989-es pártkezdeményekben éltek újra.

2.7. A szocializmus útján - Könyvtár és tervteljesítés.

A földosztáskor a minisztelen és törpebirtokos paraszttömegek

földhöz jutottak. Egyéni gazdálkodási tapasztalata, termelési eszköze azonban sokuknak nem volt, így - az elsők között - 1950. szeptemberében megalakították a Petőfi Tsz-t.

1950-ben, a tanácsrendszer kialakulásával, Füzesabony **Járási székhely** lett, 47 község központja. Ez a státusza alapozta meg a későbbi fejlődését. Létrejöttek a járási hivatalok, intézmények.

Az 1952-es minisztériumi határozat hatása, amely a közigazgatási beosztás hierarchiája alapján szerveztette meg a könyvtári hálózatot, Füzesabonyba 1954. szeptemberében ért el. A megyei tanács "alapítólevelé"-vel 2000 kötetes könyvcsomag érkezett, amelyből gondos válogatás után 4735 kötetet leltároztak be. A **Füzesabonyi Járási Könyvtár** a Kultúrház új épületének 25. emelet helyiségében, egy segédkönyvtárossal, majd egy szakképzett főkönyvtárossal kezdte el a működését.

A háborúba és politikai küzdelmekbe belefáradt lakosság igényelte az évek óta nélkülözött könyvtári szolgáltatásokat. Már az alapítás évében 636 olvasó kölcsönzött itt 3,755 kötetet. 1955-ben 1,069-re gyarapodott az olvasók száma, akik 17,213 kötetet kölcsönöztek. /19/ A hirtelen megnövekedett olvasótábor kiszolgálása mellett alapvető feladata volt az intézménynek a könyvtári hálózat kiépítése, a községi könyvtárak létrehozása, a tárgyi és személyi feltételek biztosítása, a községi tanácsok segítségével.

Ez a korszak a közművelődési könyvtárak "hőskora" volt, a nagy építkezés, fejlesztés, gyarapodás extenzív szakasza. A korszakra jellemző voluntarista szerlélet a könyvtárakkal szemben támasztott követelményekre is jellemző volt. A fenntartók az elvárásaikat tervezárakban fejezték ki.

1956-ban már igazgatót neveztek ki a három főe kollektíva élére. **Rátkai István** tanári diplomája mellé az ELTE-n szerzett könyvtárosi oklevelet. Tevékenysége 10 éve alatt hat és fél-szeresére gyarapodott az állomány. Megszervezte az alapezolgáltatásokat, a járási hálózat működését. Szakképzetlen könyvtárosait a megyei könyvtár tanfolyamaira küldte tanulni. A könyvtár működésében a legnagyobb gondot a szakképzett könyvtárosok hiánya jelentette. Községi könyvtáros írja: "1954. a járási könyvtár megszervezése nyomán a községi könyvtárosok komolyabb segítséget kaptak, de meg kell mondan, hogy a járási könyvtár akkori dolgozói nem rendelkeztek megfelelő szakmai felkészültséggel, s így segítségük sem lehetett teljes értékű." /7. 1982. 1. évf. 1. sz. p. 4./

Ugyancsak a besenyőtelki könyvtáros számol be az állományvédelemmel kapcsolatos gondokról is. Az 1956-os események alatt "az 500 kötetből csak 150 maradt." /7. 1982. 1. évf. 1. sz. p. 5./

Rátkai István igazgatósága idejére esik a laz-szervezés időszaka is. A földjéhez erősen ragaszkodó parasztság egy része

a "közősködés" helyett inkább az ipari nagyvárosokba költözést, vagy az ingázást választotta.

A település a - háború utáni - legnagyobb lakosságvesztését szenvedte el 1960 és 1970 között. A népesség száma 7.013 főről 6.921-re csökkent, a természetes szaporulat 391-ről 140-re, a vándorlási különbözet negatívrá, -232 főre változott.

A társadalmi mozgások, a központi politikai akarat érvényesítése fontos változásokat indukált a járási könyvtárban is. A hagyományos kultúráközvetítői funkciót híven teljesítő intézményt már határozatok is kötelezték ismeretterjesztő, agitációs tevékenységre. Idézet a Füzesabonyi Járási Tanács VB 100-2/63.sz. határozatából:

"A VB utasítja a községi könyvtárak vezetőit, a járási könyvtárat... 1963 év végére az ismeretterjesztő művek forgalma közelítse meg az összforgalom 20 %-át, a mezőgazdasági művek az 5-6 %-ot." /7.1962. 1. és 2. sz. p. 16./

A Könyvtár és Élet, a Füzesabonyi Járási Könyvtár híradója /7/ 1962-től rendszeresen tájékoztatta az állami és pártvezetőket, a könyvtárosokat az eredményekről, feladatokról. A "beköszöntőben" így ír Rátkai István a lap céljairól:

"Gondolataink, céljaink összefoglalásának tekintjük ezt a címet. Az eddigieknél jobban hatni, az eddigieknél

többet tenni, megtalálni a harmonikus összhangot a könyvtári munka és az élet gyakorlati feladatai között..."/7. 1962. 1. évf. 1. sz./

A könyvtári állomány rohamosan gyarapodott, 1960-65 között megduplázódott. A 11.259 kötet állomány szerkezete megváltozott, a szakirodalom aránya 35,5 %-ra nőtt. A dolgozók tájékoztatását könyvtári ankétok, író-olvasó találkozók, könyvtári kiadványok, bibliográfiák és a szabadpolc új lehetőségeinek a kihasználása is segítette. /7. 1963. 4. sz./

A könyvtári munka "társadalmasítása" érdekében "könyvtári aktivitásokat" foglalkoztattak. /7. 1964. 1. sz./ Olvasómozgalmi tervek alapján "olvasóterképeken" jelezték a "meghódított" házakat.

"El kell érnünk, hogy minden lakásból, ill. minden családból legalább egy fő könyvtári tag legyen" - írja az egyik VB elnök /7. 1963. 1. sz./

Megerősödött a könyvtár kultúráközvetítő, "népnevelő" funkciója. "A következő magaslát a nevelés" - olvashatjuk egy cikk círében. /7. 1962. 2. sz. p. 6./

A funkciók bővülését, a helyi társadalom felé fordulást jelzi a hátrányos helyzetű olvasók ellátásának a megszervezése is. "A cigány olvasókról" írva Rátkai István kifejti, hogy a

könyvtárosoknak kiemelten kell velük foglalkozni "és ami nagyon fontos, szívvel és bizalommal". /7. 1964. 2. sz. p. 6./

A könyvtári aktívielők ellátják könyvvel az időseket, a betegeket is. /7. 1964. 1. sz. p. 5-6./

A műveltségi hátrányban lévő gyermekek beszervezését 60 gyermekaktívista segítette. /7. 1964. 2. sz. p. 7./

A párti és állami fórumokon gyakran beszámoltatott könyvtárigazgató az eredményes munkát száradatokkal bizonyította. Az olvasók száma 1960-tól 1965-ig 652 főről 1180-ra emelkedett, az általuk kölcsönzött kötetek száma 15.183-ról 39.878 kötetre, ezen belül a laz-tag olvasók aránya 23,3 %-ra nőtt.

A kölcsönzött kötetek 21,2 %-a volt ismeretterjesztő irodalom - ezen belül 2,2 % a mezőgazdasági szakirodalom. /7. 1966. 1. sz./ Ez csak fele volt a célkitűzéseknek, a 17 %-os olvasói arány is "csak" 84,3 %-a a kitűzött tervszámok, de a fenti adatsort látva ebben inkább a tervszámok lehettek hibásak.

Az olvasók összetétele is módosult 1965-re:

- 14 év alatti....40,0 %,
- laz-tag.....23,3 % (!?),
- egyéb.....16,4 %,
- munkás.....9,3 %,

Megjegyzem, hogy az "egyéb" kategóriában mindössze 14 pedagógus és 12 tisztviselő szerepelt, holott a könyvtárnak rendki-

vül színvonalas irodalmi rendezvényei voltak és a szépirodalmi állományát is tervszerűen gyarapította.

Az értelmiség feladatáról VB határozat született:

"A községben meg kell szervezni a könyvbarát mozgalmat. Ebben a mozgalomban vegyenek részt a község azon értelmiségi dolgozói, akiknek jelenleg még nincs társadalmi feladatuk és **képesek** az olvasómozgalom szervezésére" (kiemelés tőlem). /7. 1962. 1. évf. 2. sz. p. 16./

A hatókör kiterjesztésére is született ugyanott határozat:

"A község ú.n. telep részén (vasútállomástól északra) a Járási Könyvtár közreműködésével fiókkönyvtárat hozunk létre, hogy az ott élő 3.000 főnyi lakosság kulturális igényeit a könyvek segítségével jobban tudjuk biztosítani."

(Ez a fiókkönyvtár 1966-ban jött létre egy magánkezzeiről bérelt 20 m-es helyiségben, 2.500 kötet állományjal. /30/

Új dokumentumtípus is megjelent a könyvtárban. 1960-ban 831 db **diafilmet** tartároztak be és használtak fel az ismeretterjesztő levékenység tárogatására és a gyermekek gazdagabb ellátására.

megkezdtek a helytörténeti dokumentumok gyűjtését. 1965 májusában a könyvtárigazgató felhívást tett közzé (esztétikus,

linómeteszetes röplapon), amelyben a lakosság segítségét kérte a munkához. /7.1965. május/ (Sajnos, ez a gyűjtemény a katalógusával együtt később elveszett!?)

A tájékoztatás egyre fontosabb szerepére utal, hogy 1964-66 között kiépítették a könyvtár katalógusrendszerét.

Megkezdődött a propagandamunka, az aktivistákat egyre több kiadvány, szórólap segítette.

Változtak a könyvtár feladatai, megváltozott a **könyvtáros-kép**. A "tájékoztató-nevelő könyvtáros" szerepéről így ír a Könyvtár és Életben a tisz "könyvtárosa":

"Úgy gondolom, hogy ma már feltétlenül szükség van olyan könyvtárosokra, akik elősegítik a dolgozók fejlődését, tudatosan az emberiség történetének, a tudományoknak újabb területére hívják fel az olvasók figyelmét." /7.1962. 1.évf. 4. sz./

A gyermekolvasók magas száma (1962-ben az olvasók 48 %-a) szükségessé tette a **gyermekrészleg elkülönítését**. 1963-ban a negyedik etátuszra felvett (szintén szakképzetlen!) könyvtáros vezetésével egy újabb, 25 nm-es helyiségben kezdte meg működését. Ugyanebben az évben adták át a gimnáziumot is, amely ma gimnázium és postaforgalmi szakközépiskolaaként működik. Megnőtt a könyvtárhasználó középiskolások száma is.

1967-től új igazgató, új koncepció fénnyelzi a könyvtár tevékenységét. Gál Sándor vezetésével egy intenzív fejlesztési szakasz következett. Gondos állomány és olvasómozgalmi elemzések, a társadalmi környezet és a könyvtár kapcsolatának tudományos igényű vizsgálata jellemezte a tevékenységét. Az akkortájt újraéledő könyvtár- és olvasápszociológiai kutatások lelkes híve volt. Könyvtárát olyanná szeretne volna tenni, hogy az olvasók igényeinek megfeleljen. A szociológiai felmérések jelentettek számára a fejlesztési irányokat.

Kollégáitól nem várhatta túl sok segítséget, hiszen mindannyian képezítés nélküliek voltak. Ő azonban nagyon jó könyvtárat szeretett volna csinálni, ezért egyetemi diplomát is szerzett.

2.8. Könyvtárfejlesztés - útkeresés. Községből - város.

Az 1988-ban meghirdetett "Új gazdasági mechanizmus" új kor-szak lépcsőjél jelentette a könyvtárak történetében is. A piacgazdaság felé történő nyitás a könyvtárak intenzív tájékoztató munkáját igényelte.

Az új ipartelepítési politika ("A munkaerő közelébe, vidékre a gyárat!") vonzotta a környékre az ipari üzemeket, hiszen a jó közlekedési lehetőség és a munkaerő adott volt. 1969-ben nyitja meg kapuit a környék legnagyobb üzeme, a Mátravidéki

Féművek Füzesabonyi Gyáregysége. A közel 1000 főt foglalkoztató üzem a kulturális és sporttevékenységek támogatásával hosszú időre pozitív befolyást gyakorolt a település fejlődésére. A mezőgazdasági jellegű település megindult az iparosodás útján.

2.8.1. Könyvtár a felvonulási épületben.

Az első önálló könyvtáráépületet 1968-ban vehették birtokba a könyvtárosok és az olvasók. Szükségmegoldásként, a járási tanács a gimnáziumi építkezés felvonulási épületét alakíttatta át. A komfort nélküli épületben 29 nr jutott a gyermekeknek, 47 nr a felnőtteknek és 48 nr volt a közös fogadótér. Az összesen 140 nr-es területen közel 14.000 dokumentumot kellett elhelyezni.

"Az át helyezéssel az alapterület háromszorosára növekedett s ezzel elérte a kívánatos tér 1/3-át" - jegyzi meg malicóózusan a könyvtár igazgatója. /30.p.7./

1970-ben Gál Sándor bekapcsolódott a KKK és a Népművelési Intézet közös kutatási programjába, amely a "Járási intézmények hatókörének vizsgálata" címen folyt. Füzesabonyban készültek a "próba felvételek". A vizsgálat helyi eredményei rendkívül fontos összefüggéseket tártak fel a **lakosság gazdasági, életmódbeli változásai** és a kulturális intézményeket használók szokásai között, azaz gondosan feltérképezték a könyvtár és

társadalmi környezete kapcsolatát.

Bebizonyosodott, hogy a könyvtárhasználók táborában található "a lakosság mozgékony, progresszív, a közösség érdekeit is képviselő, ismereteit gyarapító és alkotó módon felhasználó réteg." /30. p. 14./

A számadatok egyértelművé tették, hogy a felnőtt könyvtárhasználók - foglalkozástól, anyagi körülményektől függetlenül - magánéletükben is kultúraltabb életformát követnek, mint a "nem használók" táborá. Pl.: sokkal nagyobb arányban rendelkeztek 150-200 kötetes saját könyvtárral is.

A könyvtártól való távolmaradás legfőbb okának az alacsony iskolai végzettség, illetve az időhiány bizonyult. A könyvtárhasználó megkérdezettek 39,2 %-a rendelkezett háztáji gazdasággal, a nem használók 65,3 %-a. /30. p. 21./ A könyvtárhasználók többsége az érettségizettek (46,4 %) és a felsőfokú végzettségűek (13,0 %) köréből került ki. A felmérés idején a könyvtárhasználók 44 %-a részt vett valamilyen oktatásban, így természetes, hogy többségük fiatal (14-34 éves - 72,7 %) volt.

A dolgozat zárógondolatai szerint a könyvtár "két évtizedes tevékenysége magán viseli a község fejlődésének nyomait. Története korszakhatárhoz érkezett a IV. öt éves terv éveiben

(1965-70). A településen betöltött szerepe miatt szükséges és nélkülözhetetlen részévé vált azon erőnek, amelyek a tömegeket életmódjuk megváltoztatására készítették. Intézményi szervezete, szolgáltatásainak köre - az igénybevételük hatása - átalakulóban van." /30. p. 33. /

1970-ben a település **nagyközségi rangot** kapott. 1971 január-tól a könyvtár fenntartási gondjai a helyi tanácsra hárultak, de járási könyvtári funkciót megtartotta.

A gazdasági növekedés, a lakosság mobilizációja felgyorsult, átrétegződése megkezdődött. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma 1966-70 között 100 fővel csökkent, ugyanakkor az ipari és egyéb foglalkoztatás 560 fővel nőtt. /30/

Az ideletelepült vállalatok, szolgáltatások nagy számú munkesről foglalkoztattak, a fűzesabonyi munkavállalók közel 30 %-a mégis Egerben keresett munkát, a helyi üzemekben viszont a környező községek lakói jártak be dolgozni, az értelmiségi foglalkozásúak, "kijárók" többsége (pl.: pedagógusok) Egerből érkezett. Az ingázás több ezer embert érintett.

Az új munkalehetőségek új képzettségeket igényeltek. A környék középiskolái esti- és levelező tagozatokat indítottak, számtalan szaktanfolyam hallgatói is a könyvtárban keresték a tanulási segédleteket.

Az új tájékoztatási igényekre a tájékoztatási apparátusok fejlesztésével reagáltak. 1970-től elkezdték építeni az "analitikus" és folyóirat-katalógust. Az 1972-ben megjelent "Szakmai irányelvek a tanácsai közművelődési könyvtárak fejlesztéséhez" segítette a könyvtári háttér biztosítását, a fenntartó támogatások megszerzését. Az állománygyarapítás üteme felgyorsult, a beszerzés megduplázódott, évi 2000-2500 kötet körül alakult.

A tudatos állományfejlesztés következtében megváltozott az állomány szerkezete. Míg 1968-ban csak 39 % volt az állományon belül a szakirodalom aránya, húsz év múlva már a szépirodalom kétszerese lett.

A szolgáltatások további fejlesztését egyre inkább gátolta az "ideiglenes állomáshely" és a könyvtárak szakképzetlensége. Ez utóbbin "betekolázásokkal", az előbbin többszöri átalakításokkal kívánt segíteni az igazgató.

A gondokkal 1975 végétől új igazgató, **Engel Tibor** - évekig mint "hadsereg nélküli tábornak" - próbált megküzdeni. Elődje - hosszú betegsége, majd távozása - után egy leépülő-félben lévő intézményt vett át az egyetlen friss képesítéssel rendelkező megbízott vezetőől, aki még abban az évben gyerekként.

Az Egri Megyei Könyvtár által végzett szakfelügyeleti vizsgálattal a "szakmai irányelvek" végrehajtása helyett a hiányosságok, nehézségek garmadát sorolja a központi könyvtár és a járás könyvtárai látogatásakor. /32/

"A járás nagyobb településein nem sikerült megoldani a könyvtárak elhelyezését. Legrosszabb helyzetben éppen a füzesabonyi könyvtár volt, de még 6 "reménytelen helyzetű" községi könyvtárat sorol fel az irat, példaként állítva eléjük 5 település "komplex" fejlesztési megoldásait.

"Nem használták még ki a füzesabonyi járásban sem az oktatás és a könyvtári szolgáltatás szoros egymásroutatottságát." "Ez a könyvtárosoktól és a pedagógusoktól egymás munkáját ismerő és tisztelő magatartást követeli."

"Az a kísérlet, amely a füzesabonyi járásban a művelődésügy szervezeti modelljének "ürügyén" folyik, csak tartalmi kölcsönhatások érvényesítésével hozhat eredményt."

"...igényesebbnek kell lenni a könyvtárosi megbízások esetén, s a könyvtárost nem adminisztratív munkasrőnek kell tekinteni." "Jelenleg a füzesabonyi járásban **egyetlen**, legalább középfokú **szakképzettséggel rendelkező könyvtáros sem dolgozik**. A legsürgősebben a járási könyvtárban kellene alkalmazni megfelelő szakképesítésű könyvtárost a módszertani irányí-

tás érdekében." Javasolják az új vezetőnek is, aki "nagy ambícióval látott munkához, ... a könyvtári szakképesítés megszerzését." (Később ő is az ELTE-n szerez második diplomát.)

A kölesonozott kötetek száma 1970-75 között 10.000-rel csökkent. Mindez valószínűleg "beleillet" a megyei helyzetképbe, mert az "Összefoglalva" cím alatt "biztató irányú fejlődésről" szól, a "komplex" kiadványokra célozva. /32/

Engel Tibor a Megyei Könyvtár és a Füzesabonyi Járási Tanács Művelődési osztálya aktív támogatásával, intenzív hálózatfejlesztő tevékenységet folytatott. Működése alatt sorra épültek a körzet **komplex intézményeinek** szebbnél szebb könyvtárai.

A folyamat eredményeként a főfoglalkozású - többnyire pedagógus - könyvtárosok száma 3 főről (1960) 13-ra nőtt (1985) és képzést is szerzett. A tiszteletdíjasok száma 19-ről 2 főre csökkent.

A könyvtárak alapterülete megkétszereződött. Működésükkel bebizonyították, hogy az új intézményi forma, a "komplex gondolat" a községekben beváltotta a hozzáfűzött reményeket. A siker legfontosabb okát a személyi feltételek stabil megoldásában és a tárgyi feltételek biztosításában találjuk. Az 1976. évi könyvtári törvény és a kapcsolódó jogszabályok támogatják a könyvtárügy fejlesztését. Az anyagi háttérrel több-

nyire a központi alapok biztosították.

Az 1975-ös negatív folyamat 1977-től ellenkezőjére váltott. A vidéki olvasók száma egyre gyarapodott, 1977-re elérte a 19,6 %-os arányt. A járási könyvtár a székhely lakossága 16,2 %-át mondhatta rendszeres olvasójának.

A gondos állományalakítási munka következményeként a könyvtárnak már nagyon jól használható állománya volt. 1979-re közel 31.000 kötet sorakozott a polcokon, a friss információk iránti igény kielégítésére 145 periodikát járattak. Az erőfeszítések ellenére a könyvtár használata alatta maradt az elvárásoknak. Míg a másodgazdaságok virágoztak, az új utcák épültek, a könyvtárat a szakképzetlen könyvtárosok soha nem látott fluktuációja "hervasztotta". A végzettséget szerzett két gyereken lévő dolgozó státuszán sürűn változtak a könyvtáros jelöltek.

Szerenja Ildikó Heves megyében végzett vizsgálata hű képet ad az áldatlan állapotról. /9/

Az épület egyre szűkebb, egyre kényelmetlenebb lett. Külső raktárakat kellett keresni a könyvek elhelyezésére. Használatát nehezítette, hogy a forgalmas utcáktól távol volt. Ezen a kedvezőbb nyitvatartási rend bevezetésével sem tudtak sokat segíteni.

2.8.2. Új művelődési szokások - bővülő könyvtári szolgáltatások.

Az iparosodó, polgárosodó lakóhelyi környezet, a kialakuló "kellaki" életforma, az ingázók nagy száma megváltoztatta a művelődési szokásokat is. A jellemző változásokat 1970 és 1980 között Gereben Ferenc országos felmérésekkel is vizsgálta a falusi lakosság körében.

A gazdasági, társadalmi változások mélyebben érintették a lakosságnak ezt a 46,9 %-át (1980), mint a városlakókat. /21/ Életmódjuk megváltozott, életkörülményeik javultak, hagyományos szokásaikat újak váltották fel. Elindultak egy jellegzetesen magyar polgárosodás útján. Gazdasági hátterük "kettős" volt; a munkahelyük és a háztáji (esetleg árútermelő) gazdaságuk.

Füzesabony művelődési állapotát az alábbiak jellemezték:

- a tipikus iskolai végzettség az általános iskola és a szakmunkás bizonyítvány,
- nagyon megnövekedett a középiskolát végzettek száma (a helyi gimnázium, egy középiskolák hatása). A könyvtárhasználók közel fele az érettségizettek köréből került ki. /30/
- a felsőfokú iskolák iránti érdeklődés visszaesett (a kultúra leértékelődött),
- a szabadidő-struktúra megváltozásával (háztáji, másodállás, füstzés, stb.) a művelődési szokások negatív irányba változtak. A közművelődési intézményeket egyre ritkábban ke-

resték fel,

- növekedett az újságolvasók ("alig") és az "erősen" (tanulás, továbbképzés, stb. miatt) olvasók tábora, /21/
- életkörülményeik javulása, anyagi gyarapodásuk urbanizáció és jegyekben nyilvánult meg (városias lakásberendezés, hűtőgép, TV, lemezjátszó, stb. szinte minden házban volt), /30/
- olvasói kívánságait a főleg praktikus ismeretek megszerzése, a szakmájukhoz szükséges szakirodalom jelentette.

A szépirodalmi olvasmányok között magasán vezettek a divatos lektűrök, krimik,

- az ingázó dolgozók legfeljebb a vonaton olvastak - többnyire könnyed, szórakoztató irodalmat, a könyvtárat inkább a "kujárok" keresték fel,
- napilap és legalább egy másik sajtótermék is szinte minden házba járt.
- a ritkán olvasók teljesen elmaradtak a könyvtártól, a "törzsolvasók" viszont gyakrabban és több kötetet kölcsönöztek,
- majdnem minden házban megjelent az "Új családtag", a TV és a legkedveltebb szabadidős tevékenység lett, /30/
- a saját könyv presztízse megnőtt. Szívesen vásároltak műveltség sorozatokat és egyre több könyvet a gyermekeknek,
- sokan gyűjtöttek Rejtő-könyveket, krimisorozatokat. Ezt egymásnak is kölcsönözték. Az átlagos házikönyvtár 50-100 kötetet jelentett, /30/

- a könyvtár rendezvényeinek 30-40 fős "törzsközönsége" volt (értelmiségiek, nyugdíjasok, alkalmazottak, néhány fizikai munkás).

Az 1978-as tanterv és utasítás új igényeket fogalmazott meg a könyvtár felé. A **"sakkönyvtárság"** módszerként való gyakorlati alkalmazása könyvtárosok és pedagógusok harmonikus együttműködését tételezte fel. A pedagógusok azonban ritkán keresték fel a központi könyvtárat.

A könyvtárban nem volt szakképzett gyermekkönyvtáros, az alig 30 némes kis helyiségben alig fért el egy 30-35 fős osztály. A könyvtárigazgató igyekezett a **feltételeket biztosítani**, így az olvasói arány 1980-ra elérte a 18,6 %-ot:

- maga tartott könyvtári órákat,
- fejlesztette a pedagógiai szakirodalmi állományt, majd "kiemelte",
- gyermekkönyvtári státuszfejlesztést kért, (melyet 1982-ben azután meg is kapott),
- az új könyvtárárpület terve bekerült az 1980-as "Nádlati fejlesztési terv"-be,
- a kézikönyvállományt antikvár vásárlásokkal gyarapította,
- kiépítette az ETO csoportképzéses szakkatalógust,
- intenzíven fejlesztette az állományt,
- megkezdte a **hangzódalamentumok** gyarapítását,

- **technikai berendezéseket** vásárolt pályázatok útján (hi-fi torony, másológépnő, stb.).

A **lakosság számának** növekedése a település fejlődésével felgyorsult. 1990-ban már 7.473 lakosa volt Füzesabonynak. Az évente betelepülő több száz lakos mellett a természetes szaporulat is több, mint kétszeresére emelkedett a hetvenes évek alatt.

A lakosság **életmódja** teljesen megváltozott. Az iparban foglalkoztatottak száma 16,4 %-ról (1960) 30,6 %-ra nőtt (1990). A közlekedés, posta, távközlés is jelentősen fejlődött, foglalkoztatottjainak arányszámát 28,9 %-ról 32,7 %-ra növelte. A mező- és erdőgazdaságból élők száma 26,2 %-ról 13,3 %-ra csökkent. /20/

"Közelnézetben" azonban a kép sokkal bonyolultabb volt. A lakosság többsége - bármilyen jellegű munkát is végzett - ragaszkodott a háztáji gazdaságához és mentalitásában megőrizte a parasztság jellegzetes gondolkodásmódját, mint pl.: a magántulajdonhoz való erős ragaszkodást, a "kaparj kurta, neked is lesz" ősi parancsát.

A község **művelődési szokásainak** az alakulásában meghatározó tényezővé vált a **"kettős kötődés"**. Itt nem alakult ki klasz-

szikus értelemben vett munkásság, szolgáltatói réteg. Szinte valamennyi dolgozó háttérében meghúzódott a paraszti múlt, a hagyományos életforma is (család, háztáji gazdaság).

A falusi életformát megrozó politikai viharok csak a "fel-
ezint" változtatták meg, a lakosság többségében munkáló
jellegzetes gondolkodásmódot nem. Életük központjában a lét-
fenntartás, a munka, a magánvagyon gyarapítása állt továbbra
is.

A közös tulajdont (szövetkezeti, állami vállalati, stb.) soha
nem tartották annyira tisztelőben, mint a magántulajdont.
Szabadidejükben ritkán szórakoztak, igyekeztek azt is "hasz-
nosan" tölteni.

Információikat - a politikai életéről, a helyi eseményekről -
szűk családi, baráti körben cserélték ki, a "nagypolitika"
iránti közömbösség jellemezte többségüket. Igazi érdeklődést
csak a saját életviszonyaikat, közvetlen környezetüket, lakó-
helyüket érintő döntések iránt tanusítottak.

Visszaulva az 1935-ös monográfia /18/ megállapításaira - az
életszínvonal emelkedése, a tárgyi világ gazdagodása, a mű-
veltségi mutatók nagyarányú javulása - a gondolkodásmód,
mentálitás mélyrétegeiben a vártól sokkal lassúbb változást

eredményezett.

1984. január 1-jétől Füzesabony Városi Jogú Nagyközség. Ez a rang újabb lépés volt a várossá válás útján.

Közben a könyvtár személyi állománya is nagyon fejlődött. Kialakult a "könyvtár építő-fejlesztő stáb". Munkába álltak a gyerekről visszajött dolgozók is. Az 5 könyvtárból 1 egyetemen végzett, 3 főiskolát, 1 alapkú tanfolyamot.

Miközben készültek az új könyvtár tervai (1984), az olvasók, könyvtárhasználók tábora is örövendelezen gyarapodott. 1986-ra már 2.300-an használták rendszeresen az egyre szűkebbé és kopottabbá váló könyvtárat, azt bizonyítva, hogy a jó személyi feltételek kompenzálhatják a rossz körülményeket is.

Az olvasók:

- 80,3 %-a általános iskolás,
- 46,3 %-a gimnazista,
- 12,5 %-a munkaképes korú.

A gyermekolvasók száma 4 év alatt megkétszereződött, a könyv- és könyvtárhasználati órák rendszeressé váltak, működött a gyermekklub. A könyvtárosok bizonyították, hogy van igény a jól működő könyvtárra, érdemes beruházni az új épületbe. A korszerű, normatíváknak megfelelő városi könyvtár a várossá nyilvánítás feltételei között is szerepelt.

1985-ben kezdték kimérni az alapok helyét. Mire a földmű-
vélőkhez hozzáfoglak, már nem volt igazgatója a könyvtárnak. Ő
egy - a fenntartóval folytatott - személyes vita után elhagy-
ta az intézményt (1985. október 31.).

2.8.3. Új igazgató, új könyvtár, új város

A könyvtárépítés, a fejlesztési koncepciók kidolgozása nem
állhatott le. A fenntartó hosszú hónapokig kereszte - mindhiá-
ba - azt az egyetemet végzett utódot, aki a füzesabonyi "kö-
rülmények" felvállalja. Mivel ilyet nem talált, 1986. már-
cius 1-től kinevezték **Blahó Istvánné** megbízott igazgatót.
(Megbízottként úgys ő irányította a könyvtárat és az építke-
zés ügyeit.)

1987-re a **település arculata** teljesen megváltozott. Új lakó-
telepek, emeletes házak épültek, kialakult a közintézmények
hálózata. A főúton új, csupa üveg épület emelkedett, az
új könyvtár.

A **lakosság összetétele** tovább módosult. Az iparban foglalkoz-
tatottak 66,4 %-a (1.170 fő) már nehézipari munkás volt. A
termelőszövetkezet már csak 222 fő, a kiterjedt földterüle-
ten gazdálkodó állami gazdaság 628 fő foglalkoztatott. /20/

Az új könyvtár szolgáltatásait már a megváltozott új környe-

zelhez, új igényekhez terveztük meg. A koncepció középpontjában a **"nyitott", szolgáltató könyvtár** ideája állt.

A "nyitottságot" - helyhiány miatt - úgy is értelmeztük, hogy a rendezvények egy részét kivittük a könyvtárból. Az "Irodalmi presszó a Márkában" c. sorozat egy valódi presszóban aratott nagy sikert. Az iskolákban rendhagyó irodalom, történelem, stb. órákat, gazdálkodó szervezeteknél író-olvasó találkozókat, műveltségi vetélkedőket, közös színházlátogatási programokat szerveztünk.

Gondoskodtunk arról, hogy a "külső" rendezvényeket esztétikus propagandaanyagok, tájékoztatók kísérjék. Ezek az "útjelző" anyagok sok használót irányítottak a könyvtár "belső" szolgáltatásaihoz.

A művelődési intézmények között - egymás segítségével - kezdett kialakulni az "igazi komplex" gondolkodásmód. A könyvtár a két általános iskolában segítette a főfoglalkozású könyvtáros státusz létrehozását. A művelődési központban kiállításokkal szerveztünk. A Magyar-Lengyel Baráti Klub első találkozója a gimnáziumban volt. A "Lúdas Matyi" Gyermekklub iskolákban, az egri Harlekin Bábszínházban vendégeskedett.

Az egri előadóművészekről is nagyon sok segítséget kaptunk. A "jó megyei sajtó" népszerűsítette az intézményt.

A **könyvtárárvató** dátuma - az egyre sűrűbben jelentkező gazdasági nehézségek miatt - 1987. novemberére tolódott el.

A könyvtár berendezésében főszereplő TÉKA bútorzat még időben megérkezett, de a gazdaság modernizálására hozott új rendeletek (ÁFA-törvény 1988. január 1-től) nagyon megnehezítették a további beszerzéseket.

A könyvtárosoknak azonban **mindenki segített**. Olvasóink "szereztek" az ülőgarnitúrákat, székeket, függönyöket, varrtak, takarítottak, cserépes virágokat hoztak, a költözködésben segédkeztek.

A társintézmények, üzemek dolgozói és sok kisliparos az új könyvtárért szívesen végeztek társadalmi munkát. Segítségükkel öt nap alatt vettük birtokba az épületet. A könyvtár és társadalmi környezete közötti jó kapcsolat konkrét megnyilvánulásának szántalan jelét tapasztalva, a könyvtárosok is nagy lelkesedéssel fogtak hozzá a "**beüzemeléshez**", az új **szolgáltatások** kialakításához.

A lakosság büszke volt a szép intézményére. A könyvtárosok keményen dolgoztak azért, hogy minél többen találjanak számukra fontos dokumentumot, szolgáltatást, pihenési és szórakozási lehetőséget a könyvtárban.

A társadalmi környezet 1987-ben:

A lakosság: 9.300 fő (Dormánd társaközséggel együtt), ebből
gyermek és fiatalkorú (0-35 évig) 47 %.

Általános iskolás: 1.240 fő (könyvtári olvasó 87 %-uk).

14-18 éves 478 fő. (Közülük a helyi gimnáziumban tanul 56 fő
- a fennmaradók többsége egri középiskolákba és
szakmunkásképzőbe jár.) A Herenyik Zsigmond Gimnázium és Po-
taforgalmi Szakközépiskola összes tanulója 240 fő (könyvtári
tag 46,3 %). Közülük kollégista 40 fő (könyvtári tag 95%-uk).

18-25 éves 651 fő. Többségük felsőfokú tanulmányokat folytat,
hétvégén jár haza. A munkavállalók közül többen családot ala-
pítottak, túlmunkákat vállaltak (könyvtári tag 13,6 %).

26-35 éves 1.281 fő, a lakosság 18 %-a. Az otthonteremtés,
gyermeknevelés leköti a szabadidejüket, közművelődési tevé-
kenységbe csak néhány értelmiségi pályán dolgozó vonható be
(könyvtári tag 8,0 %).

A 35 évnél idősebb korosztály szinte csak a munkájához -
praktikus ismeretek szerzésére - használja a könyvtárat
(könyvtári tag 3,0 %).

Az idős korúak többségének "idegen hely" a könyvtár (könyvtá-
ri tag 2,1 %). A közülük kikerült törzsolvasók azonban nagyon

hűségesek.

A legkisebb arányban az aktív és idős korú férfiak veszik igénybe a könyvtár szolgáltatásait. A munkaképes korú férfi olvasók a réteg 8,3 %-a. A fizikai dolgozóknak mindössze 2,1 %-a a könyvtári tag.

A közös fenntartási szerződés alapján a Kátravidéki Féművek helyi gyárába "kivitt" rendezvényeken szívesen és nagy létszámmal vettek részt az ott dolgozók, de többségük csak a munkahelyi könyvtárban kölcsönzött, illetve sehol.

Az értelmiségi dolgozók - főleg a pedagógusok - nagyrésze Egerből jár ki. A pedagógusok segítségére - egy kisszámú helyi aktív mag kivételével - nem számíthatott a közművelődés. A túlterhelt - itt nem részletezendő okok miatt - számtalan gonddal küszködő értelmiségi csoportok még a rendezvényeket is kis létszámban látogatták.

A többszöri reformkísérleteket átélt pedagógusok inkább rászorultak a könyvtár segítségére.

Még 1986-ban létesült egy új fiókkönyvtár a D. sz. Általános Iskolában is. A könyvtár közreműködésével már mind a két iskolában kétfunkciójú könyvtár működött, főoglalkozású könyvtárosi státusszal. Szükség szolgáltatási lehetőségeiket az "anyaintézmény" segítségével bármikor kiegészíthették. Rendez-

vényeiket a központi könyvtár szervezte, vagy támogatta. Nem jött létre hasonló szervezeti kapcsolat a gimnáziumi könyvtárral, de a segítségadásban hasonló gyakorlat alakult ki.

A könyvtár használói: (1997)

A lakosság %-a:		arányuk az olvasók között:
gyermekkorú:	22,8 %	64,8 %
aktív korú:	56,2 %	33,0 %
idős korú:	21,0 %	2,2 %

Összes lakos: 100,0 % - ebből könyvtári tag: 27,5 %.

1988 - működésben az új könyvtár

Az épület 735 nm területet foglal el a város közepén. Háznos belterülete 440 nm. Az épülethez csatlakozik egy nyitott át-
ríamos belsőudvar színpaddal.

Az egyes részlegek területei:

- felnőtt részleg: 180 nm,
- gyermekrészleg: 100 nm,
- fonotéka, videotéka: 62 nm.

Az átköltöztetett **dokumentumállomány**: 36.340 kötet volt (az összes dokumentum a fiókkönyvtárakkal együtt: 43.082 kötet).

A folyóiratolvasóban 129 címet talált az olvasó.

A fonotékában 1.088 hangzódokumentumot lehetett hallgatni 12

lehallgatóhelyen.

Új dokumentumtípusok vásárlása kezdődött meg:

- 18 db **videokazettával** alapoztuk meg a videotárat,
- új leltárkönyvet nyitottunk meg 3 db **számítógépes program**-nak is,
- új **technikai berendezéseket** vásároltunk: TXT rendszerű színes TV-t, videomagnót, lemezjátszókat, magnetofonokat, személyi számítógépet, sokszorosítást végző **ROBOTRON** másológépet, amelyek komfortossá tették a szolgáltatásokat.

Személyi feltételek: 1987-ben a 6. státuszt is megkapta a könyvtár, de csak 1988-ban tudtuk betölteni. A hat főfoglalkozású könyvtáros közül 5 főiskolai végzettséggel rendelkezett, a hatodik már a főiskolán tanult.

Anyagi háttér: a költségvetésből 200.000 Ft került állománygyarapításra, pályázatokból, támogatásokból, társadalmi munkából mintegy félmillió forinthoz jutott a könyvtár. Így kerülhetett sor a gyermek-videotéke kialakítására, az ifjúsági klub működésére, hátrányos helyzetű fiatalok támogatására, gyermekkönyvek vásárlására, technikai fejlesztésre, szolgáltatások bővítésére, utcai, üvegezett hirdetőtábla elhelyezésére, a park helyreállítására, stb.

Mit ér egy új könyvtár és hat könyvtáros ?

Az épület 10 millió Ft-ot, a berendezése 1,5 milliót ért. Hat együttműködő, képzett könyvtáros felbecsülhetetlen értéket képvisel, a közművelődési könyvtár jó működésének nélkülözhetetlen feltételei.

A szép, új környezet és a könyvtárosi munka eredménye számokban: (Részlet egy tájékoztatóból) /33/

1997. január-március: 100 % (régi könyvtár forgalma)

1998. január-március:

	olvasó:	látogató:	kölcsönzött kötet:
14 év alatti:	136 %	168,5 %	168 %
felölt:	144 %	164,0 %	110 %

A rendezvények száma : 183 %.

A rendezvények jelentős része a könyvtár körül kialakult civil szervezetekhez kötődött. A látogatók magas szarát az intézményt "csak" meglátogatni kívánó vendégek száma is emelte.

Az új könyvtár alkalmassá vált új igények felkeltésére és teljesítésére is, **funkcióját folyamatosan bővítette, kiteljesedett:**

- rövid idő alatt népszerűvé vált a **fonotéka**, egyre többen kérték a **videotár** kialakítását is,

- a Commodore 84-en nyelvgyakorló programok, készségfejlesztő játékok futottak,
- a folyóiratolvasó, a **helyi közhasznú információ-tár** egyre nagyobb forgalmat bonyolított le,
- megkezdődött a **helytörténeti, helyismereti dokumentumok** interzív gyarapítása,
- sorra kérték bebecsajításukat a **civil szervezetek**,
- az esztétikus, tágas terek lehetőségel nyújtottak **újtipusú irodalmi, ismeretterjesztő- és gyermekrendezvényekre**,
- a technikai háttér biztosította a **másolószolgáltatások** beindítását,
- saját videokamera lehetővé tette a **helyi történések képi rögzítését**,
- a tájékoztató apparátus korszerűsítésének a folyamata elkezdődött, megvásárlásra került az **első floppy-újság** és az **első adatbázis**,
- lehetőség nyílt arra, hogy a könyvtár a **helyi község egyik színtere, információs központja**, a város "dolgozószobája" legyen.

Füzesabony - Város, 1989. március 1.

A település 1988-ra teljesítette a várossá nyilvánítás feltételeit. Egy iparosodott, korszerű kereskedelmi és intézményi hálózattal rendelkező település lakói gyülekeztek az ünnepségeken.

Az északi ("telepi") részi ekkor már aluljáró kötölte össze a központtal az egyre terjeszkedő vasúti csomópont sínpárjai alatt.

A lakosság (tárasközség nélkül) 8.152 főre gyarapodott és feltűnően magas volt a fiatalok aránya és az aktív keresők száma (3.464 fő).

Ipari jellegű tevékenységet 26,5 %-uk folytatott, a mezőgazdaság 13,3 %-ot foglalkoztatott. /15/

A körzeti kisközségeket is kiszolgáló intézményekben, hivatalokban, kereskedelmi egységekben, valamint a MÁV alkalmazásában nagyszámú alkalmazotti réteg tevékenykedett.

Két közművelődési intézmény, általános iskolák, zeneiskola, gimnázium fogadta a tanulókat, akikkel közel 140 pedagógus foglalkozott.

A kicsiknek két-két bölcsőde, óvoda biztosította az elhelyezését, az idősekről két napköziotthon gondaskodott. A sajátos települészerkezet miatt itt szinte minden intézményből kellett épülni, egy a "telepen", egy pedig a központban.

Az egészség megóvására, a betegek gyógyítására kiterjedt egészségügyi intézményrendszer állt rendelkezésre.

Gyarapodott a vállalkozók, magánkereskedők száma, amely megközelítette a 300-at.

Sorra alakultak a kultúrális, lokálpatrióta civil szervezetek és az új városlakók büszkéek voltak településükre, annak történelmi hagyományaira. A helytörténeti kutatók, gyűjtők, a hagyományvédők, népművészettel foglalkozók ugyanúgy a könyvtárban lettek otthonra, mint a fiatalok, vagy a szabadidejükkel hasznosan eltölteni kívánó csoportok. Szervezésüket a Hazafias Népfront helyi szervezete is segítette.

A civil szervezetek könyvtári jelenléte szintén kínálta a lehetőséget a funkciók bővítésére. Segítségükkel szerveztük gyűjteménnyé a helyismereti, helytörténeti anyagokat. Velük, általuk vált a könyvtár a helyi kultúrális és közélet fontos centrumává.

1989 végére a lakosság több, mint 28 %-a volt beiratkozott olvasója a könyvtárnak. 2.300 olvasó 41.678 kötetet kölcsönzött.

230 rendezvény, klubösszejeövetel bizonyította az intézmény ekkorinál használhatóságát.

25.544 fő kereszte fel a könyvtárat valamilyen szolgáltatásért.

3. A könyvtárra ható tendenciák a nyolcvanas, kilencvenes évek gazdasági, társadalmi változásai. Okok és következmények.

A nyolcvanas évektől felgyorsuló változások új, differenciált társadalmi igények sokaságával jelentkeztek a könyvtárakban.

Minden gazdasági esemény, minden társadalmi történés - közvetlen, vagy közvetett formában megjelenő - lakossági kérdést jelentett a közművelődési könyvtárak felé is. Az intézmény presztízsét csak saját maga őrizhette meg, amely - a pénzügyi nehézségei ellenére - a társadalmi, gazdasági tendenciákat elemezve, fel tudott készülni a változódásra, gyors és rugalmas reagálással próbált megfelelni az új igényeknek.

A Magyarországon ma zajló átalakulás egy hosszú folyamat eredménye, amelynek a gyökerei az egész világra kiterjedő gazdasági-technikai változásokban keresendők.

3.1. Világtendenciák vetülete Magyarországon: "Gyorsuló idő - Táguló világ".

"A tudományos technikai forradalom napjainkban gyors ütemet diktál" - írja Marx György 1975-ben. /23/

A világban végbemenő, soha nem látott méretű technikai fejlődés, a két világrendezer versenye a tudományokban, átkulatlás-

ban, haditechnikában, árútermelésben, stb. nem hagyott érintetlenül egyetlen országot sem.

Az **"új gazdasági mechanizmus"** - bár felmérés megoldásokkal, de - már a "versenyben maradási" tűzte ki célul, a gazdasági szerkezet átalakítását, a szokások struktúraváltását, a "placsisítást" szorgalmazta.

A gazdasági változások már a hetvenes évektől - az előzőekben már elemzett - új társadalmi folyamatokat indítottak el. A **szelektív iparfejlesztés** korszerű, új szakképzettségeket igényelt, a "természetes erőforrás"-t /24/ jelentő emberekkel kellett "konvertálható" alapképzettséggel felvértezni.

3.1.1. A korszerű képzés a jövő alapja.

Az oktatással szemben új igényeket támasztott a társadalom, beindítva az azóta is tartó reformok sorozatát.

Az iskolarendszer, az oktatás megújítása a társadalomtudományi viták egyik központi kérdésévé vált. A nyugati minták, tapasztalatok tanulmányozása, új kísérleti módszerek bevezetése rendszeressé vált. A kérdés sarokpontja az elsajátítandó tananyag meghatározása volt.

"A gyermekek számára tízezer annyi ismeret áll rendelkezésre, mint amennyiről szüleik tudhattak" - írja Marx György 1975-ben. /23/

Másik bekezdésében a Grovther Bizottság jelentéséből idéz:
"Azok a fiatalok, akik most kezdenek el dolgozni, jóval a századforduló után vonulnak nyugalomba. Minden valószínűség szerint abban a termelőágazatban, amelyben elhelyezkedtek, legalább egyszer teljes technikai forradalmat élnek majd át. A munkahelyek, amelyeket nagyapa korukban elfoglaltak, most talán nem is léteznek. Meglehet, ma még fel sem talált termelési folyamatokat irányítanak majd olyan gépeken, amelyeket csak ezután terveznek meg." /23/

Az oktatással kapcsolatos kutatások arra ösztönözték a pedagógusok és könyvtárosok legjobbjait, hogy az utódok képzésére közös erőfeszítésekkel tegyenek.

A tanulás és az **információszerzés technikáinak** a megismerítésére, a könyv- és könyvtár intenzív használatára terelték a figyelmet.

A téma a IV. országos könyvtárügyi konferencia (1981) egyik központi kérdése volt. Fontosságát jelezte az is, hogy megvalósítására a Művelődési Minisztérium intézkedési tervet dolgozott ki. /31. p. 316./

Az egyetlen "kimeríthetetlen tartalékunk" - ahogy Marx György nevezi /23/, a szellemi tőke. Megőrzésén oktatáskutatók sokasága dolgozott. A hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása mellett egyre nagyobb szerepet kapott a **tehetséges gyer-**

meket képzése, a "nagy magyar géniuszok" késői utódai ban rejlő nemzeti érték felfedezése, kibontakoztatása. Képzésük még erősebben megköveteli az információszerzést biztosító könyvtári háttérrel. /35/

A könyvtárak fontos, információ adó és információszerzést tanító, segítő oktatási háttér- intézményekké váltak.

"... nem "népbolondozás" a **könyvtárhasználat megtanítása**, hanem alapezükeégletek igényként való felismerése" - mondta Rát- kai Ferenc művelődési miniszterhelyettes az MKE 1983-as vándor- gyűlésén. /36/

Elvasáskutatók, könyvtár- szociológusok, gyermekkönyvtár- osok legjobbjai vizsgálták a gyermekek könyv- és könyvtár- használ- ti szokásait, ismereteit. Károlyi Ágnes még 1980-ban közrebo- bcsájtott egy vitaanyagot /37/, amellyel kutatók, tanulmá- nyok sora követett. Az eredmény nem maradt el. Az általános iskolák többségében a könyv- és könyvtár- használata a nyolcava- nas évek közepére gyakorlattá vált.

A feladat megvalósításának a feltétele az volt, hogy a gyer- mekek megszeressék a könyvet és a könyvtárat. A "csábítás" a kicsiknél - jól szervezett foglalkozásokkal - gyors javulást eredményezett.

Nagyobb gondot jelentett az, hogy éppen a "felsőtagozatos"

gyermekek nem látogatták rendszeresen a könyvtárat. Az okok keresésére, a feladatok meghatározására 1984-85-ben két felmérést végeztem. A kérdőívek kitöltésében pedagógus kollégák segítettek. Az eredményeket közösen értékeltük ki tantestületi értekezleten. A "szülők iskoláján" előadást tartottam a felmérés tanulságairól, a könyv- és könyvtárhazsnálat jövőbe mutató jelentőségéről.

Az első felmérés célja a könyvtárlátogatási és szabadidős szokások megismerése, a távolmaradás okainak a felderítése volt. /45/

Az eredményeken felbuzdulva a következő felmérésből azt szerettem volna megismerni, hogy mennyire hatékony a könyvtárhazsnálati ismeretek oktatása, a középiskolába kerülő 13-14 éves gyermekek tudása mennyire felel meg a tantervi követelményeknek. /46/ Az eredmény lehangoló volt, de sokat segített a további feladatok pontos meghatározásában.

Még nagyobb gondok mutatkoztak az ifjúság, a középiskolás korosztály - és főként a szakmunkástanulók - körében. Nagy Attila kutatásai főleg erre a rétegre irányították a figyelmet. /38, p. 80-83./

A könyvtár tájékoztatási funkcióinak gyakorlásában egyre nagyobb szerepet kapott a "hasznátlók képzése". A képzés egyre inkább kitolódott a felnőtt életkorra is a folyamatos tovább- és átképzések igényei miatt.

A "használók képzése" így a felnőtt részleg tájékoztató munkájának is fontos része lett.

3.1.2. A "tudományos-technikai forradalom" és az "információ-robbanás" hatásai.

A könyvtárak, információ központok használatára előbb-utóbb rákényszerültek - a kutatókon kívül is - szinte minden szakmuművelő, ha lépést akartak tartani szakterületük fejlődésével.

Az informatikai felezési idő egyre rövidült, néhány évre csökkent. Egyes szakirodalmi területeken az ismeretek avulása rendkívüli módon felgyorsult. /25/

Hatalmas tömegű új információ zúdult a világra, amelyeket hagyományos módszerekkel már nem lehetett feldolgozni. A számítógép az információfeldolgozás és -közvetítés nélkülözhetetlen eszköze lett. Kapcsolatuk egymás fejlődését segítette, elindult a "számítógépek forradalma", amelyet az "információ-robbanás"-nak nevezett jelenség követett.

A számítástechnika széleskörű könyvtári alkalmazásait nagyon sok tényező sürgette, amelyekről Takai Nagy Erzsébet fejtegette ki gondolatait az 1987-es eszorbathelyi tanácskozáson: /12. p. 262. /

- objektív tények: a dokumentumok száma, típusa növekedésével az adminisztrációs és feldolgozómunka egyre nehezebbé vált.
- társadalmi szükséglet: a tájékoztatás mélyebb feltárását igényelt, a lakosság részéről jelentkező új, információs szolgáltatási igényeket manuális feldolgozással már nem lehetett kielégíteni.
- gazdasági feltételek: az élők munkáinak megrögződésével a számítógéphasználat - a kapcsolódó térítéses szolgáltatások - a könyvtár számára egyaránt megtakarítást, ill. többletbevételt jelenthetett.

K Magyarországon már a hatvanas években elkezdődött a **könyvtárak gépesítése**.

"...házig év alatt a számítástechnika a szemünk előtt olyan robbanásszerű fejlődést produkált, ami minden korábbi elképzelést felülmúlt" - írja Tolnai György. /39. p.303-309./

A számítógépek először a tudományos kutatásokkal támogató könyvtárakban jelentek meg. Az 1986-ban beindított **"EIF program"** célul tűzte ki az oktatás, kutatás, műszaki fejlesztés, a kulturális szféra információs infrastruktúrájának a fejlesztését" - olvashatjuk a számítógép-hálózatok helyzetéről készült tanulmányban. "A támogatások legáltalánosabban a meglévő helyi szolgáltatások kívülről, azaz számítógép-hálózatból történő elérésének a megvalósítását célozták." /40. p. 391-398. /

A megyei és városi közművelődési könyvtárakban a nyolcvanas évek közepétől vált általánossá a gépesítés. "Az alkalmazott számítógép ebben a körben PC, illetve az utóbbi években egyre inkább a PC-re épülő lokális hálózatok. Kiterjedten alkalmazták a beszerezhető hazai adattárakat is (PRESSDOK, KARTOTÉK, stb.).... A fejlesztések összehangolásában már többéves múltja van a hálózat érdekképviselését is végző **Könyvtári Egyesülésnek**..." - írja 1992-ben Tolnai György /39/ arról a fejlesztési programról, amelyhez a füzessabonyi könyvtár is az elsőkhöz csatlakozott.

A TEXTAR szöveges adatbázis-kezelő rendszer és a TEXTLIB fejlesztési program mellett más könyvtárak saját kezdeményezései is megjelentek, a helyi igények alapján az 1990-es évektől megindult a CD-ROM szolgáltatás, a helyi adattárak építése és a regionális hálókörű gépi szolgáltatások kiépítése.

A városi könyvtárakban is egyre erősebben jelentkező igény lett a nagy hálózatokhoz való csatlakozás, távoli adatbázisok elérés IIF kapcsolattal, az információszolgáltatások hatókörének kiterjesztése és gyorsítása. A könyvtárak információközvetítő szerepe ugyanakkor egyre fontosabbá vált a **helyi közösségek számára** is.

A friss, pontos információk megszerzése a nyolcvanas évektől

a hatalomgyakorlás, a vezetői munka, a korszerű gazdálkodás, műszaki fejlesztés, tájékozódás, stb. nélkülözhetetlen feltétele lett.

Létrejötték az információs szolgáltatások központjai, adatbázisai.

A külföldi tapasztalatok átvétele, az "információs ipar" megismerése, adatbázisainak hazai felhasználása, a módszereik átvétele az ország (és bármely települése) fejlődésének egyik kulcskérdése lett. A 90-es években hátrányos helyzetbe került települések - köztük Füzesabony - gondjait jelentősen enyhíthetik a helyi igényekhez igazított, "Telekumyhó"-típusú szolgáltatások. /41/

A **"gyorsuló idő"** nagy változásokat hozott a **lakosság életében** is. Megváltozott az élet **időstruktúrája**, a szabadidő eltöltésének szerkezete.

A másodgazdaságok, az általánosodó tovább- és átképzések, az anyagi gyanapodás reményében vállalt másod- és további állások csökkentették a kikapcsolódásra, szórakozásra, olvasásra fordított időt. A nyolcvanas évek végétől bekövetkezett változásokkal a lakosság tájékozódási, informálódási szokásai megváltoztak.

A hazai **"információs éhséget"** új igények gerjesztették:

- a vezetői döntésekhez új **vezetési-szervezéselméleti** ismeretekre, friss információkra volt szükség.
- a **tudományos-technikai fejlődés** felgyorsult, naponta új ismereteket produkált.
- megindult a számítástechnikán alapuló **nemzetközi adatcsere-forgalom**, információi beépültek a kutatói, döntéshozói munkafolyamatokba.
- a politikai (voluntarista) gyakorlat változásával **fejlődött a demokrácia**, a nyilvánosság szélesedett, az állampolgárnak is egyre inkább szüksége volt az információkra.
- a **helyi közélet** történéseinek a megismerése, a "beleszólás" igénye erősödött. /27/
- a romló gazdasági helyzet, a mélyülő **politikai feszültségek** növelték a lakosság információs igényét más gazdasági-társadalmi formációk, alternatív megoldások megismerésére, stb.

A lakosság egyre inkább olyan gyors, **közhasznú információkat** igényelt, amelyek a helyi, mindennapi ügyeknek az intézésében segítettek, tájékoztatták a közélet helyi eseményeiről, a kulturális rendezvényekről, stb. Információs ellátottsága egyre jobban befolyásolta az egyéni életminősége alakulását. /42/ A közhasznú információk természetes gyűjtő- és szolgáltató helye a kisközségi könyvtár lett. A lakossági igény-

nyek folyamatos feltérképezésével bővítheti a gyűjtött adatok körét, javíthatja a szolgáltatások minőségét (karton adatlá-
rak - adatlábazatok - CD-ROM, stb.).

A "láguló világ", a telekommunikációs eszközök széleskörű el-
terjedése kiteljesítést jelentett a világra. Az egyre gyakoribb
túrista- és tanulmányutakról visszatérők új szemléletet is
hozakoztak magukkal.

Új értékek jelentek meg a lakosság tudatában, szokásaiban,
hagyományos értékek devalválódtak. A nyolcvanas évektől egyre
erőteljesebben kezdett kialakulni a Kapitány Ágnes által "ér-
tékszisztem-konvergenz"-nak, "értékváku"-nak nevezett jelen-
ség, amely az évtized végére súlyos "értékválság"-ba torkol-
lott. /43/

A lakosság gyakran a könyvtárakban kereste a "kapaszkodó-
kat", értékes, de szórakoztató, **új típusú művészeti rendezvé-
nyeket** igényelt, visszafordult saját **települése hagyományai-
hoz**, történelméhez, vagy az új divatoknak engedve a **nyugati
táncművelés** terrokat kereste.

A hangzódokumentumok széleskörű elterjedését a vizuális kul-
túra térhódítása követte. Ez szinte egyidőben jelentkezett a
számítógép iránti érdeklődés fokozódásával.

A "Guttenberg galaxis" mellett új típusú ismerethordozókon, új izlésminták termékeit igényelték az olvasók. A korszerű technikai berendezésekkel rendelkező lakosság részéről magától értetődő volt, hogy a könyvtárakban számítógépek, másológépek működtek, videofelvételek készültek, a fonotékában zenét, nyelvokaztatókat "válogatott szét" a keverőpult, a gyermekekkel videoműsorok fogadták.

3.1.3. Gazdasági változások és hatásai

Az 1978-as energiacrisis és következményei az 1980-as évektől felgyorsították a gazdasági, társadalmi változásokat. Gazdasági visszaesés, válságjelenségek mutatkoztak a világ gazdaságban.

Magyarországi következménye volt az államadósság felhalmozódása, amely gazdasági, majd társadalmi, politikai feszültségek forrása lett. /28/

A "nyitás a világra" már nemcsak politikai döntés, hanem az ország érdekében tett szükségszerű lépés volt.

A versenyképességet csak világszínvonalú termékek gyártásával, a munkakultúra fejlesztésével, a képzés korszerűsítésével - és mindezeket - a világ kommunikációs hálózatába való bekapcsolódással őrizhette meg az ország.

A gazdaság fejlesztéséhez szükség volt a tudományok támogatá-

sára. **Új tudományágak** keletkeztek, kutatási programok indultak. Eredményes működésük feltételül és háttéréül könyvtárak, információs központok és azok nemzetközi kapcsolatai igyekeztek biztosítani.

A gazdaság modernizálásához szükséges pénzügyi és technikai feltételek hiánya azonban súlyos akadályt jelentett az elképzelések megvalósításának.

Az "információ-robbanás" kitermelte a saját tudományágait, a számítástechnika, informatika, kommunikációelmélet, stb. néhány év alatt meghódította a világot, de hazai átvetelével gazdasági, politikai tényezők késleltették.

A számítógépes információközvetítés, feldolgozás a korszerű gazdálkodás - a szakirodalmi tájékoztatás nélkülözhetetlen feltétele lett.

Az új típusú szolgáltatások bevezetése új ismereteket igényelt a könyvtárosoktól is. A **könyvtár-informatika** elindult "hódító" útjára, az új társadalmi igények könyvtári háttérének a biztosítására. /31. p. 317./

3.2. Politikai változások krónikája. Új társadalmi jelenségek - új igények a könyvtárban.

A magyar gazdaság a 80-as évek végére mély válságba került. A

politikusok új utakat kerestek. Az ország igyekezett nyugat felé nyitni, elindult az "Európába vezető úton", követve a nyugati piacgazdaságok mintáját, annak valamennyi konzekvenciájával.

A "fogyasztói társadalom"-ról a lakosság többsége nagyon kevés, felületes ismerettel rendelkezett.

Egy sor fontos kérdést, amely a megvalósítandó új társadalmi-gazdasági formációra vonatkozott, csak a politikusok és egy vékony értelmiségi réteg fogalmazott meg. Többségük határozott céllal, rendezzerezen kereste fel a könyvtárakat.

A nagy változásokat előkészítő események **krónikáját, dokumentációt híven gyűjtötték a könyvtárak**, hogy tájékoztathassák olvasóikat.

A Gorbacsov által 1988-ban meghirdetett "megújítási program" ("peresztrojka", "glasznosztj") már jelezte, hogy a földréznyi méretű "keleti blokk"-ban milliákat érintő változások következnek be.

Felpezsedt a politikai élet, nagy társadalmi viták indultak. Az állampolgárok őszinte, friss információkat vártak, egyre szélesebb **nyilvánosságot** és szabadabb mozgási lehetőséget követeltek.

A sajtótermékek és a politikai, társadalomtudományi szakirodalom iránt megnőtt az érdeklődés a tényirodalom, a memoárirodalom, a közelmúlttal foglalkozó tanulmányok, külföldi i-
ráktól fordított történelmi elemzések, stb. területén.

Az Elnöki Tanács 1987. november 27-én elfogadta az **új útle-
véltrendeletet**, 1988. januárjától magyarok százezrei indultak
nyugati turista- és bevásárló körutakra.

Egyre szaporodott a hazahozott élmények, háztartási gépek,
parabola antennák, hanglereszek, videofilmek, számítógépes
programok, stb. száma.

A könyvtárak számára a "világjárás" rengeteg megoldandó
feladatot jelentett. A turistautak sok információt igényel-
tek: térképet, valutát, nemzetközi menetrendet, vámjogszabá-
lyokat, társalgási szótárakat, utikalauzokat, külföldi árú-
és utazási prospektusokat, stb.

A hazahozott termékek használati utasításait magyarra kellett
fordítani. A rengeteg videomagnón új meg új filmeket szere-
tett volna nézni a tulajdonos. Akinek még nem volt parabola
antennája, az a könyvtárban szeretne volna látni a világot.
Sokan igényelték a nyelvtanulás lehetőségét és dokumentumait,
mások a szerényi számítógépek működtetéséhez kerestek szakí-
rodalmat és új programokat.

1988. áprilisában az **Egyesületi Törvényt** tárgyalta meg a kormány. A jelentős egyesületi hagyományokkal rendelkező városokban hamarosan szaporodtak az új egyesületek, civil szervezetek, pártkezdemények.

Többségük befogadó "gazdaintézményt" keresett és a szervezet hivatalos működtetéséhez, a szabályzatok elkészítéséhez, rendezvényei lebonyolításához várt segítséget, amelyet többnyire a könyvtárakban talált meg. A füzessabonyi könyvtárban négy civil szervezet kezdte meg a működését.

1988. szeptember 3-án Lakiteleken, laza értelmiségi koalícióként létrejött a **Magyar Demokrata Fórum**.

Az eseményről megjelenő újsághírek, nyilatkozatok iránt nagyon nagy volt az érdeklődés, a politikai, közéleti vitafórumok, a nyílt társadalmi viták iránt megnőtt az igény.

1988. október 5-én új **Társasági Törvényt** fogadott el az országgyűlés.

Ezerszámra jöttek létre a magánvállalkozások, megindult a "spontán privatizáció". A magyar vállalkozói kultúra azonban még nem alakulhatott ki, jogszabályi háttere alig volt felderíthető a "laikus" vállalkozók számára, ezzel hátrányos helyzetbe kerültek a gazdasági folyamatokban.

A bt-k, a kft-k és részvénytársaságok titkaiba bele lehetett tekinteni a könyvtárban. A vállalkozói tervekről, adózásról,

alib. szakértőkkel lehetett beszélgetni, a szakirodalmat ki lehetett kölcsönözni.

1989. januárjában 8-25 %-os áremeléseket jelentett be a kormány. Megkezdődött a (máig is tartó) drasztikus **"gazdasági megszorító intézkedések"** sorozata. A lakosságon kívül a költségvetési szféra - közöttük a könyvtár is - egyre nehezebb körülmények között gazdálkodott. A könyvtár egyetlen szövetségese - a nehéz idők átveszelésére - csak a lakosságban, használóiiban kereshette.

A könyvtár számára egyre fontosabbá vált a propagandamunka (támogatók megnyerése). A könyvtáraknak a **"marketing"** és **"management"** fogalmakkal ismerkedtek, keresték a dokumentumbeszerzés gazdaságosabb, új útjait.

A lakosság életszínvonalának a fokozatos csökkenésével egyre több gyakorlati, **mindennapi ügyei intézését segítő információra** volt szüksége.

1989. január 28. Pozsgai Imre népfölkelésnek minősíti az **1956. október 23-i** eseményeket. Bejelentése óriási indulatokat korbácsolt fel, társadalmi viták kezdődtek a **közelmúlt történelmének át- és újraértékeléséről**.

Az 56-os dokumentumgyűjtemények, könyvek, új értékelések,

viesszerlekezések iránt megnőtt az érdeklődés. A sajtóban zajló vitákat "házi vitafórumok" egészítették ki, a helyi történések felelevenítésével. Egyre nőtt a folyóiratolvasó forgalma. Rendkívül nagy kereslete volt a megjelenő periodikáknak. Mind többen kerestek történelmi, politológiai, közgazdasági, stb. szakirodalmakat, dokumentumokat, filmeket.

A vitatott korszakról megjelent dokumentumokat "kiemeltük", az újakat, szinte teljes körben beszereztük.

1989. február 11-én az MSZMP KB a többpártrendszer bevezetése mellett dönt, zöld utat enged a **többpárti demokrácia** kialakulásának. **Pártok és -kezdemények** tucatjai alakulnak meg, szinte minden szervezeti és működési gyakorlat nélkül.

A könyvtártól konkrét segítséget kérő szervezetek (címlisták, helytörténeti dokumentumok, jogszabályok, stb.) igényeit igyekeztünk kielégíteni.

A könyvtárosok reakciója azonban az elbizonytalanodás, az óvatosság, a távolságtartás mértékének a mérlegelése volt.

A könyvtár sajátos szolgáltatásaival, a szűkebb közegében mindig szocializációs tényezőként hatott. A történésekbe igyekezett úgy bekapcsolódni, hogy ezt a hagyományát megőrizze.

A "pluralista" sajtórendelés, vitafórum szervezés a nyilvánosság egyenlő esélyének a biztosítása mutatkozott a legmegfelelőbb válasznak.

1999. március 15-én 31 alternatív szervezet felolvastatja a TV-ben a **"Mit kíván a magyar nemzet?"** új 12 pontját.

A politikai viták elmélyültek, az alternatív szervezetek közötti különbségek kezdtek kirajzolódni.

A lakosság érdeklődése egyre nagyobb lett a kurrens politikai információk iránt, **Lábjelzőzési igénye** nőtt. A politikai viták jelentős hányada a tömegkommunikációban zajlott. A vitákban gyakran elhangoztak korábbi kijelentésekre, újságcikkekre történő hivatkozások.

Egyre többen kérték a sajtó analitikus feltárását, egyes cikkek visszakeresését. Az Országgyűlési Könyvtár a **PRESSDOK** sajtófigyelő adatbázisával mentette meg a könyvtárakat a rengeteg többletmunkától.

Az új indítású periodikákat - a nagy lakossági igényre tekintettel - a könyvtár sorra megrendelte.

1999. március 22.: A Független Jogász Fórum követelésére megalakul az **Ellenzéki Kerekasztal**. Nagy történelmi alkudozás kezdődik régi és új politikai szervezetek között Magyarországon

jövőjéről.

Az ország számos közművelődési könyvtárában, "kerek", vagy "szögletes" asztaloknál **helyi vitafórumok** taglalták az eseményeket, a saját településük múltját, jelenét és jövőjét.

Az értelmes vitákhoz pontos információk kelleneek. A könyvtár teljes dokumentumállománya, információszolgáltatásai segítették, hogy a vitapartnerek racionális érvekkel feszüljenek egymásnak. Független szakértők meghívásával tovább lehetett emelni a viták színvonalát.

"Vélemények - viták" címmel közéleti sorozatot indítottunk az aktuális politikai, gazdasági, helyi-, stb. kérdések fórum-szerű megvitatására. A rendezvényeket egyéb tájékoztatási formákkal, propaganda-anyagok kiadásával igyekeztünk gazdagítani, az egyéni érdeklődőket más könyvtári szolgáltatások felé is irányítani (ajánlójegyzékek, meghívottak munkásságát bemutató életrajz-kivonatok, könyvkiállítások, cikk-másolatok, könyv-dedikálási lehetőségek, stb.).

1989. május 8.: Az MSZMP KB felmenti tisztségétől Kádár Jánost, **egy korszak végétért**. A párt belső vitái a közérdeklődés központjába kerültek, a lakosság **nyilvános vitákat** szorgalmazott, amelyekre a könyvtár lehetőséget biztosított.

1989. június 1.: Németh Miklós miniszterelnök nyilvánosságra

hozta a magyar **államadósság** összegét: nettó 14,5 milliárd USD. Az ország megdőbönt, a gazdasági katasztrófhelyzet miatt előtérbe kerültek a közgazdászok vitái.

A könyvtárban a HVG, a Figyelő, stb. olvasása közben az ország és a lakóhely helyzetéről vitatkoztak az olvasók, a baráti körök, klubok.

1989. július 6.: **Meghalt Kádár János.** Ravatala előtt egy egész napig vonultak a tisztelendő gyászolók. **Vegyes érzelmű olvasók** keresték az eltérő véleményeket közvetítő nekrológokat, a korszaknak nevet adó politikai személyes életútját, titkait.

1989. július 16.: **Nagy Imre újralemetésén** százazrek demonstráltak a változások, a **múlt átértékelése** mellett.

A Nagy Imrével kapcsolatos memoár-irodalmat egyre többen keresték. A könyvtár TV-je a temetést közvetítette.

1989. szeptember 17.: A **Világhank** bejelenti, hogy csak az átalakítások kész tervére ad kölcsönt az országnak.

"Alea iacta est". A döntés kényszerhelyzetet teremtett a politikusok számára. Az "elvetett kockáról" még nem lehetett tudni, hogy hol áll meg.

A könyvtár felkészült a **gyökeres változásokat sejtető események dokumentálására**; a helyi lakosság széleskörű tájékoztat-

lására: sajtófigyelés, fontosnak ígérkező TV közvetítések rögzítése videoszalagon, periodikaválaszték további szélesítése, politikai szórólapok, plakátok begyűjtése, helyi vitafórumok megrendezése autentikus meghívottak részvételével, stb.

1989. október 6-7.: Összeült az **MSZP XIV. rendkívüli kongresszusa**, megalakult az **MSZP**.

Az eseményt széleskörű lakossági érdeklődés kísérte, a könyvtárban minden táregkommunikációs eszköz rendelkezésre állt a tájékozódáshoz.

A küldöttek a "Vélemények - viták" fórumán vitatkozhattak a rendezvény résztvevőivel az esemény előtt, majd azt követően. Beszereztük az **események hivatalos dokumentációját** is.

1989. október 19.: Megjelent a **pártok működéséről és gazdálkodásáról** szóló törvény.

Az új **jogszabályt** másolt példányokban bocsájtottuk a nagyszámú érdeklődő rendelkezésére.

A politikai **pártok szervezése** felgyorsult, a helyi politikai viták felerősödtek.

1989. október 23.: **A Magyar Köztársaság kikiáltása.**

A könyvtárban TV, rádió közvetítette a történelmi eseményt.

Az eseményt a **nemzeti érzés** megerősödése, a szűkebb lakóhely

felé fordulás, illetve a határainkon túl élő magyarok iránti érdeklődés fokozódása követte.

1989. október 29.: megalakult a **Nyilvánosság Klub**. Célja a **teljes sajtószabadság** és nyilvánosság biztosítása volt.

A könyvtárban a hozzáférhető sajtótermékek száma 165 címre gyarapodott, minden helytörténeti, helyismereti dokumentációt az érdeklődők rendelkezésére bocsájtottunk. Minden regionális újságot járattunk. A városi újság hiányát **"videóújsággal"** igyekeztünk pótolni.

1989. november: **Pártok sora jelenti be megalakulását.** A még áprilisban létrejött Kereszténydemokrata Néppárt után létrejön a Szabad Demokraták Szövetsége, a Fiatal Demokraták Szövetsége majd a Kisgazdapárt, Nemzeti Parasztpárt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, stb.

A könyvtár igyekezett minden párt **programját, cínjegyzékét, helyi dokumentációit** beszerezni, hogy az érdeklődők tanulmányozhassák.

1989. december 19.: A kormány elfogadja az **1990. évi gazdaságpolitikai programot**, amelynek célja: a vállalkozások élénkítése, a szervezetváltás gyorsítása, a gazdaságtalan vállalatok felszámolása, a keletkező szociális feszültségek enyhítése.

A könyvtárnak fel kellett készülni a következőkre. A lakosság részéről várható igények: vállalkozás, álláskeresés, átképzések, nyelvtanulás, számítógéphasználat, közgazdasági - pénzügyi szakirodalom dokumentumainak kiemelt gyarapítása, új jogszabályok teljeskörű beszerzése (pótlapos törvénytárak, közlönyök), a gyors visszakereshetőség, nagy feltártság biztosítására számítógépes adatbázisok megvásárlása, stb.

Ugyanakkor fel kellett készülni az intézményre váró gazdasági nehézségek megoldására. Új típusú, "bevételes" szolgáltatásokat terveztünk, anyagi támogatásokat kerestünk.

1989. december 21.: Az országgyűlés kimondta a feloszlatását, kiírták a szabad, demokratikus választásokat 1990. március 25. (április 8.) napokra.

A pártok aktivizálódtak, a politikai küzdelmek felerősödtek. A lakosság többsége felülletes, hiányos információkkal rendelkezett a választásokról, a demokratikus jogok gyakorlásáról.

A nyilvánosságot a könyvtár a választási jogszabályok megismertetésével, dokumentumok széles körének a beszerzésével és közéleti fórumok szervezésével, a "videóújság" közrebocsátásával igyekezett biztosítani.

A lakosság tájékoztatását, a választásokra vonatkozó szabá-

lyok regisztrálásával, a képviseljelöltek személyének és programjának a bemutatását **közzszolgálati feladatának** tekintette a könyvtár.

1990. március 25-én 70 %-os részvétellel lezajlott az **országgyűlési választások** első, majd április 8-án a második fordulója.

Körzetünk egyéni képviselője a választásokon győztes MDF tagja volt. **Megkezdődött a helyi politikai rendszerváltás.**

A győztes pártkoalíció néhány helyi képviselője megpróbálta a befolyása alá vonni a városi intézményeket.

A könyvtár a választások teljes **dokumentációját** (szórólapok, plakátok, programok, újságcikkek, stb.) igyekezett összegyűjteni, majd a helytörténeti gyűjteményben **archiválni.**

A könyvtár az alapszolgáltatásai színvonalas működtetése mellett megkezdte a **közzszolgálati-tájékoztatási funkciói** gyakorlásához is. A közhasznú információink körét tovább bővítettük a helyhatósági választásokra vonatkozó információkkal.

1990. június 20-án 40.000 kereskedelmi és vendéglátáipari létesítmény **privatizálását** jelentette be a kormány.

Megkezdődött a gazdasági rendszerváltás, a magántulajdon arányának növelése.

A **magánvállalkozás** új jogszabályaiiban, a hitelkonstrukciókban járótlan vállalkozójelöltek a könyvtárban keresték a választ a kérdéseikre.

A lakosság az új szóhasználat (idegen szavak, pénzügyi, gazdasági szakkifejezések, stb.) értelmezését várta el a könyvtárosoktól. A vállalkozások szakirodalmát "kiemeltük" és elkezdjük a "Vállalkozók könyvespolca" gyarapítását.

A rendkívül differenciált igények miatt a Vállalkozók Klubja rövid ideig működött, de tagjai megismerték, használták a szolgáltatásainkat. A speciális tanácsokat kérőket a Vállalkozói tanácsadó irodához irányítottuk.

1990. augusztus 3-án az Országgyűlés **köztársasági elnöknek** választja Göncz Árpádot.

A könyvtárban megtekintették az érdeklődők az ünnepélyes aktust és információkat kaphattak az új elnök **életútjáról**, i-ról, fordítói munkásságáról.

1990. szeptember 30-án a települések megválasztják az **önkormányzatukat**.

A lakosság érdeklődése egyre inkább a saját lakóhelye felé fordult. A választásokat megelőző pártküzdelmek egyre élesebbek lettek. Gyarapodott a polgármester- és képviselő-testületi jelöltek száma.

A könyvtárban feltett kérdések arra utaltak, hogy a lakosság tájékozatlan mind a programokat, mind a jelöltek személyét illetően. Az összesen 48 jelöltnak nem volt egyenlő esélye a bemutatkozásra. A könyvtár igyekezett ezt a legdemokratikusabb módon biztosítani: a "Vélemények - viták" sorozat keretében fórumot rendezett az összes jelölt meghívásával. "videójeógot" bocsájtott közre az eseményekről, begyűjtött minden szórólapot, információt, "választási tablót" készített.

Tájékoztattuk a lakosságot, hogy demokratikus jogai val megfontoltan élhessen.

Az új önkormányzatok megválasztásával teljessé vált az ország új közigazgatási rendszere.

Az ügyintézés egyre több gondot okozott a lakoságnak. Felújítottuk a közhasznú információs adattárainkat, felkészültünk a "mindennapi ügyek"-ben való tájékoztatásra, az új jogszabályok iránti kereslet fogadására. Pályázatokat nyújtottunk be a humán információs szolgáltatásaink fejlesztésére, a technikai feltételek biztosítására, adatbázisok, az általunk "kiemelt" szakirodalmi témák, stb. gyarapítására.

3.3. A rendszerváltás helyi sajátosságai

Csepeli György írja: "Századunkban a politikai eseménylörténet viharos változások egész sorát produkálta, elegendő, ha

csak... a nyolc egyrúdtól szöges ellentétes politikai értékeket valló politikai rendszerre gondolunk, melyek mindegyikét ugyanazon társadalom szenvedte - élte végig. Ebben a nagy változatoságban a tekintélyelvűség, az előítéletesség, az irracionális, az illuzionizmus is a politikával szorosan gyanakvás képezte szinte az egyetlen állandóságot". /22. p. 258. /

3.3.1. Politikai élet - Füzesabonyban.

1989 végére az országos események felgyorsultak. A helyi közélet azonban nagyon lassan pezsedült meg. A "pártkezdemények" és az új pártok vitái sokáig csak értelmiségi csoportok hatalmi torzalkodásának tűntek.

"A gondolathoz persze információk is kellenének. A jelen helyzet egyik nagy paradoxona, hogy az információk hiánygazdaság felszámolásával arjító mennyiségben szabadulnak föl információk, de mintha a lényeg változatlanul leplezett lenne, sőt, még inkább hozzáférhetetlenebb, mint valaha" - írja Csepeli György, majd megjegyzi: "...a bábeli hangzavarban... mintha csak fojtogatóbb lenne a csönd, a jövő csöndje." /22. p. 258. /

A könyvtárak igyekeztek megtörni ezt a csendet, "rábírták" a látogatókat a demokratikus jogaik megismerésére és gyakorlására.

A lakosság egy része teljesen közömbös volt (még nem érintet-
tek közvetlenül az események), más részük tájékozatlan, fél-
reinformált. Úgy tűnt, hogy a helyi politikát néhány lucat
ember "csinálja".

Megpróbáltunk sokszínű tájékoztatást nyújtani:

- rekord mennyiségű periodikát rendeltünk (a megjelenő új
lapokat, Hírel, Reform, Országgyűlési Tudósítások, stb.),
- "szóbeli információs csatornákat" nyitottunk meg (kivárcs-
ban ez a leghatékonyabb!) a "Vélemények - viták" sorozat és
a civil szervezetek rendezvényein,
- beszélgetési- és vitalehetőségeket biztosítottunk. Külföldi
vendégeinkkel más nemzetek tapasztalatairól lehetett eszmét
cserélni. Pluralista elvek szerint szervezett fórumainkon
országos szakértőkkel, politikusokkal, helyi jelöl-
tekkel, egymással cserélhettek gondolatokat a résztvevők,
- a rendezvényeinkről, fontos helyi eseményekről készült "vi-
deoújságok" kölcsönöztük, másoltuk,
- a választás menetét, szabályait, az etikai kódexet az ut-
cai hirdetőtábláinkban helyeztük el,
- "Választási tábló"-inkon minden pártot, minden jelöltet be-
mutattunk,
- rendezvényeinken mintát adtunk, lehetőséget biztosítottunk
a demokratikus vitakultúra, stílus gyakorlására.

Az 1990. április 8-i országgyűlési képviselőválasztás egyéni győztese Elek István, az MDF politikusa volt. A listákról bejutott képviselők az MDF és az SZDSZ jelöltjei voltak.

A könyvtári rendezvények pozitív közéleti hatása az állampolgári aktivitás fokozódásában, a városlakók által leadott negyvezernyi szavazatban nyilvánult meg.

A megválasztott képviselők, szakértők később is szívesen elfogadták meghívásunkat - "otthonos" volt már számukra a környezet, oldottabb a légkör. A "Vélemények - világ" sorozat üdőközben kialakult törzsközönsége kultúrált mederben tartotta a vitáit, a meghívandó szerényekre ők tettek javaslatokat.

Az 1990. szeptember 30-i önkormányzati választáson a helyi FKgP-MDF-KDNP koalíció támogatottjai jutottak többséghez:

- polgármester: Dr. Pásztor József orvos,
- képviselő-testület: koalíció támogatottja 9 fő,

SZDSZ	2 fő,
MSZP	1 fő,
Munkáspárt	1 fő,

Az új képviselő-testület néhány tagjának a tetszését nem nyerte el a helyismereti-tájékoztató tevékenységünk. Az önkormányzat második üléséről kitiltották a kameránkat. Az ülések jegyzőkönyveit azonban megkaptuk, olvasóink rendelkezésére bocsájthattuk.

A "videóújság" beüzemelte működését. 1994-ben a videotechnikusunk aktív közreműködésével - a Füzesabonyi Városi Televízió keretében - kelt új életre a helyi információ-szolgáltatás új formájaként.

3.3.2. A könyvtár és az új társadalmi környezet

A gazdasági feltételek egyre nehezedtek, a helyi társadalomban új feszültségek indukálódtak, amelyek a könyvtárban új igényként jelentek meg.

Közben a könyvtár is egyre nehezebb helyzetbe került. Költségvetési kondícióink romlottak, megalapozatlan politikai vádaskodások célpontjává vált a közéleti sorozat. A helyi üzemek leépülésével a támogatási források is elapadtak.

A könyvtár felé áramló, rendkívül differenciált igények kielégítésére széleskörű pályázati tevékenységbe kezdtünk, támogatásokat gyűjtöttünk. Ez rendkívül sok időt és energiát leköltött.

Szente Ferenc 1989-es "Könyvtári Végegylet"-i felhívására - civil szervezetek segítségével megalakítottuk a **Füzesabonyi Könyvtárbaráti Társulást**. Segítségükkel, valamint a Bródy Mogyei Könyvtár támogatásával alapszolgáltatásainkat jó színvonalon tudtuk üzemeltetni, sőt, IBM gép és új számítógépes információhordozók beszerzésével tájékoztatási funkcióinkat sikerült új területekre is kiterjeszteni.

A feltételek megteremtése a lakosság sokrétű támogatását tette lehetővé a könyvtár számára. Az egyre több gonddal, kérdéssel hozzánk forduló lakossági igények hatására a szociális funkció "önmagától" kiteljesedett.

3.3.3. Valakinek a könyvtárat is vezetni kellene

A közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény végrehajtása nagyon sok személyi problémát okozott (besorolás, vezetői pályázatok, stb.).

Az első igazgatói pályázat 1983. januárjában sikertelen volt, mert a szakértői bizottság javaslata ellenére ezerszempontú a képviselő-testület nem fogadta el (indoklás nem volt). A döntés - az előző határozatok alapján - érthetetlennek tűnt (idézet az 1991. novemberi önkormányzati határozatból): /34/

"Az önkormányzat a két intézményben (könyvtár, műv. központ) folyó eredményes munkát elismeri, felismerve a közművelődés fontosságát a jövő évi költségvetésben, lehetőségeihez képest a közművelődési és kulturális tevékenységet elkülönített összeggel is igyekszik támogatni." (Megpályázható önkormányzati Közművelődési Alapot hoztak létre 1 millió Ft összeggel.)

"Indokoltnak tartja a testület a könyvtár részfoglalkozású technikus igényét - a Művelődési Központtal közösen alkalmazva." (1992. januártól)

Újabb igazgatói pályázatok következményeként két és fél év alatt több csere volt az igazgatói székben, mint az azt megelőző 30 év alatt összesen.

1994. augusztus 1-jével nevezték ki újra igazgatónak. A jubileumi ünnepségek helyett azonban állományellenőrzést rendeltet el.

A rosszízű, értelmetlen huzavona során a könyvtár súlyos személyi- és intézményi presztizavesztéssel szembesült, gazdasági pozíciói gyengültek, társadalmi elismertsége, támogatottsága csökkent.

3.3.4. A könyvtár és társadalom környezetének állapota 1991-94 között. Adatok és helyzetelemzés. (Összehasonlító olvasómozgalmi adatok)

	Olvasók száma:	Látogatók száma:	Kölcsönzött dokumentumok száma:
1991.	2.032 fő	29.090 fő	40.748 db
1994.	1.488 fő	19.471 fő	34.878 db

Rendezvények és látogatók száma:

1991-ben 226 rendezvényen 9.031 vendégünk volt.

1994-ben 63 rendezvényen 2.619 fő vett részt.

(Megjegyzés: 1994-ben 3 igazgató volt és egy állományellenőrzés is.)

Adatok az 1993-as Heves megyei Statisztikai Évkönyvből: /47/

A lakosság száma: 7.909 fő, Heves megye lakóinak a 2,4 %-a -
kiszármazott (a lakosság gyarapodása megállt).

A lélekszám változása 1992-93 között:

1000 lakosra jutó élveszületés:	10,2
1000 lakosra jutó elhalálozás:	15,0
A változás:	99,8 %, -37 fő.

1990-től 1993-ig érvényesülő tendenciák:

Az 1000 lakosra jutó élveszületés 13,5-ről 10,2-re csökkent.

Az 1000 lakosra jutó elhalálozás 14,0-ről 15,4-re növekedett.

A vándorlási különbözet 1000 lakosra: +3,1. A betelepült lakosok száma 1992-től kb. felére csökkent, de még mindig pozitív a mutatószám.

A lakónépesség megoszlása korosztályonként:

0 - 4 év közötti:	5,6 %	437 fő,
5 - 14 év közötti:	12,5 %	977 fő,
15 - 19 év közötti:	8,2 %	640 fő,
20 - 60 év közötti:	64,0 %	4.998 fő,
60 év fölötti:	9,7 %	757 fő.

A munkaképes korú lakosság száma kb. 5.600 fő,

- ebből középsiskolás kb. 300 fő.

Az átlagélethetőség: 69,04 év,

- nőknél: 74,1 év,

- férfiaknál: 64,8 év.

A lakosság megoszlása nemek szerint:

- nők aránya: 52,6 %,

- férfiak aránya: 47,4 %.

A városban működő (50 főnél több dolgozót foglalkoztató) gazdasági egységek száma: 53.

Egyéni vállalkozások száma: 450,

- ebből kiskereskedelem és vendéglátóhely: 190.

A termelés indexe (előző év 100 %):

- 1992: 102,0 % (megyei adat),

- 1993: 88,9 % (megyei adat).

A foglalkoztatottak indexe:

- 1992: 97,8 %,

- 1993: 84,7 %.

A munkanélküliségi ráta a Füzesabonyi Munkaügyi Központ nyilvántartása alapján 1994-ben: 15,8 %.

A munkalehetőségek beszűkülése pontosan abban az időszakban következett be, amikor a nagytöbbségű fiatal lakosság aktív

korba lépett. A munkát keresők több, mint a fele pályakezdő, vagy "csak" fiatal. Többségük alképzésekben vesz részt, hogy elhelyezkedési esélyeit növelje.

	1986.	1993.
Gyermekek:	22,8 %	18,1 %
Aktív korú:	58,2 %	72,2 %
Idős korú:	21,0 %	9,7 %

A foglalkoztatottak száma:

- az iparban: kb. 750-800 fő,
- a nagyüzemi mezőgazdaságban 1992-93-ig 20-25 %-kal csökkent: kb. 400-500 fő,
- a magángazdálkodók száma - ugyanebben az időszakban - kétszeresére nőtt. Gazdasági súlyuk nem jelentős - a fiatalokat nem vonza.

Infrastruktúra, intézményrendszer:

- a város minden fontos intézménnyel rendelkezik,
- a távbeszélő állomások száma: 701 db,
 ebből magánlakásban: 490 db (1993-as adat),
- az egészségügyi ellátottság mutatószámai jobbak, mint a megye nagyobb városaiiban,
- a bölcsődék kihasználtsága 163 %-os, az óvodáké 93 %-os,
- az 1000 lakosra jutó általános iskolások száma 118 fő, ezzel Füzesabony Heves megye városai között a második

helyen áll. A két általános iskolába 922 gyermek járt 1993-ban (számuk csökkent),

- a középiskolások száma 297 fő (számuk nőtt),
- a lakások száma 2.947 (1993-ban 24 épült, mind magánérőből, 1992-ben 26 lakás, 1991-ben 48. 1975-85 között még évente átlag 73 új lakás épült). /20/

- + a város két közművelődési intézménnyel rendelkezik. A Városi Művelődési Központ és a Városi Könyvtár egymás szolgáltatásait kiegészítve, sajátos funkcióit teljesítve állnak a lakosság rendelkezésére. /Statistikai adatok forrása: 43/

A Művelődési Központ saját feladatai mellett működött a falumúzeumot, filmszínházat és - kísérleti jelleggel - a városi televíziót.

A Városi Könyvtár nagy erőfeszítéseket tesz, hogy az adott gazdasági körülmények között - lehetőségeihez mérten - a lakossági igényeknek megfelelő szolgáltatásokat tudjon nyújtani.

4. A rendszerváltás helyi következményei. Új feltételek - új igények - új könyvtári szolgáltatások.

"A könyvtár szerves része a környező társadalomnak, a társadalom egészét érintő változások nem hagyják érintetlenül a könyvtárat sem." (Szabó Ervin)

A közkönyvtárakat - létrehozásuk óta - nem kényszerítette olyan gyökeres változásokra az őket létrehozó társadalom változása, mint napjainkban.

Az előzőekben elemezett változások mellett egyre jelentősebben befolyásolja a könyvtár innovációját az őt fenntartó közvetlen közeg, a helyi társadalom állapota, igénye. A helyi változások számbavétele, elemzése nélkülözhetetlen feltétel az intézmény jövőjének a tervezéséhez.

4.1. Új közigazgatás - demokratikus jogok - nyilvánosság

Az országgyűlés munkája, az állami közigazgatás tevékenysége a teljes nyilvánosság biztosításával történik (TV, rádió, újságok).

A döntések demokratizálódtak - a lakosságot legközvetlenebbül érintő döntéseket a helyi önkormányzatok hozzák. A lakosság jogos igénye, hogy az országgyűlés alkotja jogszabályokhoz, az önkormányzati rendeletekhez korlátozás nélkül hozzáférhessen, demokratikus jogait közvetlenül is gyakorolhassa, véleményét kifejthesse, képviselőivel találkozhasson a közélet helyi fórumain.

A városi könyvtár az egyetlen olyan közintézmény, amely - tájékoztató funkciójából eredően is - a kommunikációs folyamatok egyik fóruma, a demokratikus helyi közélet egyik fontos,

nyilvános színtere.

"Foglalkozások, csoportok, lakóterületi egységek, szervezeti érdekek, kapcsolatok és egymásrautaltságok szövetvényéből épül a helyi történelem.

... az alakításában való részvétel, maguknak a folyamatoknak az irányítása és befolyásolása a **közélet**. ... valóságos közélet csak ott alakulhat ki, ahol a közösség tagjai maguk döntenek közös ügyekben." /44. p.158-160./

A könyvtár feladatai:

- sajátos eszközeivel hozzájáruljon a fontos közéleti információk közvetítéséhez: sajtó, TV (helyi TV), film, személyes kommunikációs fórumok, adatbázisok használata, önkormányzati információk szolgáltatása,
- a lakosságot a "szóbeszéd"-szerű kommunikációs megnyilvánulások felől a szervezett, pontos információt nyújtó kommunikációs fórumok felé irányítsa, amelyek mindenki számára hozzáférhetők, visszakereshetők, ellenőrizhetők,
- mindehhez biztosítsa a feltételeket: propaganda, információ- és anyagok gyűjtése, szolgáltatások, személyes kommunikációs fórumok megszervezése, stb.,
- segítsen eligazodni az új közigazgatási jogszabályokban, a "mindennapi ügyek" intézése során, nyújtson konkrét segítséget, folyamatosan bővítsa - az aktuális igényekhez igazítsa - a helyismereti információi körét.

Megletti intézkedések:

- helyismereti dokumentumok beszerzése, adattárak kialakítása,
- tevőleges részvétel a helyi társzkommunikációs csatornák megszervezésében, működtetésében: Füzesabonyi Híradó a. új-ság, kábellelevízió, városi televízió megszervezésében, szerkesztéséhez nyújtott segítség, dokumentumok archiválá-sa,
- az önkormányzat működésére vonatkozó teljes nyilvános anyag adattárának létrehozása: "Az önkormányzat hírei" térrakie-m-lés gyarapítása, feltárása,
- nyilvános közéleti fórum működtetése: "Vélemények - világ" sorozat keretében aktuális közéleti problémák megvitalása,
- 1995 óta az önkormányzati üléseket közvetíti a Városi Tele-vízió, ezért a folyóiratolvasóba új TV készüléket vásárol-tunk, hogy minden érdeklődő megtekinthesse. Az ülések film-anyagát archiváljuk, a jegyzőkönyvekkel együtt feldolgoz-zuk, nyilvános megtekintését biztosítjuk.

4.2. A gazdaság leépülése

- A környéken az első nagyüzem még 1990-ben bezárt, majd csődbe sodródott a tulajdonosa, a helyi ÁÉSZ is.
- A környék minden állami vállalatánál megkezdődött a "leépü-lés", majd az átalakulás, tulajdonosváltás, privatizáció.
- A szövetkezeti formában működő gazdasági egységek szintén

átalakultak, termelésüket - a szűkülő piaci lehetőségek miatt - csökkentették.

- A körpótlási törvény végrehajtásával a mezőgazdasági termelőszövetkezet és az állami gazdaság földterülete jelentősen csökkent, utóbbi szétaprózódott kis gazdasági társaságokra.
- Hasonló folyamatok játszódtak le a környék valamennyi gazdálkodó szervezeténél, így az üngözök egy része is munkahely nélkül maradt.

A városi könyvtár működését anyagilag támogató helyi gazdálkodó szervezetek pénzügyi juttatásaikat beszüntették.

Az átalakulást kikényszerítő új gazdasági-pénzügyi jogszabályok folyamatos változásai ugyanakkor fontossá tették a gazdaság szereplői számára a jogszabályok naprakész követését. A könyvtár számítógépes adatbázis (KARICTÉK) megvásárlásával és folyamatos karbantartásával, nyomtatott jogszabály-gyűjtemények, szakirodalom beszerzésével biztosította számukra a tájékozódást.

4.3. A szakmák szelekciója

A gazdaság átalakulása az alacsony képzettségű munkaerőt szorította ki először a munkahelyekről, majd sorra fölöslegessé vált jó néhány tradicionális szakma művelője is (bányász, kovács, stb.).

A foglalkozások leértékelődése főleg a középkorú munkaerőt érintette. Helyzetüket nehezítette, hogy az eredeti szakmájukban elhelyezkedni már nem tudtak, új foglalkozás elsajátítására kevés az esélyük. Helyzetüknél fogva kiszolgáltatottakká váltak a munkalehetőséget kínáló alkalmi munkáltatókkal szemben is.

Felértékelődtek azok a képzettségek, amelyek az új piacgazdasági körülmények között is jól hasznosíthatók (közgazdász, műszaki szakértő, manager, marketing szakember, stb.), főleg, ha tudásuk idegennyelv- és számítógéptudással párosul. Az új igényeknek megfelelő képzettségek megszerzésére főként a fiataloknak van esélyük, ha mindezek anyagi háttérrel biztosítani tudják.

A jelenségekből adódó **könyvtári igények**, feladatok:

- munkajogi, munkaügyi információk, érdekvédelmi szervezetek címjegyzékének a biztosítása,
- alapítványi, pályázati támogatási lehetőségek, külföldi képzési formák, új típusú tanfolyami lehetőségek adatbázisának a kialakítása.

4.4. Munkanélküliség

A munkanélküliség a piacgazdasággal együtt törvényszerűen jelentkező "melléktermék".

Következményeire azonban a magyar lakosságot nem készítették fel. A rendszerváltás eufóriájának elmúltával százazrek álltak tanácstalanul és kiszolgáltatva a jelenséggel szemben. 1989-től 1994-ig 0,5 %-ról 15-16 %-ra nőtt a regisztráltak száma. Környékünkön a helyzet még rosszabb.

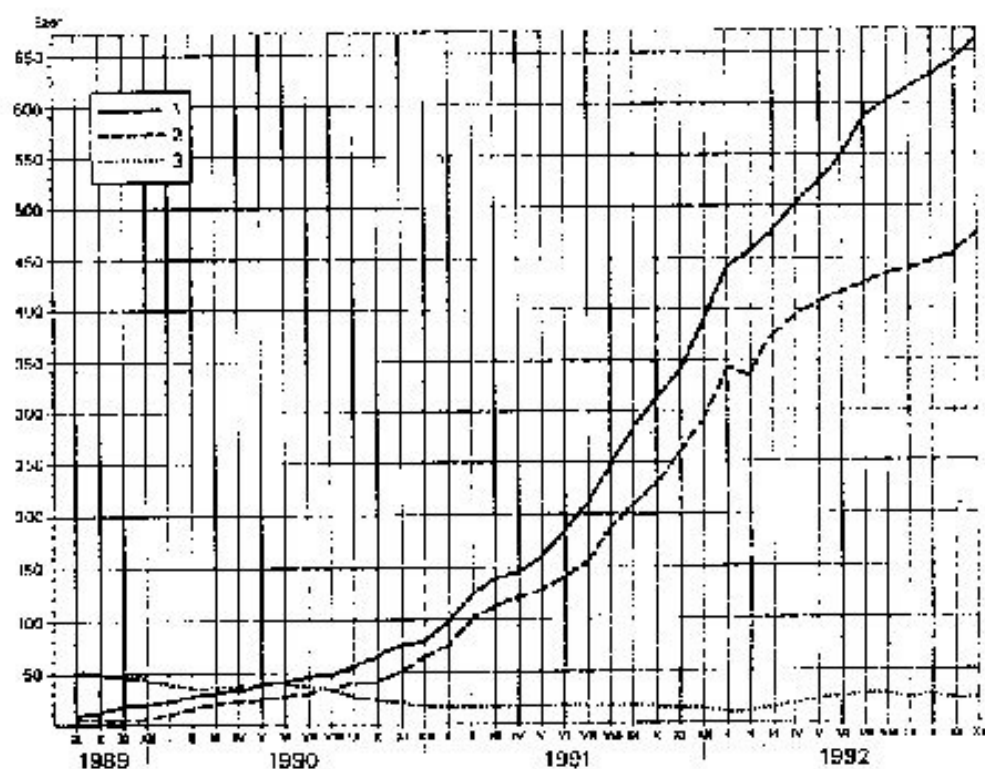
Az első években sokan nem is regisztráltatták magukat, mert - mélyen gyökerező hagyományok alapján - a munkanélküliséget szégyelmivé tekintették, mint ha önhitájukból sodródtak volna ebbe a helyzetbe.

Sokan az előnyugdíjaztatást, a rokkant nyugdíj megállapítását kérték, mások egyéb módon próbáltak jövedelemhez jutni, hogy "ne szoruljanak könyöradományra". A foglalkoztatottak aránya így nagyobb mértékben csökkent, mint amennyivel a munkanélküliség nőtt:

1992-ben	46,4 %
1993-ban	41,8 %

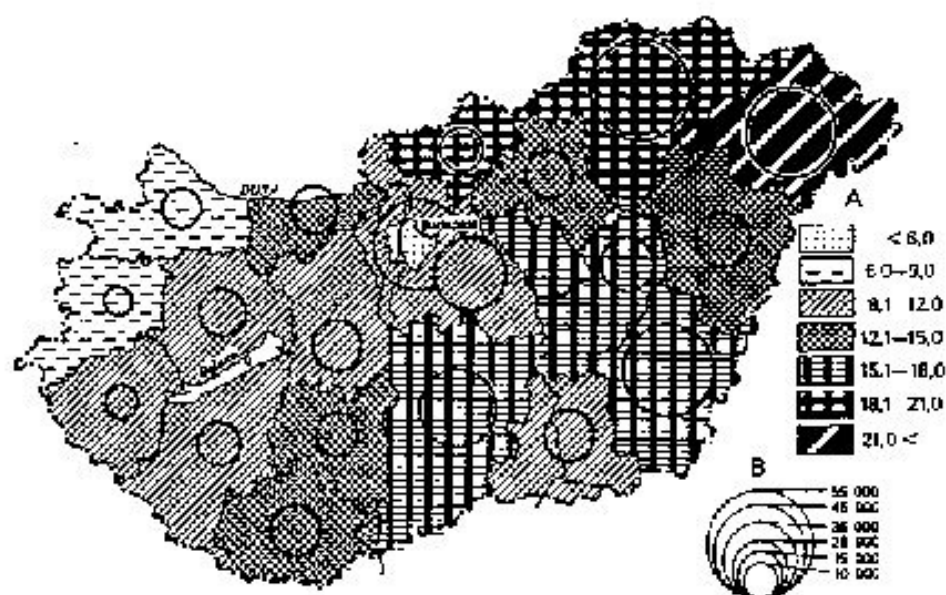
volt a foglalkoztatottak aránya. A nyugdíjasok számaránya ugyanazon időszak alatt 3 %-kal nőtt és 1993-ban már a népesség 34,3 %-a volt. /29/

A munkanélküliség ilyen arányú növekedése - amit súlyosbított az, hogy a pályakezdő fiatalok sem tudtak elhelyezkedni - szinte sakkolta a lakosságot. Egyre nőtt az egy fő aktív

- 1: regisztrált munkanélküliek száma
 2: munkanélküli segélyben részesülők száma
 3: betöltetlen állások száma

1. ábra. A munkanélküliség havonkénti alakulása Magyarországon (1989-1992)

- A: munkanélküliek aránya (%)
 B: munkanélküliek száma

2. ábra. A munkanélküliek száma és aránya (1992. december)

keresőre jutó eltartottak és a kétségbeesett álláskeresők száma. A kiszolgáltatatlanság érzése, a történések passzív el-
tűrése, a tanácstalanság szokásban reménytelenséget, negatív
érzelmeket, pszichoszomatikus tüneteket váltott ki, ami - fő-
ként az alacsonyabb végzettségű, középkorú férfiak körében -
a mortalitás növekedéséhez vezetett.

A **Könyvtár** a következőkkel próbált segíteni:

- kialakítottuk az "Álláskeresők polcát", itt helyezve el
hirdetési újságokat, szakfolyóiratokat, helyi álláshirde-
téseket, álláskeresői technikákat tartalmazó ismeretter-
jesztő könyveket, vonatkozó jogszabályokat, stb.,
- felvettük a kapcsolatot a helyi Munkaügyi Központtal,
hogy az ügyintézés módjára vonatkozóan tájékoztatást ad-
hassunk,
- az egri Job-club dolgozói az álláskeresői technikákról
tartottak előadást,
- begyűjtöttük az állásközvetítő és tanácsadó irodák cím-
listáját,
- olvasószolgálatunkban megerősödött a szociális segítő-ta-
nácsadó, szerényi szolgáltatások szerepe.

4.5. A képzés és a globalizáció jelensége

A rohamos technológiai integráció, a tőke és a technika beke-
rülése az országba, új **munkakultúrát** kezdett meghonosítani a

nyugati tőkés termelés, a fogyasztói társadalom igénye szerint. Hasonló követelmények jelentkeztek egyre erőteljesebben az **oktatással** szemben is, amelynek egyik következménye az oktatási reformkísérletek egyre tarkább képet mutató tárháza lett, valamint a nemzeti alaptanterv körül kialakult, évek óta tartó vita.

Az új szakmák megjelenése **új képzési formák** kialakulásával járt. A stabilnak hitt hagyományos oktatási rendszer megroggya, a magán és egyházi iskolák megjelenése a pedagógusok, a szülők, a továbbtanulni szándékozó fiatalok elbizonytalanodását okozta.

A pedagógusok a hirtelen "rájuk szakadt" önállósággal gyakran nehezen tudnak megbirkózni, a szülők a eekféle tanítási módszer között nem ismerik ki magukat, a továbbtanulók előtt olyan bő a választék, hogy csak részletes tájékoztatók alapján lehet (?) dönteni.

A munkanélküliek gondjaira gyakran csak a **továbbképzésben, átképző tanfolyamokon** való részvétel az egyetlen megoldás. A munkaerő-piacon "eladható" szakmák tanfolyami költségei azonban - még a Munkaügyi Központ támogatásával is - túl magasak.

A "gyorsuló idő" egy életen át tartó **permanens művelődést**, továbbképzést tételez fel a legtöbb szakma művelői számára. A

továbbképzéseken való részvétel, az önképzés a munka része, feltétele lett. A nyugatról hozott új technológiák megismerése gyakran megoldhatatlan feladatnak bizonyult a - felmérések szerint egyharmad részben rosszul olvasó - középkorú munkások számára.

A könyvtár által nyújtott segítség:

- hivatalosan elfogadott szakmák, képzettségek, képzési formák jegyzéke, felvételi tájékoztatók, képző intézmények címjegyzéke, képzésekre vonatkozó jogszabályok gyűjteménye, aktuális hirdetések biztosítása,
- reformpedagógiai szakirodalom teljeskörű beszerzése, irodalomkulatások készítése, megkérése, stb.,
- kötelező irodalom évenkénti feltérképezése, beszerzése,
- oktatásra vonatkozó jogszabályok gyűjtése, helyi óvoda- és iskolaszékek tevékenységéről tájékoztatás adása,
- oktatási segédletek beszerzése minden dokumentumtípuson,
- házi tanfolyamok szervezése: nyelvtanítás, számítógépek kezelés témakörökben,
- a városra jellemző foglalkozásokhoz szakirodalom biztosítása,
- alapszolgáltatások színvonalas fenntartása, gondos állományfejlesztés,
- a gyűjtőkör folyamatos felülvizsgálata, módosítása,
- látogatások megszervezése a képzést szolgáló speciális

állományok (vállalkozás, nyelvtanulás, számítógéphasználat, új szakmák, stb.) beszerzésére.

4.6. A lakosság új megélhetési lehetőségeket keres. Önvédelmi reakciók, "lúlélési" stratégiák.

Új **magánvállalkozások** kezdtek meg működésüket. Többségüknél hiányzott a megfelelő tőke, a hitellehetőségek, vállalkozói technikák, jogszabályok, stb. ismerete.

A **kisvállalkozók** zöme a volt kisiparosokból került ki. Ők már gyakorlottabban szervezték meg a vállalkozásukat, de az adó- és pénzügyi jogszabályok gyakori módosítása számukra is gondot okozott.

A megfelelő indulótőkével kedvező hitellehetőséget elnyerő magánvállalkozók közül néhányan hirtelen meggazdagodtak, **tevékenységi körüket**, üzletihálózatukat **bővítették**, új kapcsolatokot, külföldi partnereket, új hitelkonstrukciókat kerestek, egyre több alkalmazottat foglalkoztattak.

A földhöz jutott régi és új **gazdák**, bérlők mezőgazdasági árútermeléssel próbálták biztosítani családjuk eltartását. A településen hagyományos gabonatermesztési és állattenyésztési módok azonban egyre gazdaságtalanabbnak bizonyultak. Sokan - különösen a fiatalabb gazdák - új, korszerűbb megoldásokat

kerestek: kisállattenyésztés, kertészkedés, stb.

A városban már csak néhányan kezdtek - munkaalkalmat jelentő - **építkezésbe**, főként a tehetősebb helyi és a környékről be-
költöző polgárok. Ők azonban az átlagosnál igényesebb - nyu-
gati mintát követő - épületeket emeltek, amelyekbe új stílusú
berendezéseket szereztek be. Az önkormányzat által finanszí-
rozott beruházásuk is munkalehetőséget jelentettek.

Az építkezők többsége az elkezdett munkálatokat "kulákában",
egymást segítve, "fusi munkával", sajátkezűleg igyekezett be-
fejezni. A szükséges felújítási, karbantartási munkákat (fes-
tés, mázolás, csatornázás, stb.) hasonló módon végezték.

Lelketlen vállalkozók - az emberek nehéz helyzetét kihasznál-
va - **"kétes vállalkozásokba"** sodortak sok családot (pl.: bio-
gizista-humusz ügy). A jogkövetkezmények ismerete nélkül
felvett hitelek évekre tartó perekhez, családi tragédiákhoz
vezettek.

Külföldi vállalatok kereskedelmi, biztosítási **ügynököket** ké-
peztek, de "munkatársaikat" gyakran cserélték. Hazánkban en-
nek a tevékenységnek nem voltak hagyományai, így kellő ismer-
etek nélkül csak kevesek számára jelentett megélhetési lehe-
tőséget.

Más megoldás nem kínálkozván sokan követték a "langyel példát" és "piacozásból" próbáltak megélni - többször beutazva egész Európát.

Az árúk és szolgáltatások drágulása, az anyagi feltételek romlása miatt többen "önellátásra" rendezkedtek be. Maguknak természetelték meg az élelmiszerek egy részét, a férfiak barkácsoltak, a nők maguk készítették a ruházatot, stb.

A lakosság többsége kiadásai visszafogására kényszerült. Az elsők között a kulturális kiadásait szűkítették. Az utolsó két év alatt az újságelőfizetők száma több, mint 20 %-kal csökkent. A helyi könyvesbolt egyharmadán árulnak már csak könyveket. Kevesen járnak színházba, moziba, az olvasásra fordított idő folyamatosan csökken.

A legrosszabb helyzetben lévő családok már nem fizetik a hiteleiket, közüzemi tartozásaikat, **segélyekből, alkalmi munkából** élnek. Többségük a cigányesághoz tartozik.

A gyógyszerek megdrágulása, az életkörülmények megváltozása miatt sokan maguk gyűjtenek **gyógynövényeket**, áttérnek az "életreform" étkezésre. Terjednek a mentálhigiénés módszerek, csoportok szerveződnek.

A könyvtár által felkínált segítség:

- "vállalkozók könyvespolcá"-nak a bővítése gyakorlati ismereteket nyújtó ismeretterjesztő könyvekkel, periodikákkal,
- ingyenes szolgáltatás jogi adatbázisból és nyomatott jogszabály-gyűjteményekből,
- nagyszámú adó-, pénzügyi-, gazdasági információ, traktátár beszerzése (könyv, periodika),
- információs adatbázisok és -központok címjegyzékeinek a beszerzése tájékoztató szakirodalomból /42/, regionális periodikákból, címárakból,
- mezőgazdasági kistermelés korszerű, új módszerrel ismertető szakirodalom biztosítása,
- szakértők meghívásával előadásorozatok szervezése az igények szerint (vállalkozók, kertgazdálkodás, "életreform", stb.),
- hazai és európai cégjegyzékek beszerzése, idegen nyelvű tájékoztatók fordítása (németből, angolból),
- közhasznú információs adattár bővítése: menetrendek, választóírfolyamok, címjegyzékek, stb. rögzítésével,
- barkácsolás, kézimunkázás, szabás-varrás dokumentumainak a gyarapítása,
- a lakosság igényeknek megfelelően a folyóiratolvasó állományának félévenkénti felülvizsgálata. Országos és megyei

napilapok teljes körének a biztosítása.

- "Az életreform könyvei" témakiemelés állományának kiemelt gyarapítása, "Életreform-klub" működtetése, rendezvények szervezése.
- A hátrányos anyagi helyzetbe került lakosságnak segítségnyújtása jótékonyági alapítványok, jogsegélyszolgálatok címernek a megadásával, segélykérő iratok mintáival, gépeléssel, másolással, stb.

4.7. A tulajdonviszonyok változása és a foglalkoztatottság szerkezete.

"A teljes mértékben, vagy részben magántulajdonban lévő munkahelyeken foglalkoztatottak aránya, az összes foglalkoztatottan belül, az 1992. évi 35,8 %-ról 1993-ban 42,8 %-ra nőtt, ezen belül 13,8 % egyéni vállalkozásban, 16,5 % részben magántulajdonú gazdasági társaságban dolgozott. A magánvállalkozók aránya az összes aktív keresőhöz viszonyítva az 1992. évi 7,8 %-ról 1993-ban 10,5 %-ra emelkedett" - olvashatjuk egy országos adatsorban. /29/

Városunkban - a nagy gazdaságok leépülése, az önálló mezőgazdasági termelést folytatók megduplázódása miatt - a változások aránya még nagyobb volt.

A könyvtár számára ezek az adatsorok azt jelzik, hogy a potenciális magánvállalkozó, használók táborát lényegesen nagyobb, mint amennyien ma a tájékoztató szolgáltatásokat igénybeveszik.

A füzésabonyi vállalkozókról ma nincs teljes adattárunk, mert címlistájukat a polgármesteri hivatal - valamilyen oknál fogva - nem adja át a könyvtárnak. Tekintettel arra, hogy a rajdani, lehetséges tárogaatóink körét közöttük kell megtalálnunk, egyik legfontosabb feladatunk a teljes kör felderítése és olyan személyre szóló szolgáltatások, rendezvények szervezése, amelyekkel ez a réteg megnyerhető.

Propagandamunkánk eddigi módszerein is módosítani kell. A füzésabonyi vállalkozók döntő többsége szakmunkás vizsgával, vagy más középfokú végzettséggel rendelkezik. Új, korszerű propagandatevékenység megszervezésére egy reklám-rendezsér végzettséggel is rendelkező dolgozót alkalmaztunk.

A helyi, személyes kapcsolatok kialakítását, ápolását fontos feladatnak tekintjük. Egyes rendezvénysorozatunkat (pl.: Egy hét az egészségért) már vállalkozók szponzorálták. Névsoruk felkerült a rendezvény propaganda anyagaira. Szívességet mi is szívességgel honoráljuk (tanácsadás, másolás, reklámanyagok elhelyezése, stb.).

4.8. A tulajdonviszonyok átrendeződésével a lakosság jövedelme és életmódja is differenciálódott.

A lakosság többsége a fogyasztását a legszükségesebb beszerzések körére szűkítette, egy vékony réteg viszont az állag többszörösét költi, főleg tartós fogyasztási cikkekre (autók, lakberendezések, stb.) és luxuskidadásokra (főként nyugati mintákat követve).

Az a fiatal és középkorú potenciális olvasótábor, amely a 70-es, 80-as években azért nem volt könyvtárhasználó, mert családalapítással, házépítéssel volt elfoglalva, ma - többek között - éppen a lakásépítési hitelek miatt került nehéz anyagi helyzetbe. Potenciális olvasótáborunkat újra fel kell deríteni, célzott propagandával meg kell nyerni.

A differenciált jövedelmek **differenciált igényeket** jelentenek a **könyvtár felé**. Jellemzőjük, hogy egyikük sem tömeges.

A könyvtár - bár gondol a magas jövedelműek **rétegigényeire** is (lakáskultúra, "Szép házak" gyűjtemény, nyugati autótípusok, stb.) - a jelenlegi rossz gazdasági feltételek mellett is a többségnek kíván több szolgáltatást, megfelelő dokumentumokat biztosítani.

Közhasznú adatbázisainkat ezért folyamatosan bővítjük. Ha a helyi **aktuális igények** megkívánják, olcsóbb megoldásként

dossziés vagy "kartonos" adatbázisokat állítunk össze.

Folyóiratolvasónkban a 120 cím körüli periodikaszámot igyekszünk fenntartani, mert az olvasótábor a folyóiratok áremelkedésével egyenes arányban növekszik.

A **"Videozók klubja"** tagjai a videotékák kölcsönzési díjainál lényegesen kedvezőbb feltételekkel juthatnak gyermekfilmekhez, klasszikus alkotásokhoz, kalandfilmekhez, stb. Az állományt a klub tagjaitól és pályázati támogatásokból gyarapítjuk.

A **hangzódokumentumaink** körét is folyamatosan fejlesztjük, de a fiatalok sajátos rétegigényeit nem tudjuk kielégíteni. A klasszikus zenei gyűjteményt főként a középiskolások használják.

A **"kierelt" témák** gyarapítását ("Számítógépkedvelők könyvespolca", "Tanuljunk nyelveket!" és az előzőekben említett vállalkozó-, álláskereső-, életreform könyveket) elsősorban pályázatokból tudjuk fedezni.

Adatbázisainkat a Könyvtárbaráti Társulás segítségével vásároltuk meg, a bővítését és a frissítését állománygyarapítási keretből oldjuk meg.

Évenként felülvizsgáljuk gyűjtőkörünket és - egybevetve a lehetőségeinkkel - **beszerzési rangsort** állapítunk meg.

Színvonalas **művészeti rendezvényeinket** úgy szervezzük, hogy maradandó élményt adó művelődési, szórakozási alkalmat jelentsenek. Az egri színházakba (Gárdonyi Színház, Harlekin Bábszínház) rendszeresen szerveztünk csoportos **színházlátogatásokat**.

4.9. A helyi társadalom struktúrájában végbenemő változások

A változások következtében felerősödő **mobilitás** új társadalmi szerkezetet, új egyenlőtlenségeket hozott létre.

A mobilitás lehetőségeit döntően befolyásolják a **település viszonyai**. Füzesabony új kisvárosa, gazdasági bázisa beszűkült, a lehetőségek csökkennek éppen a nagyszámú munka- és érvényesülési lehetőséget kereső fiatalok számára. A megyeszékhely hasonló gondokkal küzd, így a hagyományos ingázás sem kínál megoldást.

A mobilizáció másik mozgatóereje a **kulturális teljesítmény**, a magas kvalifikáció. Ez legfeljebb néhány, még betöltetlen új szakmában jelent igazi lehetőséget. A régi nagyvállalatok leépültek, a környék pedig még nem vonzza az igazán nagy magánvállalkozókat - csak a vendéglátóipari szolgáltatások köre

bővült, valamint az új közigazgatási és pénzügyi intézmények kínáltak lehetőségeket.

A megye iskolastruktúrájából eredően itt magas a középiiskolát és a humán felsőfokú végzettséget szerzett fiatalok száma. Érvényesülési esélyük a környéken egyre kevesebb.

A **jó anyagi kondíciók** szintén biztosíthatnák a "felfelé történő" mobilizációt: külföldi tanulmányutak, magántanfolyamok, önálló vállalkozás, stb. Ehhez az anyagi háttérrel azonban csak néhány család tudja előteremteni.

A lakosság többsége számára a "Felfelé történő" mobilizáció lehetősége vészesen leszűkült, a **"lefelé mozgás"**, a lecsúszás esélye megnőtt. Sajnos, egyre inkább fenyegetett a magántulajdonnal, kertiellátással nem rendelkező, bérből és fizetésből élő értelmiségi réteg is, hiszen reáljövedelme folyamatosan csökken, társadalmi pozíciója gyengül. A kisvárosi értelmiségi réteg évtizedek óta presztizisvesztések sorát éli át. /55/

Különösen kritikus helyzetbe került a szakképzetlen segéd- és alkalmi munkát végző réteg. Fiataljaik többsége is reménytelenül állásnélküli. A család "szintennmaradása" legalább egy kereső tagja és a lakosságot jellemző nagy munkabírárság, szorgalom és találékonyság tudja biztosítani.

A fiatalok **esélynövelésének** egyetlen lehetősége a tanfolyamokon, továbbképzéseken szerzett, a munkaerő-piacon magasra értékelt képzettség és a korszerű álláskeresési technikák eleajátítása.

A város és a környező községek közötti **migráció szelekciós tendenciákat** mutat.

A fő iránya - a legutóbbi évekig - a községekből a fejlődő Püzesabony felé irányult. A városka lehetőségeinek a beszűkülése miatt a folyamat megállt, majd elkezdődött egy lassú visszaáramlás. Eka - többek között - az, hogy a vidéki parasztgazdaságok biztos megélhetési lehetőséget kínálnak. Többen a városi lakásfenntartás megrágulása miatt vásárolnak falusi, olcsó lakásokat. Ugyanakkor a kisközségek lehetősebb polgárai szívesen építkeznek Püzesabonyban.

A migrációs jelenségek is differenciálódtak. Az **országok közötti** migrációs mozgások Püzesabonyt is elérték. Városunkban egyre több erdélyi magyar család telepedett le. A város, mint közlekedési csomópont vonzza a külföldről érkező kereskedőket is. A munkanélküliek számára gyakran egyetlen lehetőség a külföldi munkavállalás.

A társadalom állapotát a **demográfiai adatok** is jellemzik. Az

országosan jelentkező helvénus évekbeli "hullárhegy" és a nyolcvanas évektől beálló "apály" - éppen a sok betelepülő fiatal család okán - itt nem volt jellemző. A negatív hatások a 90-es évektől együtt jelentkeztek: előregedés, nagyszámú munkaképeskorba kerülő fiatal, a munkalehetőségek beszűkülése.

A gazdasági visszaesés legtragikusabb helyi következménye a **nagyszámú fiatal munkanélküli**. Képzettségük az átlagosnál magasabb. "A mai magyar fiatalok nemcsak a tegnapi, tegnapelőtti fiataloknál iskolázottabbak, hanem iskolázottabbak a mai felnőtteknél is" - állapítja meg Kozma Tamás. /24. p.32./ A helyi demográfiai sajátosságok miatt mégis ők azok, akik egyre reménytelenebbül "keresik életük értelmét" (Nagy Attila).

Az **idős korosztály** arányának növekedése mellett jellemző tünet - a hagyományos, többkorosztályos családmódel lassú eltűnésével - az öregek elragányosodása.

A könyvtár által felkínált lehetőségek:

- fiatalok **esélynöveléséhez** speciális szakirodalom ajánlása: társas érintkezés pszichológiája, szociálpszichológia, kommunikációs technikák, az önmenedzselés módszerei, stb.,
- job-club, munkaügyi központ, információs ifjúsági központ

segítsége,

- az átképzésekhez, nyelvtanuláshoz szükséges dokumentumok biztosítása - a fonotékában és számítógépes program segítségével nyelvgyakorlási lehetőség,
- számítógéphasználat gyakorlása, számítógépes szakirodalom biztosítása,
- civil szervezetek befogadása, társas együttlétek feltételének a megteremtése minden korosztály számára,
- a külföldről áttelepültek bevonása a kulturális életbe, civil szervezetekbe (jelenleg az Alkotókör és az Ifjúsági Klub vezetője erdélyi áttelepült, a Magyar-Lengyel Baráti Kör tiszteletbeli elnöke lengyel),
- a fiataloknak konkrét anyagi segítség nyújtása - játékonysági rendezvényekkel és a civil szervezeteken keresztül,
- alapítványok, külföldi tanulmányutakat és munkalehetőségeket szervező irodák címjegyzékeinek a beszerzése, tanácsadás,
- idős, beteg "társasolvasók"-nak a házhoz kölcsönzés kezdményezése,
- értelmiségi olvasóinkat megfelelő dokumentumkínálattal és rendezvényekkel, bővülő szolgáltatások körével (pl.: közhasznú információk, témakiemelések) várjuk.

4.10. Elszegényedés - negatív társadalmi jelenségek.

A gazdasági visszaesés és a demográfiai tényezők hatására "...az 1980-as évekhez képest lényegesen kisebb számú, gazdaságilag aktív személy tartja el a népesség egészét, másképpen lényegesen kevesebb személy jövedelméből kell az egész népesség létfenntartását fedezni." /29. p. 67./

A hivatalosan számolt létminimum alatti 1980-ban 1 millió ember, 1993-ban 2,5 millió ember élt Magyarországon. Térségünkben ezek az adatok még lehangolóbb képet mutatnak, hiszen a munkaképes fiatalok között több az eltartott.

A politika a társadalomtól nemcsak türelmet vár el, hanem a "visszafelé hátrálás", az életszínvonal csökkenésének az elviselését is, amíg mások - a többség számára érthetetlen módon - száguldanak a gazdagodás felé - olvashatjuk Magyarországi 1994-es politikai évkönyvében. /29. p. 67./

A keletkező feszültségek, a helyi társadalom differenciálódása, szétszakadása, atomizálódása, az individualizálódás felérősödése - bizonyos jól körülhatárolható rétegekben - negatív társadalmi jelenségekhez vezetett. Egy részük a demokráciát veszélyeztető, **politikai jellegű**, többségük devianciában nyilvánul meg:

- növekszik az **elbizonytalanodó**, "sodródó" polgárok száma. A medián közvélemény-kutató adatai szerint pl.: 1991-ben még a megkérdezettek 43 %-a tartotta jónak a piacgazdaságot, 1993-ban már csak 33 %. 1992. januárjában még 41 % vélte úgy, hogy "jó irányba mennek a dolgok", 1993. szeptemberében már csak 25 %. A magyar gazdaság - a megkérdezettek 71 %-a szerint - rossz irányba halad. /29. p.720-722./
 - következményként növekedett a **populizmus**, a **demagógia** határfoka, veszélyessége,
 - szélsőséges, gyakran "politikai kontórsbe" öltöztetett társadalmi indulatok jelennek meg.
- Városunkban a legveszélyeztetettebb korosztály a fiatalság. Az egri központtal működő **skinhead** szervezet körükből is szedi "áldozatait". Fajgyűlölő, rasszista fellépésükkel rettegésben tartják - a már gazdaságilag is reménytelen helyzetbe került - cigányságot,
- negatív, társadalomra **veszélyes ideológiák** is vonzzák a tájékozatlan fiatalokat, a "szatánista ifjak" még a könyvtár gyermekrészlegében is "otthelyezették" riasztó röplappal,
 - népszerű zenekarok, sportegyesületek **rajongói** tömörülnek - gyakran negatív értékrendet követő - csoportokba.

Egyre több a **deviáns jelenség**, amely löbbnyire szintén a fia-

talok körében "arat". Megjelenési formái: az alkoholizmus, a bűnözés, a drog fogyasztás, erőszak, értelmetlen rablás, stb. A jelenségnek általában nemcsak a szegénység és frusztráltság, hanem a céltalanság a magyarázata. A szocializációs feszültségek jelentkezéséről Kéri László vizsgálta még 1989-ben. /60/

Mit tehet a könyvtár ?

- Javítjuk a **propagandamunkánkat**, igyekszünk "személyesebbé" tenni a **szolgáltatásainkat**. Olvasóinknak egyre gyakrabban nemcsak a "kiezolgáló", hanem a könyvtáros humánus "meghallgató-tanácsadó" szolgáltatására is szüksége van.

Közhasznú adatlárainkat egyre inkább a segítségnyújtó információk irányába bővítjük (pl.: alapítványi, karitatív címtárak).

- A "Vélemények - viták" **közéleti sorozat** 1992-es rendezvényeinek alcíme az volt: "Demokrácia akkor lesz, ha..." Úgy tűnik, a témát újra és újra körbe kell járni, az azóta felbukkanó negatív jelenségek megvitatására.

Kezdeményeztük, hogy az 1995. őszén induló új sorozatot közvetítse a Városi Televízió.

- A felszárulódott **ifjúsági szervezetek** helyébe még nem alakultak ki a hatékony, új, érdekvédelmet is felváltató formák. Az ifjúság ügye új, helyi megoldásokra vár. A könyvtár elsőként éppen őket fogadta be még 1988. januárjában. 1993-tól a Füzessabonyi Baráti Kör új tagszervezeteikkel bővült. A HIT Gyülekezete tagjai, majd a Fantasy Klub is itt tartják az összejöveteleiket.
- Az emberek saját konkrét, **helyi ügyeik** alapján alkotnak politikai véleményt. A könyvtárnak a helyismereti tájékoztató munkáját kell erősíteni, az "alulinformáltságot" csökkenteni. A gyűjtött dokumentumok, információk körét igyekeztünk bővíteni, a tájékoztatás módszereit gazdagítani (pl.: filmek, városi TV, rendezvények, kiállítások).
- A **szociális funkció** érvényesítése a könyvtáros személyiségén is múlik, hiszen a szociális-kulturális hátrányt - a maga lehetőségeivel élve - értékközvetítőként, tájékoztatóként segít leküzdeni. A könyvek, a könyvtár sok olvasónk számára a gondok előli "menekülés" egyetlen útja.
- A gyermek- és felnőtt **kiscsoportok** működtetése nagy segítséget jelent a hátrányos helyzetbe került személyek befogadásával.

- Ismeretterjesztő jellegű rendezvényeinken a deviancra jellemző jelenségekkel szemben a társadalom védekezőreakcióját is igyekeztünk erősíteni (pl.: "Drogellenes Diskó", játékművészeti akciók zenés-irodalmi rendezvényeken). Az összejöveteleket ajánlott dokumentumok és képzőművészeti kiállítások színesítették.

4.11. Életmódváltás - A civil értékrend válsága - Új értékek keresése.

A mélyreható társadalmi, gazdasági változások, a lakosság átrétegződése, a technika-ismeret új igénye minden társadalmi csoporttal érintett, kikényszerítette az életmódja megváltoztatását, amely gyakran párosult mélyreható értékválsággal. A következőkben a társadalom reakcióját leginkább meghatározó tényezőknek a városunkban ható legfontosabb tüneteit vizsgálom.

A füzessabonyi lakosság körében a munkának - a múltban gyökeresítő hagyományok alapján - nagy értéke, becsülete volt mindig. Az itt élő életük során munkája jellegét többször is kénytelen volt megváltoztatni, új szakmákat elsajátítani. Régi készségeit, régi gondolkodásmódját, a földhöz való erős ragaszkodását azonban, aki tehette, nem hagyta el.

Magyarország a polgárosodásnak mindig felemás útját járta, "...nálunk mind a mai napig nem teljesedett ki a polgári fejlődés". /40. p.116./

Itt a **"polgári értékrend"** a kemény munkával szerzett vagyont ismerte csak el. Losonczy Ágnes szerint a paraszti gazdaságok, a vidéki életforma iránti nosztalgia, a kistulajdonosi ösztön megnyitvánulásai már a 70-es évektől egyfajta "menekülést" is jelentett, a "részekre szabott munka helyett viészanyerni az el nem idegenedett, eredményt is adó munkát - a munka (teremtés) örömét". /42. p.52./

A változások miatt sokan elvesztették munkahelyüket. A rendszerváltás másik negatív melléktermékeként az új rendszer mindent kritikátlanul leértékelt, amit a munkás két keze munkája eredményének is tekintett. A privatizáció anomáliát súlyosbították a "hiába dolgoztunk!" érzést. Ezek a jelenségek felerősítették az évek óta jelentkező **individualista elzárkózást**. Ma már a legtöbben csak saját gondjaikkal törődnek, vagy visszavonulnak gazdaságuk, vállalkozásuk ügyeit intézni.

Az ifjúság individualizációja egészen más formában jelentkezik. Korukban a személyesség szerepe, a személyes érintettség sokkal magasabb fokú, mint korábban volt. A fiatal azt igényelné, hogy "őrá a maga egyediségében legyen szüksége a tár-

sadalomnak" - fejtette ki előadásában Kapitány Ágnes. /12. p. 415./

A társadalom azonban sokuknak nem tud lehetőséget adni személyiségük kibontására. A változásokkal kialakult, modernizálódott közeg az ifjúság egy részét egyre inkább a Riesman által "kívülről irányított karakter" viselkedésmintái felé sodorja. A körülötte állandóan változó világ, a tömegkommunikáció sugározta minták, a felnőttek elbizonytalanodása arra készteti, hogy saját, belső elképzelései, korosztályos tömeghatásai, divatbábelvényük viselkedése alapján válasszon értéket. Választásukban egyre kevésbé hatnak a hagyományos erkölcsi elvek, a hosszú távú célok, "hanem egyrészal összefonódva a fogyasztás, a divat, a siker irányzatai". /48. p. 108./

Lényegesen **átépültek az emberi viszonyok**, megváltoztak a korábbi hierarchiák a családban. A fiatalok egy része otthon is elveszíti a biztonságérzetét, hiszen gyakran a szülő sem tud már megfelelő tanácsot adni.

"Az új társadalmi és gazdasági viszonyok között a szülők, akik a belülről irányítottaság szellemében, világosan meghatározott célok fegyelmezett követését igyekeztek gyermekük személyiségébe beépíteni, azt a kockázatot vállalják magukra,

hogy maradvány, elavulttá nevelik őket"...

"A szülők ma már nem tudnak gyermeküknek világos képet rajzolni az énről és a társadalomról." /50. p.75./

Gyermekek számára sokan nem tudnak megfelelő munkalehetőséget - ezzel értelmes célokat - biztosítani. A szüleinknél általában képzetlenebb fiatal számára már nem vonzó szülei életmódja, kevesen keresnek megkapaszkodási lehetőséget a kisparaszti gazdaságokban.

"Riasztó jelenségek árnyékolják be a jövő horizontját. A lagymatag, de békés közepszerűség szertefoszlott és nem tudjuk, hogy mi következik utána. A szabadság cselédei lettünk." - idézi Eszterházy Pétert Földiák András. /48. p.117./

A polgári társadalom intézményeit, jogszabályait külső szabályozással is létre lehet hozni, a **köznapi szokásoknak** a "polgári talapzatát" /48/ csak hosszú szerves fejlődés alakíthatja ki.

"...a kultúrális - erkölcsi - viselkedési - ideológiai rendszer ... mindig szorosan egy kor mindennapi valóságához, a munkához, a természethez, az emberi viszonyokhoz kötődik." /48. p.111./ Ezek a viszonyok most átalakulóban vannak, képlekenyek, bizonytalanságokkal terhelvek.

Nagy gond, hogy maguk a **kultúráközvetítő intézmények** is elbizonytalanodtak, hátrányos gazdasági helyzetbe kerültek. Közben karunk a legtöbb ismeretet, a legnagyobb felfedezéseket produkálja, a legtöbb művészeti alkotást halmozza fel, éppen e modern korban alakult ki az értékek legmélyebb válsága, a legtöbb ember elmagányosodása, a **kommersz tömegkultúra** legnagyobb térhódítása.

A kultúra intézményei kétségbeesett akarással próbálnak a jelenségek ellenállni. A **közkönyvtár**, mint az emberiség szellemi termékeinek a tárháza, a kultúra megőrzésének és közvetítésének évezredek intézménye is keresi a válaszokat ezekre a kihívásokra.

A könyvtárak felé özönlő dokumentumáradatból (közel 6000 kiadó ontja a termékeit) tudnunk kell jó ízléssel válogatni. A könyvtáros szerepe egyre fontosabb a **gyűjtemény szervezésében**, a maradandó értéket, szépséget közvetítő dokumentumok kiválasztásában, az olvasók inspirálásában.

A lakosságra félelmetes mennyiségű információ ömlik a tömegkommunikációból, a nyomdákból, stb. **"Kitágult a kultúra"** is, mert keveredik benne szinte az egész történelem... a jelenkor eltérő erkölcsi-eszmei áramlataihoz tartozó művészetek, ideo-

lógikák, vallási tanok, tömegfogyasztásra szánt szórakoztatóipari termékek." /48. p.110./

A válogatás felelőssége tehát nagyon nagy, de nagy az értékek (dokumentumok) közötti eligazodás igénye is a könyvtárhasználók részéről. A **dokumentumajánlás** személyes jellegét kell erősítenünk annak a tudatában, hogy a "jó kultúra" mindig az ember gazdagodásának és szabadságának a növekedését szolgálta. Választani - végül is - az olvasó fog.

A könyvtár ajánló, segítő szerepe az új értékek keresésében:

- Az egész világot érintő egyetemes probléma a környezet-személyezés, a Föld **ökológiai** egyensúlyának a megőrzése.

Városunkban is alakultak **környezetvédő**, egészséges életmódot propagáló szervezetek. A könyvtárban működik az "Élet-reform klub". A sok embert érdeklő témából előadásokat, kiállításokat, bemutatókat szervezünk, pl.: "Egy hét az egészségért" rendezvény-sorozat, a város távlati fejlesztési tervének a megvitatása a Helyismereti Barát Körrel.

- Támogatjuk a **múlt és jelen egymással egybeesővé váló értékei-re** épülő új kultúrális alkotásokat, amelyek hídakat képeznek a múlt hagyományos és a modern kor új értékei között. Vitányi Iván e tekintetben Bartók Béla művészetét tekinti péld-

da értékűnek. /51. p. 61./

Az **Alkotókör** az irodalom művelői mellett befogadta a hagyományos mesterségek újraélesztőit is: fafaragók, kosárfonó, szalmakép készítő, grafikus, festő, stb. számára biztosít a könyvtár kiállítási lehetőséget.

Rendezvényeink gyakran fellépnek olyan művészek, akik az irodalmi alkotásokat zenei kísérettel, vagy megzenésített formában népszerűsítik. Gyűjtjük a helyi népzenei kincset, szokásokat és ünnepi rendezvényeinkbe beépítjük ezeket. A könyvtár nyitott átriumában kórusok, zenekarok, "daltulajdonosok" szerepelnek.

A rendezerváltás során felerősödött a **nemzeti érzés**, amely elősegítette a **saját lakhely** múltja, hagyományai iránti érdeklődés fokozódását is. A távoli és a közelmúlt helyi történéseinek a feltárására, a hagyományok ápolására sorra alakultak meg a honismereti és a lokálpatrióta szervezetek.

A könyvtárban legrégebben (1987 óta) a Magyar-Lengyel Baráti Klub működik. Létrejöttét a II. Világháborús helyi hagyományoknak és egy - a városunkban élő - lengyel grafikus művészek köszönheti. A két nép barátságának élő hagyományává vál-

toztatásáért a klub két vezetője magas állami kitüntetést kapott 1994-ben a Lengyel kormánytól.

Hivatalos alapszabály szerinti működését 1988-ban kezdte meg a Helyismereti Baráti Kör. Tagjai a település múltját öntevékenyen kutató lakosok és a jelenét, jövőjét szívükön viselő lokálpatrióták. Gyűjtő-, kutatómunkájuk nélkül nem fejlődhetett volna a könyvtár helyismereti gyűjteménye. A kor tagjaiból alakult 1989-ben az Alkotókör, amely először a helyi írókat segítette, majd halókorél kiterjesztette az egész régióra és befogadta a képzőművészeket is.

1993-ban a "lokálpatrióta" csoportuk munkáiból, gyűjtéséből a könyvtár helyismereti dokumentációjából "Füzesabonyi mozaik" címmel kiállítást szerveztünk, amely - közki kívánságra - több hónapig fogadta a nagyszámú érdeklődőt. Írásaikból ezidáig három kiadványt jelentetett meg a Könyvtárbaráti Társulás, a negyedik az idén került nyomdába. Az 1995 nyarára tervezett olvasótábor az egész körzet helyismereti munkáját szeretné szervezettebbé tenni, összehangolni.

A nemzeti érzés, a magyarságtudat erősödése a határainkon túl élő magyarság sorsára, életére, alkotásaira terelte a figyelmet. A városban élő, Erdélyből áttelepült állampolgárok

segítségével felvettük a kapcsolatot a Csíkszeredai Megyei Könyvtárral. A Könyvtárbaráti Társulás segítségével a klubok küldöttsége ajándékkönyveket vitt a könyvtárnak.

Egri művészek, előadóművészek közreműködésével az Irodalombarátok Köre rendezvénysorozat keretében meghívtuk a határainkon túli magyar irodalom reprezentáns képviselőit.

A sokáig háttérbe szorított **hitélet** változatos formákban nyert újra teret az emberek életében. A hagyományosan katolikus vallású településen új egyházak, új vallások is megjelentek.

A könyvtár elsősorban dokumentumállományának a gazdagításával válaszolt az új igényekre, de a fiatalok körében szerveződő csoport számára a működési feltételeket is biztosította. Az elbizonytalanodó, értékválsággal küszködő világban a létkérdésekre keresett válaszok, a szeretet, az összetartozás, az egymást segítő megnyilvánulások "kapaszkodót" jelentenek sok fiatal számára is.

Főként értelmiségi csoportokra jellemző az **önismeret, önmegvalósítás**, a relaxáció módszereinek a keresése, egy új típusú életforma kialakítása. A könyvtárban működő "Életreform klub" vállalta fel ezeknek a csoportoknak és előadásainak a meg-

szervezését. Dokumentumait "témakiemeléssel" az "Életreform könyvei" polcon helyeztük el.

Egyre jellemzőbb a **testkultúra**, szabadidős sportok térhódítása. Az évente megrendezett "Kihívás Napja"-nak a könyvtár a szervezőközpontja. 100 m-es nyitott átriumunk alkalmas nyári sporttevékenységekre is (asztalitenisz, tollaslabda).

Hasznos **külső tevékenységet** folytat a könyvtárban alakult nyugdíjasok Érdekvédelmi Szervezete. Taglétszámuk két év alatt megakaszorozódott, így székhelyüket áttették a művelődési központba, de a helyismereti dokumentumfilmek megtekintésére, a könyvtár rendezvényeire rendszeresen visszajárnak.

4.12. Az olvasói szokások megváltozása.

"Az **eszköz szerepű** könyv lassú térhódítását" figyelte meg Kármács István már 1980-ban is. /52/ Azóta a praktikus ismereteket nyújtó dokumentumok győzelme is bekövetkezett - ha nem csak a könyvek, hanem valamennyi ismerethordozó (periodika, adatbázis, stb.) használatát vizsgáljuk.

A szépirodalom olvasó felnőtték körére egyre jellemzőbb a könnyed, szórakoztató, divatos bestseller-ek választása.

A középiskolások olvasói szokásai hasonló képet mutatnak, mint a "határon inneni" hatvani diákoké /53/. Rendszeresen olvasnak (főként kötelező) szépirodalmat. Értéktelüket az "olvasói kettős értékrend" jellemzi, mert a saját szórakoztatásukra választott irodalom többnyire popularizálódó, amerikanizálódó értékmintákat követ. Olvasóink gyakran eltévednek a "labirintusban". /56/

A felsőfokú intézmények hallgatói főleg szakirodalmat keresnek, - ha csak nem irodalom szakon tanulnak - nagyon kevés szépirodalmat olvasnak.

A gyermekolvasók száma folyamatosan csökken. A vizuális kultúra térhódítása, mint "korunk gyermekbeleegsége", a kritikátlan "tömegkultúra fogyasztás" /54/ éppen ennek a korosztálynak az értékválasztásában a legszembetűnőbb.

A gyermekolvasóink száma öt év alatt több, mint 500 fővel csökkent. 1989-hez képest 1994-re 63 %-ra apadt. A kölcsönző kedv, szerencsére, "csak" 80 %-ra esett vissza. A dráguló könyvárak (átlagár 1994-ben 309 Ft) miatt csökkent a gyermekrészlegben is az újdonság-kínálatunk, ugyanakkor a szülők is egyre kevesebb könyvet ajándékoznak gyermekeiknek. A tendencia nagy veszélyt jelez a jövőnk megalapozásánál.

A rendszeresen olvasó felnőttek száma 1989 és 1994 között 300 fővel lett kevesebb, ma az 1989-es olvasói létszám 70 %-a használja a könyvtárat.

A beiratkozott olvasók azonban sokkal gyakrabban keresik fel a könyvtárat és több dokumentumot kölcsönöznek (évente átlagosan 24-25 db-ot). Az 1987. évi adatokhoz viszonyítva ma 159 % a kölcsönzések száma.

A felnőtt korosztályra jellemző, hogy - a felgyorsult élettempóban - egyre gyakrabban csak a folyóiratolvasóba térnek be, vagy egy gyors kockaszóú információt kérnek.

Olvasómozgalmi mutatóink - a negatív jelenségek ellenére - még mindig kedvezőbbek az országos átlagnál. 1989-ben 29 %(!) volt az olvasói arány. Az 1994. évi 19 %-os "eredmény" is fölötte van az országos átlagnak. A tendencia azonban elgondolkodtató és új ötletekre sarkallja a könyvtárosokat.

6. "Realis élet, realista könyvtár" /67/

Helyzetelmezés, 1994.

A könyvtárral szembeni új elvárások megkövetelik a közművelődési könyvtár feladatainak, működési elveinek újragondolását.

Szente Ferenc a címben idézett cikkében /57/ a téma körül zajló vitákból két szélsőséges véleményt emelt ki:

- "átállni" a hatékony, korszerű információszolgáltatásra,
- hagyományos módon, széles körben terjesztani a "kultúra és műveltség áldásait".

Az előzőekben elemzett füzesabonyi lakossági elvárások alapján könyvtárunk is az általánosan "domináns elvhez" csatlakozik, miszerint "a könyvtár az olvasásért van", feladatainak, fejlesztéseinket a környezetünk határozza meg. Az igények rendkívüli módon differenciálódtak, de nem tömegesen jelennek meg.

A könyvtár hagyományos alapfunkciói megtartása, fejlesztése, színvonalas működtetése mellett is meg tud felelni az új közösségi igényeknek, információközvetítő szerepének. A kisvárosi könyvtár akkor tölti be a társadalmi szerepét, ha a helyi közösség felől építkező, nyitott közművelődési intézmény marad.

5.1. A Városi Könyvtár működésére vonatkozó, jellemző statisztikai adatok, 1994.

- Állományadatok, a lakosság könyvtári ellátottsága, beszerzési átlagárak - lásd: 1.sz. mellékletben.

- Olvasómozgalmi adatok (központi könyvtár, I. és II. sz. fiókkönyvtár) - lásd: 2.sz. mellékletben.

5.1.1. Megjegyzések a statisztikai adatokhoz:

- Heves megye városainak összehasonlító adatai szerint az 1000 lakosra jutó könyvtári egységek és kölcsönzések tekintetében a Füzesabonyi Városi Könyvtár dokumentumállománya és használata a legjobb volt a városi könyvtárak között 1993-ban.
- Az időseries adatok ennek ellenére itt is csökkenő abszolút számokat mutatnak az 1989-es "csúcs" óta. Az olvasói szokások, a könyvtár használata iránti igényváltozások országosan jelentkező tendenciákat mutatnak (pl.: megnőtt a kézikönyvek, információforrások helyben használatára az igény, csökkent az olvasási kedv, nőtt a könnyebben feldolgozható - video, hangzó - dokumentumok iránti kereslet).
- Az olvasói igények változásával - mint általában a könyvtárak - nem tudunk lépést tartani, az igényelt választék nagy száma és az új dokumentumtípusok rendkívül magas ára miatt.
- A könyvtárban - még 1983. év végére - kialakult munkahelyi feszültség, az 1994-ben bekövetkezett háromszori igazgatóváltás kedvezőtlenül hatott a belső szakmai munkára, az olvasók ellátására, az új kezdeményezések következetes folytatására.

5.1.2. Helyzetfelmérés - a lakosság legjellemzőbb könyvtárhasználati adatai, szokásai:

- A város lakosainak a száma lassan csökken, változik a korosztályi összetétele, növekszik az idős korúak aránya, csökken a gyermekek száma.
- Könyvtárhasználat a korosztályok százalékában:

	Lakosság	olvasók	látogatók	kollektívhasznált
	%-a	%-a	%-a	dokum. %-a
Gyermekek (5-14):	12,5 %	52 %	49 %	38 %
Felnőtt:	82,0 %	48 %	51 %	62 %
Olvasói arány:	19 %.			

- A felnőtt korú lakosság sokkal kisebb hányada használja a könyvtárat, mint a gyermekeké, ugyanakkor a felnőttek könyvtárhasználatuk sokkal intenzívebb. Ez a tendencia 1990-ben fordult meg a felnőttek "javára" és azóta lassú emelkedést mutat. A látogatók aránya sokkal kisebb mértékben csökkent, mint az olvasóké, egyre inkább igénylik a helybéli használatot, az információs szolgáltatásokat.
- A gyermekek olvasói kedve az utóbbi években folyamatosan csökken, könyvtárhasználatuk minden téren visszaesett. Az okok keresése nevelők és könyvtárosok közös, mindennél fontosabb feladata, amely megalapozott, széleskörű vizsgálatot igényel. Tervezzük az 1994-95-ös felmérés megismétlését.

- A gyermekkönyvtári szolgáltatásokra nagyon hátrányosan hatott a részlegvezető személyének labbszorú, kényszerű változása, valamint a nevelési intézményekkel fenntartott kapcsolatok felleazulása.
- A gyermekek szabadideje évek óta csökken, ennek a kitöltésére az olvasásnál könnyebb műfajokat (video, Tv, játék, stb.) részesítik előnybe. A gondokkal küzdő szülők kevésbé figyelnek gyermekeik szabadidős szokásaira.
- A felnőtt lakosság növekvő könyvtárhasználati igényét - többek között - a következők indokolják:
 - a) a dokumentumárak nagymértékű növekedése,
 - b) a praktikus, gyors információk iránti igény (jogszabály, barkácsolás, kertészkedés, friss hírek, stb.),
 - c) könnyű szórakozást, kikapcsolódást ígérő dokumentumok felé fordulás (lektűrök, krimik, kalandregények, könnyűzene, video, stb.).
- A közép- és főként a felsőoktatás tankönyv és kötelezőirodalmar igénye mérhetetlenül megnőtt.
- A nagyszámú munkanélküli 52,3 %-a fiatal (- 35 évig), akik átképzéseken vesznek részt és az ehhez szükséges dokumentumokat - helyzetükből adódóan - igyekeznek a könyvtárból biztosítani.
- Sokan kezdtek egyéni vállalkozásba, magángazdálkodásba. A tevékenységükhöz szükséges szakirodalmi és információs

igény nagy része a könyvtárban jelentkezik. A felnőtteknek vásárolt dokumentumok átlagára 809 Ft volt.

- Egyre nagyobb hangsúlyt kap - különösen az értelmiségiek körében - az egészséges életmód kialakítására törekvés. A könyvtár dokumentumai, előadásai sok hasznos ismerettel nyújtanak a számukra.
- A helyi közélet iránti érdeklődés nagy számú látogatót jelent. Sokan kérnek helyismereti és közhasznú információkat.
- A nyelvtanulás és a számítástechnika használata ma már nem hobbi, hanem gyakran az elhelyezkedés, érvényesülés feltétele. A tanulási segédletet szolgáló állománytést a leggyakrabban használt dokumentumok közé tartozik.
- A lakossági arányához képest kevés a nyugdíjas körű olvasóink, cigány származású látogatóink pedig szinte teljesen elmaradtak a könyvtárból. A központi könyvtár - bár a város közepén van - túl messzire esik a városszéli utcáktól. A két fiókkönyvtár alapítása - többek között - ezt a problémát is igyekezett megoldani. Az iskolákba települt, emellett lévő könyvtárhelyiségek azonban nem vonzóak a lakossági rétegek számára.

A hátrányos helyzetű és idősebb korú, mozgássérült, gyengénlátó, stb. lakosok ellátására további megoldásokat kell keresnünk.

5.1.3. Olvasói ellátottság, állománygyarapítás

A város minden lakójára 6,4 dokumentum jut. A könyvtár évek óta a legmagasabb átlagáron (400-650 Ft.), a legmagasabb beszerzési kvótával (70-100 Ft./lakos) vásárol Heves megye városai közül. /61/ Ennek ellenére az állománygyarapításunk lassult. A folyóiratolvasó fenntartása, az információs adathordozók beszerzése az állománygyarapítási keret egyre nagyobb hányadát köti le. A pótkeretek, egyéb támogatások megszerzése bizonytalan, nem tervezhető. Ezért egyre gyakrabban egyedi vásárlással szerezzük be a szükséges dokumentumokat.

Sajnos, megszaporodott a "kényszerből" kivont, törölt dokumentumok száma is (rongálás, behajthatatlan követelés, "elavesztés", elavulás miatt). /61./

5.2. A Füzesabonyi Városi Könyvtár működésének alapelvei és feladatai:

A működés alapelveit, a feladatokat az érvényben lévő jogszabályok, az IFLA irányelvei és a lakosság sajátos igényei alapján a következők szerint határoztuk meg 1995-ben:

- Közezelgőlati intézményként, a város lakóinak anyagi, szellemi támogatásával működik, ezért elsőrendű feladata a lakosság teljeskörű könyvtári és informatikai szolgálata, az

Alapító Okirat szerint.

A kultúra, az oktatás, a tájékoztatás demokratikus, mindenkire számára egyenlő eséllyel elérhető intézménye, alapszolgáltatásait térítésmentesen bocsátja a használói rendelkezésére.

- Gondoskodik a kialakult gyűjtemény megóvásáról, az állomány tervezetű fejlesztéséről, frissítéséről, az indokolt állományki vonások végrehajtásáról, beszerzi az új, korszerű dokumentumtipusokat és a szolgáltatásokhoz szükséges eszközöket, ezáltal biztosítja a kor színvonalának megfelelő művelődési igények kielégítését.
- Hozzásegít az egész életen át tartó általános művelődéshez, hozzáférhetővé teszi az egyetemes emberi kultúra kincszeit, ápolja és gazdagítja a magyar kultúrát, eszköze, forrása és segítője az emberi gondolatok, alkotóképzelet kiteljesedésének.
- Elvároszszolgálat keretében tanácsadó-ajánló és tájékoztató (referenz) szolgálatot biztosít. Nyitvatartást ideje megválasztásával a használók igényeihez alkalmazkodik. Szolgáltatásait úgy szervezi, fejleszti, hogy azok összhangban legyenek a város és környéke mindenkori társadalmi, gazda-

sági igényeivel, lehetőségeivel.

- Pihentető, szórakoztató dokumentumaival, közösségi alkalmakkal biztosítja a kultúrától kikapcsolódás, rekreáció lehetőségét.
- Segíti a tanulókat, valamint a felnőttek tovább- és átképzését, világnyelvek elsajátítását, biztosítja az önművelődés lehetőségeit.

A kar szintjének megfelelő tudományos, művészeti, praktikus ismereteket tartalmazó dokumentumokat gyűjt és nyújt olvasóinak, információt szolgáltat az emberi lét valamennyi szegmenséről, ezzel segíti a lakosságot a kultúrától, tájékozott életvitelben.

- Állományát és szolgáltatásait - a felhasználók változó igényeit feltérképezve - fejleszti, ezért szükség szerint igényfelméréseket készít.
- Könyvtári tevékenységéhez kapcsolódva folyamatos és rendszerű propagandamunkát végez szolgáltatásai megismertetésére, az olvasói igények felkeltésére. Irodalmi, tudományos, művészeti, közéleti rendezvényeket, fórumokat szervez a

könyvtárban rejlő lehetőségek bemutatására, a demokratikus, kultúrált helyi közélet kialakításának a segítésére.

- Dokumentumállományát - döntő többségében - szabadpolcon, áttekinthető elrendezésben, a legnépszerűbb témák "kiemelésével", kultúrált feltételek között tárja az érdeklődők elé. Teljes állományát feltárja, szolgálati és olvasói katalógusokban, ill. számítógépes adatbázisokban.

- Az intézményben a KJT (1992. évi XXXIII. törvény) -hez kapcsolódó képesítési rendelet (A művelődési és közoktatási miniszter 2/1993./I.30./ MKM rendelete) alapján alkalmazott, szakképzett könyvtárosok végzik az állomány fejlesztését, feldolgozását, védelmét, a visszakereshetőség biztosítását, az olvasók tájékoztatását, kiszolgálását.

Munkájukat speciális szakképzettségekkel rendelkező szakalkalmazottak segítik (számítógép szoftver-kezelő, történész, technikus, stb.).

Szolgáltatásai színvonalának emelése érdekében a könyvtár támogatja dolgozói képzését, továbbképzését.

- A könyvtár arra törekszik, hogy a város és környéke kulturális és információs központja, valamint a helyi közélet egyik színtere legyen. Ezért befogadja a hasonló érdeklő-

désű civil szerveződések, segíti rendezvényeket, biztosítja számukra a működés feltételeit, regionális találkozók megtartását.

- Érzékenyen reagál a város (és környéke) életében végberenő változásokra. Statisztikai, szociológiai felmérések adatait elemelve új szolgáltatásokkal, új állománygyarapítási koncepcióval válaszol a felmerülő új igényekre.
- Társadalmi környezetével élő, eleven kapcsolatot tart, szolgáltatásaival segíti az önkormányzat és az intézmények működését, a gazdasági szervezetek információellátását.
- Szakmai, módszertani tanácsadással segíti a városkörnyéki községek könyvtárosainak a munkáját, fiókkönyvtáraknak operatív segítséget ad.
- Az intézmény szakmai fejlesztése, korszerűsítése, érdekvédelme összehangolására országos könyvtári szervezetekhez csatlakozik, bekapcsolódik a közös fejlesztési programokba.
- Alapszolgáltatásai mellett egyéb közösségi igényeket kielégítő kulturális és lakossági szolgáltatásokat is nyújt (módsz. közhasznú információk, műsorszerkesztés, stb.).

5.2.1. A Füzesabonyi Városi Könyvtár szervezeti felépítése

- Lásd a 3.sz. mellékletben.

5.2.2. A könyvtár belső munkaszervezete, hatáskörök és főbb munkaterületek

- Lásd a 4.sz. mellékletben.

5.3. A feladatok megvalósításának tárgyi, szerényi feltételei

A jelenlegi tárgyi feltételek:

- **Épület:** 755 m alapterület, a nyitott átriummal együtt,
hasznos tér: 439 m,
külső raktár és klubszoba: 32 m,
belső terek: felnőtt részleg, gyermek részleg, fo-
totéka-videotéka, folyóirat olvasó,
kölcsonzó, kiszolgáló helyiségek.

- A dokumentumállomány fejlesztése

	1987.	1994.
könyv:	32.648 db	36.879 db
időszaki (köt.)	1.347 db	1.663 db
hangzó:	1.109 db	1.578 db
diófilm:	1.131 db	1.024 db
videofilm:	29 db	247 db
számítógép dokum:	7 db	232 db

- Eszközfejlesztés:

**- Személyi fejlesztés, kapcsolat-
keresés:**

1987.

- C-64 programok beszer.,
- másológépnő (2 db),
- lemezjátszó (5 db),
- videomágnó (1 db),
- TV, Teletext (1 db),
- Keverőpult (12 le-
hallgatóhely) felsze-
relése,
- CD lemezjátszó (1 db)
+ dokumentumok,
- ROBOTRON írógép (sak-
szorosításhoz).
- MKE XIX. Vándorgyűlése,
- szakértő meghívása,
- könyvtáros beiskolázása fel-
sőfokú zenei könyvt. képzésre
- szakirodalom: könyvek, perio-
dikák beszerzése.

1988.

- lemezjátszó (2 db),
- másológépnő (1 db),
- ITT Music Center (1 db),
- utcai hirdetővitrin
felállítása,
- CANON ISA 2050 másoló-
gép beszerzése,
- "Lemezújsság" floppy-n.
- zenei könyvtárunk végez,
- kapcsolat: Zenei iskolával,
- Ifjúsági Klub befogadása,
- továbbképzéseken részvétel,
- kapcsolat: civil szervezetek
befogadása,

1989.

- FISHER videokamera,
- PRESSDOCK program,
- videofilm vásárlás ütemének felgyorsítása,
- saját videofelvétel készítése,
- video szakirodalomnak beszerzése: könyvek, periodikák,
- Videózárok Fuzesabonyi Klubjának a megszervezése,
- hivatásos videofilmkészítő alkalmi megbízása,
- házi videotanfolyam.

1990.

- közhasznú inf. gyűjtés,
- helyismereti inf. gyűjtés,
- helytörténeti adatgyűjtés kialakítása,
- részfoglalkozású technikus alkalmazása,
- "kiegészítés": "Számítógép használók könyvespolca",
- kapcsolat: Könyvtári és Informatikai Kamara tagság.

1991.

- KARTCTÉK program,
- riportermagnó beszer.
- technikus kinevezése, közös alkalmazása a Műv. Központtal,
- kapcsolat: Gimnázium számítástechnikai tanára.

1992.

- IBM komp. AT 286 számítógép beszerzése,
- TEXTLIB fejlesztés,
- házi szaktanfolyamok: alapképzés, szövegszerkesztő használata,

- szoftverek vásárlása,
- "egér" vásárlása,
- TEXTAR könyvt. rendsz. adatbázis telepítése.
- kapcsolat: Gimmázuum, Bródy S. Megyei Könyvtár, Békéscsabai Könyvtári Egyesülés tagság.
- TEXTAR felhasználói háztanfolyam.

1993.

- szoftverek beszerzése,
- adatbázis frissítések,
- adatgyűjtés saját helyi történeti adatbázisához kartonokon,
- adatgyűjtés - közhasznú információk.
- számítógépes háztanfolyamok szervezése,
- könyvtár-informatikus felsőfokú szaktanfolyamra 1 fő beiskolázása,
- kapcsolat: helyi LEGA szaksz., CSZK KMK Könyvtárbaráti Társulás.

1994.

- számítógép-fejlesztés: 386-os alaplap (csere), 2 Mb RAM, CD-ROM Drive, FAX-modem,
- Országgyűlési Könyvtár adatbázisainak telefonos elérése.
- TEXTLIB felhasználói tanfolyamok,
- CD-ROM és informatika szakirodalom beszerzése,
- szoftverkezelő és reklámmenedzser alkalmazása,
- kapcsolat: Bródy S. Megyei Könyvtár.

1995.

- fényrásoló gép cseréje.
- szoftverkezelő és könyvtárinformatikus továbbtanulásának a biztosítása.

Tervek:

- IBM komp. AT 486 beszerzése (TEXTLIB telepítése),
- CD-ROM leolvasó beszer. (adatbázisok telepít.),
- TV (Városi TV a folyóirat-olvasóban),
- CD lemezjátékos (2 db).
- együttműködés kialakítása a Bródy Megyei Könyvtárral a számítógéprendszer fejlesztésére,

1996.

- CD-ROM adatbázisok besz.
- kapcsolódás a Bródy Megyei Könyvtár adatbázisához,
- MIRCISIS alapú saját adatbázisok felépítése gyűjtött adatokból: helytörténet, önkorm. jkv-ek, határozatok,
- felsőfokú szakképzett, megszerzésének biztosítása a dolgozók számára,
- házi tanfolyamok szervezése a TEXTLIB használatára,
- szakirodalom biztosítása,
- Könyvtári és Informatikai Kamarára, Könyvtárosok Egyesülete szakmai rendezvényein részv.,
- országos szakmai rendezvénye-

rendeletek,	ken, kiállításokon új lehelő-
közérdekű inf.	ségek, kapcsolatok keresése.
- **TEXTILIS** könyvtári int.
 - rendszer használatának a
 - bevezetése,
 - nem hagyományos dok. ti-
 - perek feldolgozása,
 - **TELEFAX** beszerzése,
 - hálózatokhoz kapcsolódó-
 - si tervek kidolgozása,
 - feltételek biztosítása,
 - a Városi TV információs
 - lehetőségeinek használata.

Fejlesztési feltételek biztosítása:

Fejlesztéseinket 1986-tól szinte teljes egészében pályázatok útján, a megyei közigazgatástól kapott céltámogatásokból, a Füzesabonyi Könyvtárbaráti Társulás bevételeiből és egyedi támogatásokból fedeztük.

Az 1994-ig megszerzett támogatás több, mint 3 millió Ft volt. Az 1995. évi költségvetésünk dologi előirányzata (fenntartás, állománygyarapítás, stb.) összesen 880.000 Ft (!). Fejlesztési elképzeléseink csak további "külső" támogatásokból valósítható meg.

5.4. Személyi feltételek biztosítása. Könyvtárosok egy változó könyvtárban.

"Nem a sokat tudó a bölcs, hanem az, aki tudja mitévő legyen." (Hésziodosz)

5.4.1. A városi könyvtár személyi ellátottsága

- A **Felnőtt részleg** vezetője: Varga Béláné,
végzettsége: főiskola, pedagógia-könyvtár szak,
besorolása: F/5,
a könyvtár dolgozója 1986-tól.
- A **Gyermek és ifjúsági részleg** vezetője: Hollóné Bálint
Krisztina,
végzettsége: tanítóképző főiskola,
besorolása: D/1,
képzettség megszerzésére felsőfokú gyermekkönyvtárosi
tanfolyamot fog végezni,
a könyvtár dolgozója 1984-től.
(Jelenleg szülési szabadságon van. Munkakörét belső helyettesítéssel az AV részleg vezetője vette át.)
- Az **AV-részleg** vezetője: Antal Istvánné,
végzettsége: néprűvelő-könyvtár szak, zenei könyvtáros
szaktanfolyam,
besorolása: D/3,
a könyvtár dolgozója 1976-tól.

- **Feldolgozó könyvtáros:** Engel Judit,

végzettsége: tanítóképző főiskola, könyvtár szakkolégium,

besorolása: D/3,

....a könyvtár dolgozója 1988-tól.

- **Számítógépezelő és segédkönyvtáros:** Beszenyei Éva,

végzettsége: középfokú számítógépezelő, felsőfokú reklám
menedzser tanfolyam,

besorolása: C/2,

a könyvtár dolgozója 1994-től,

a képzettség megszerzéséhez a tanárképző főiskola infor-
matikus szakára jelentkezett.

- **Helyismereti gyűjtemény** feldolgozóira részfoglalkozású al-
kalmazott: Kishegyi Péter,

végzettsége: tanárképző főiskola, történelem-népművelés
szak,

besorolása: D/1,

a könyvtárban dolgozik 1993-tól.

Igazgató: Blahó Istvánné,

végzettsége: tanítóképző főiskola, felsőfokú gyermek-
könyvtárosi szaktanfolyam, vezetői szaktanfolyam,

besorolása: F/11,

a könyvtár dolgozója 1982-től.

- **Technikai alkalmazottak:**

technikus: Gál Péter - részfoglalkozású,

végzettsége: távközlési technikusa,

besorolása: B2/5,

takarító: Tóth Lajosné - A/11.

5.4.2. Könyvtárosok a változó világban. Hivatása könyvtáros.

Minden foglalkozási ágazat meghatározott feltételekkel támaszt a pályára lépővel szemben, de egyúttal lehetőséget is kínál személyisége kibontakoztatására. Különösen igaz ez a könyvtárossal, aki emberekkel foglalkozik, sokféle igénynek igyekszik megfelelni, az olvasóival kialakított kontaktusban az egész intézményt képviseli. A könyvtárossokról kialakított vélemény megegyezik az intézményről kialakított képpel.

A jó könyvtáros a könyvtár lelke, tartópillére. A közművelődési könyvtárossnak az olvasó szerint, többek között "... egy bölcs és egy önkiszolgáló eludó erényeit kell magában egyesíteni." /58. p.40./

Ma már hozzátehetünk a képhez jó néhány újabb "erényt": számítógépezelő, informatikus, menedzser, marketing szakértő, szociális gondozó, szociálpszichológus, pénztáros, stb.

Az alacsony létszámú kisvárosi könyvtárban a fenti erényekkel "illik" mindenkinek rendelkezni, bár valamilyen területnek vannak "szakértői". Még talán "szerencse" is, hogy a hat füzetabonyi könyvtáros közül senki sem készült könyvtárossnak,

így a más pályákról érkezett kollégák sokféle egyéb ismeretet is hoztak magukkal (pedagógus, közgazdasági statisztikus, postás, reklám menedzser). Négyen könyvtárosként szereztünk szakképesítést, a legfiatalabb kollégánk most jelentkezik a tanárképző főiskola informatika szakára.

A közművelődési könyvtárossal szembeni általános **elvárásaink:**

- szakmai biztonság, tudás, általános műveltség, intellektuális igényesség,
- hivatászeretet, a kapcsolatteremtésre, interperszonális kommunikációra felkészült, extrovertált személyiség,
- technikai eszközök biztos használata,
- új megoldások iránti nyitottság, azok alkotó módon való keresése,
- tolerancia, nyitottság, lapintat, megbízhatóság, szolgálatkészség, szociális érzékenység,
- rendszeresület, szervezőkészség, munkájában magas fokú önállóság, kollegaritás.

"... amit a könyvtárosaink soha meg nem szűnő önvizsgálattal és önmaguk folyamatos továbbképzésének a szándékával szerezhettek csak meg" - írja Nagy Attila. /59. p.15./

Legújabbban a piacgazdasági körülmények között követendő menedzsment és marketing szemléletmódot tanuljuk /63/, az infor-

móció feldolgozás és közvetítés módszereivel ismerkedünk, kommunikációs és szociális készségeinket fejlesztjük. Remélhető, hogy ha már sok olyan kollégánk lesz, aki minden követelménynek meg tud felelni, akkor a **pályánk presztízse** is emelkedni fog.

Településünk könyvtára különösen szenvedő alanya volt annak a pályán lejátszódó kontraszelekciónak, amely főleg a vidéki könyvtárakat súlytotta. Füzesabonyban még nagyon sok jó könyvtárosnak kell dolgozni ahhoz, hogy a városiakok értékén becsüljék meg a könyvtáros munkáját.

A **könyvtárosképzés** megoldatlansága, örökös változása, a szerzett képesítések sokfélesége, az ún. "képesítési rendelet" végrehajtása is újabb károkat okozott az intézménynek és a kollégáknak egyaránt. A hat könyvtárosból öt indított "besorolási pert". Ez belső feszültségeket váltott ki egy olyan időszakban, amikor a legnagyobb szakmai és emberi összetartásra lett volna szükségünk a könyvtárra zúduló új igények kielégítéséhez.

A személyi feltételek biztosításában a jelenlegi **képzési rendszer** nincs segítségünkre. A nappali tagozaton végzett könyvtárosok csak végső megoldásként helyezkednek el kívá-

rosban. A munka mellett folyó képzés ma már súlyos terheket ró az intézményre is (tandíj, utiköltség, munkaidő kiesés).

Az új munkatárs kiválasztásában sokszor csak a szerencsés véletlen és a jó emberismeret segít. A társadalomban élő hagyományos könyvtároskép és a mai gyakorlat közötti ellentmondás gyakran csak a munkahelyen derül ki az új dolgozó számára. A csatlódás általában kölcsönös.

Van ellenpélda is. A jelenlegi felnőtt részleg vezetője 1981-ben képesítés nélkül, szerződéssel már dolgozott a könyvtárban. Utódjaként ismertem a teljesítményét. Ma ő az igazgatóhelyettes is - és az intézmény "örökmozgó motorja".

Működésünk, fejlesztéseink feltétele a "humán oldalba történő beruházás", a **továbbképzések**, tanfolyamok, önképzés feltételeinek a biztosítása. Ma már ezt a fontos feladatot is pályázatokból tudjuk csak finanszírozni.

Beméljük, hogy a Csapó Editt által kidolgozott **képzési koncepció** /85/ - ha hosszadalmas viták után is - végre elfogadásra kerül /86/ és hosszú távra teszi kiszámíthatóvá a lehetőségeket, az utat, amit a pályánkért be kell járnunk. Addig is minden kollégának és könyvtáros-jelöltnek "útravalóul" adnám Szent Ferenc 1990-es adventi gondolatait:

"Széleselt, megmaradt világunknak sok jó elhivatott közvetítőre van szüksége, segítő, példaadó személyiségekre, vagyis tanítókra. A könyvtáros minden bizonnyal lehet ilyen, ha megérzi, megéli kiválóztató szerepét, amellyel az anyanyelv megszerettetésétől, az irodalom, a művészetek és a tudományok világában való tájékozódás képességén át segítheti az általa befogható kisa világot, hogy társai megtalálják helyüket a nap alatt, örömeiket a munkában, szövetségeseikkel a közös célok szolgálatában.

Sikerünk mások sikerében rejlik, erre kell hát irányulnia erőfeszítéseinknek: mások sikeres tanulására, sikeres alkotó munkájára, sikeres életére." S (ha) ebben a geopolitikai térségben úgy alakulhat a történelem, ahogy szívesen kívánjuk magunknak és szerződésainknak, egyre több könyvtáros-informatikus "iparosra, mesterre és tudásra lesz szükség a társadalmi munkamegosztásban."

"...Talán érdemes a pályán maradva tervezgetni a jövőt, érdemes tanulni az új technikát, idegen nyelveket..." /2/

5.5. A helyi civil szervezetek szerepe a városi könyvtár működésében. "Segíts magadon, a város is megsegít!"

"A közművelődésben tevékenykedő önszerveződő közösségek, egyesületek azért érdemelnek megkülönböztetett figyelmet, mert tagjaik és maguk a szervezetek nem passzív befogadók, fo-

gyasztói a kulturális értékeknek, hanem tevékeny részesei a kulturális javak alkotásának, terjesztésének és elszajátításának." /12. Horangi László p. 154-159./

Amint az a dolgozat történelmi részéből kitűnt, a településen nagy hagyományai vannak az egyesületi életnek. Újraéledésüket a könyvtár infrastruktúrával, gazdag dokumentumtárával és személyes, szakértői segítséggel (alapszabályok, könyvelés), szervezési gondjaik egy részének (meghívó, postázás) átvállalásával támogatta.

A civil szervezetek művelődési tevékenységüket, segítségüket ajánlották a könyvtárnak; hagyományápolás, helytörténelmi munka, egészséges életmód, stb.

A változó gazdasági és társadalmi feltételek között működő intézmény számára a szervezett együttműködési formák az egyéni kezdeményezéseknél sokkal gazdagabb hozadékot jelentenek. A könyvtárak és a civil szervezetek egymást erősítő, segítő, védő kapcsolata talán soha nem volt olyan nagy jelentőségű, mint éppen a változások időszakában.

A könyvtár nyújtotta támogatás helyi közérdekű, közművelődési célokat szolgál:

- a szervezetek számára biztosítja a bemutatkozás, a társadalmi elismerés lehetőségét,
- az egyéni gondokkal küszködő emberek a szervezetekben védettséget, közösséget, értelmes célokat találhatnak.

A szervezetek működésükkel gazdagítják a könyvtár tevékenységét, erősítik közművelődési funkcióit helyi jellegű kiteljesedését:

- folyamatos lakossági visszajelzést, "igényfelmérést" biztosítanak,
- tevékeny résztvevői a könyvtári életnek, programoknak, saját rendezvényeikkel gazdagítják a kínálatot,
- gyakorlati és potenciális olvasótáborát jelentenek,
- a könyvtár belső életének legjobb ismerőiként társadalmi támogatottságot biztosítanak, ők a "védegyelet" aktív megvalósítói.

"... minél inkább "kívonul" az állator olyan tevékenységi körből, amelyeket korábban gondozott (pl.: kultúra), annál inkább megnövekszik az öntevékeny szervezetek **problémamegoldó jelentősége.**" /12. p. 156./

Az alapszabály szerint működő könyvtári szervezetek még 1989-ben létrehozták a Füzesabonyi Könyvtárbaráti Társulást, amely

"közérdekű kötelezettségvállalás" címen gyűjtött adományokból, tagdíjakból, pályázatok benyújtásával nélkülözhetetlen támogatást nyújt a könyvtár technikai fejlesztéséhez, a dokumentumállomány gyarapításához, rendezvények, kiállítások finanszírozásához - azon túl, hogy biztosítják a közművelődési csoportok működését is.

Mivel a könyvtári csoportok tevélegesen résztvevői a könyvtári tevékenységnek, hasznos segítséget tudnak adni az éves és távlati **tervezéshez**. A könyvtár és társadalmi környezete közötti kapcsolat döntően általuk válik élővé, velük biztonságosabban indulhat az egyre inkább kibontakozó közös cél felé.

A civil szervezetek a **demokrácia** gyakorlásának a színtere is. Tagjai - a csoportok jellegéből adódóan - öntevékeny, autonóm személyiségek, a kiveáras **véleményformáló**, köztisztviselőben álló polgárai, a helyi közélet aktív résztvevői és alakítói. Tevékenységük a könyvtár **speciális gyűjteményeit** is gazdagította:

- grafikai gyűjteménnyel,
- helytörténeti dokumentumtárral,
- plakátgyűjteménnyel,
- gyermekrajz gyűjteménnyel,

6. A jövő tervezése. Feltételek és lehetőségek.

"Csak jól informált állampolgárok képesek alkotó módon hozzájárulni környezetük fejlesztéséhez."

A könyvtári fejlesztések célja, hogy az intézmény a helyi tájékoztatás központja legyen.

A kisváros differenciált igényeket támaszt a könyvtáros felé.
- az elvárásoknak csak a szolgáltatások széles, sokszínű tervezésével felelhetünk meg.

A nyilvános könyvtárak három ideálja, a "humanista-nevelő-értékközvetítő", a "liberális szolgáltató" és a szociális szerepkört is felvállaló, - hagyományaink és a kialakult olvasói szokások okán - ma egymás mellett élő, egymást kiegészítő formák. /73/ A belépő olvasói igény dönti el, hogy melyik kerül előtérbe.

Napjainkban egyre fontosabb, hogy a könyvtár a "követő igénykielégítés" helyett elébe menjen a feladatoknak és új szolgáltatásaival a várható igényekre is felkészüljön. A demokratikus esélyegyenlőséget az információkhoz való hozzájutásban csak így biztosíthatja a kisváros lakói számára. /67/

Távlati célunk a füzessabonyi "telekunyhó" létrehozása, amellyől azt reméljük, hogy "új optimista szellemet" hoz a mi vá-

roszkánk életébe is, hozzásegíti a "pozitív gondolkodás" kialakulásához, új alternatívák kereséséhez, jó megoldások megvalósításához, /41/ és "kapuként szolgál" az országos könyvtári és információs hálózatokhoz - amint azt az UNESCO kiáltványa megfogalmazza. /67/

Terveink:

- a géppark bővítése,
- integrált könyvtári rendszer alkalmazása,
- közhasznú információs adattárak, adatbázisok körének bővítése - kapcsolatok kiépítése a már jól működő szolgáltató intézményekkel, /42/
- helyi lokális hálózat kialakítása - a városi televízió bekapcsolása az információs szolgáltatásokba,
- együttműködési lehetőségek keresése a nagy könyvtárakkal, információs központokkal - kapcsolódás a Bródy Sándor Megyei Könyvtárral kiépített hálózathoz.

Feladatok:

- szerelési feltételek biztosítása,
- szakmai, anyagi háttér kialakítása - belépés a Magyar Teleház Szövetségbe,
- helyismereti adatbázis kiépítése,
- helyismereti információk gyűjtőkörének a kiterjesztése a

körzet községeire,

- helytörténeti gyűjtemény számítógépes feldolgozása,
- helytörténeti munka összehangolása a körzeti könyvtárakkal - adatfeldolgozás - forrástájékoztatás - gépi és nyomatott adattárak, indexek létrehozása,
- potenciális lakossági igények felmérése,
- propagandatevékenységgel a szolgáltatások iránti kereslet felkeltése,
- a helyi tájékoztatás központjaként vonzó, sokszínű szolgáltatás kialakítása (előszóban, AV dokumentumokban is), differenciált egyéni és közösségi igények kielégítése.

6.1. Gazdasági, finanszírozási feltételek

Lakóhelyünkön a könyvtári szolgáltatásokra nincs fizetőképes kereslet, a felhasználó nem vevő, a piac virtuális. /88/

A lakosságnak a legnagyobb segítséget éppen azzal nyújtjuk, ha alapszolgáltatásainkat térítés mentesen bocsájtjuk a rendelkezésére. A kulturális értékek, információk egyenlő eséllyel történő elérésének demokratikus elve csak így valósítható meg.

A könyvtárak működésének jogi szabályozásáról, új finanszírozási modeljének a kialakításáról, az állam és az önkormányzatok felelősségéről is beszélt - a vele készült interjúban - Török András államtitkár 1995. februárjában. A jogi és a gaz-

dasági feltételek bizonytalanságát mutatja, hogy a könyvtár költségvetését még abban a hónapban 5 %-kal csökkentette az önkormányzat.

Lehetőségek:

- többletbevételek növelése kiegészítő szolgáltatásokkal: másolás, szövegszerkesztés, szórólapkészítés, terembérlet, műszerszerkesztés, stb.,
- pályázatok benyújtása szakmai feladatokra, eszközfejlesztésre,
- helyi támogatók keresése,
- a Könyvtárbaráti Társulás lehetőségének jobb kihasználása - 1995-től a "közérdekű kötelezettségvállalásra" az APEH engedélye nélkül is gyűjthet adóból levonható adományokat,
- "új szemléletet" alkalmazunk az állománygyarapításban, gazdaságosabb megoldások, támogatások megkeresése (lásd: Állománygyarapítás-táblázat, 5.sz. melléklet), /61/
- a dokumentumpiac jobb feltérképezése, több forrás és a legkedvezőbb árak megtalálása, /69/

d.2. "Az együttműködés maga a megmaradás" /71/

- együttműködési lehetőségeket keresünk a könyvtári rendszeren belül: könyvtárközi kölcsönzés, szakmai és érdek-

- védelmi szervezetek (KIK, MKE, Békéscsabai Könyvtári Egyesülés, IIF program),
- jobban kihasználjuk a megyei könyvtár nyújtotta lehetőségeket, /70/
- együttműködési lehetőségeket keresünk a városban belül: művelődési intézményekkel, hivatalokkal, pénzügyi intézetekkel, vállalkozókkal a tárgyi és személyi feltételek közös hasznosítására, fejlesztésére,
- a városon kívül: községi önkormányzatokkal, regionális szervezetekkel (Vállalkozói Inroda, Munkaugyi Központ, stb.).

Gazdálkodásunkban erősítjük a marketing és menedzsment szerepét:

- megkíséréljük az adott eszközeinket, személyi feltételeinket úgy integrálni, hogy a legkisebb támogatás mellett is a legnagyobb használat elégedettségét érhesük el,

"Sikerünk egymás sikerében rejlik."

A könyvtárak jó működése egyre inkább az összes könyvtáros kollektív felelőssége - állapítja meg Tóth Gyula,

"Minden könyvtár egyfelől az összes könyvtár bázisán és keretében, másfelől saját múltján és előzményein építkezik, s az egyszerre ad szilárd fogódzót és persze kötöttséget és fele-

lőeséget is." /72/

Az intézményt fenntartó társadalom, a jól informált lakosság
eikere, jövője a közművelődési könyvtárak munkáján is múlik.

"Akár egy halom hasított fa,
hever egymáson a világ,
szorítja, nyarja, összehagyja
egyik dolog a másikat
s így mindenki determinált."

(József Attila: Eszmélet)

Utószó

Az 1898-ban elvetett nagból napjainkra szépen lombosodó fává
serdült a füzesabonyi könyvtári élet.

A gyökerek mélyen kapaszkodnak a település gazdag termőtalá-
jába. Az önkéntes és hivatásos könyvtároselődök szorgalmasan
ápolták, gondozták. Szellemüket, kezük nyarát, egykori olva-
sók emlékéül ma is őrzi a gyűjtemény - "...a könyvtár maga a
kontinuitás; benne különböző korok egyesülnek, egymásra
rakódnak és egymásra hatnak" - írja Tóth Gyula. /72/

A füzesabonyi könyvtártörténet bővülő, táguló évgyűrű is
egymás mellett sorolnak. Vannak közöttük sötétebbek, keske-
nyebbek, de széleseek és fényesebbek is, mutatván a "fát növe-
lő" erők mindenkori állapotát. Dolgozatommal ezeket az "év-
gyűrűket" szerettem volna korbejárni, megmutatni.

Füzesabony, 1995. május

Blahó Istvánné

MEMLÉKLETEK

Alományadatok, a lakosság könyvtári ellátottsága, 1994.

1.sz. melléklet

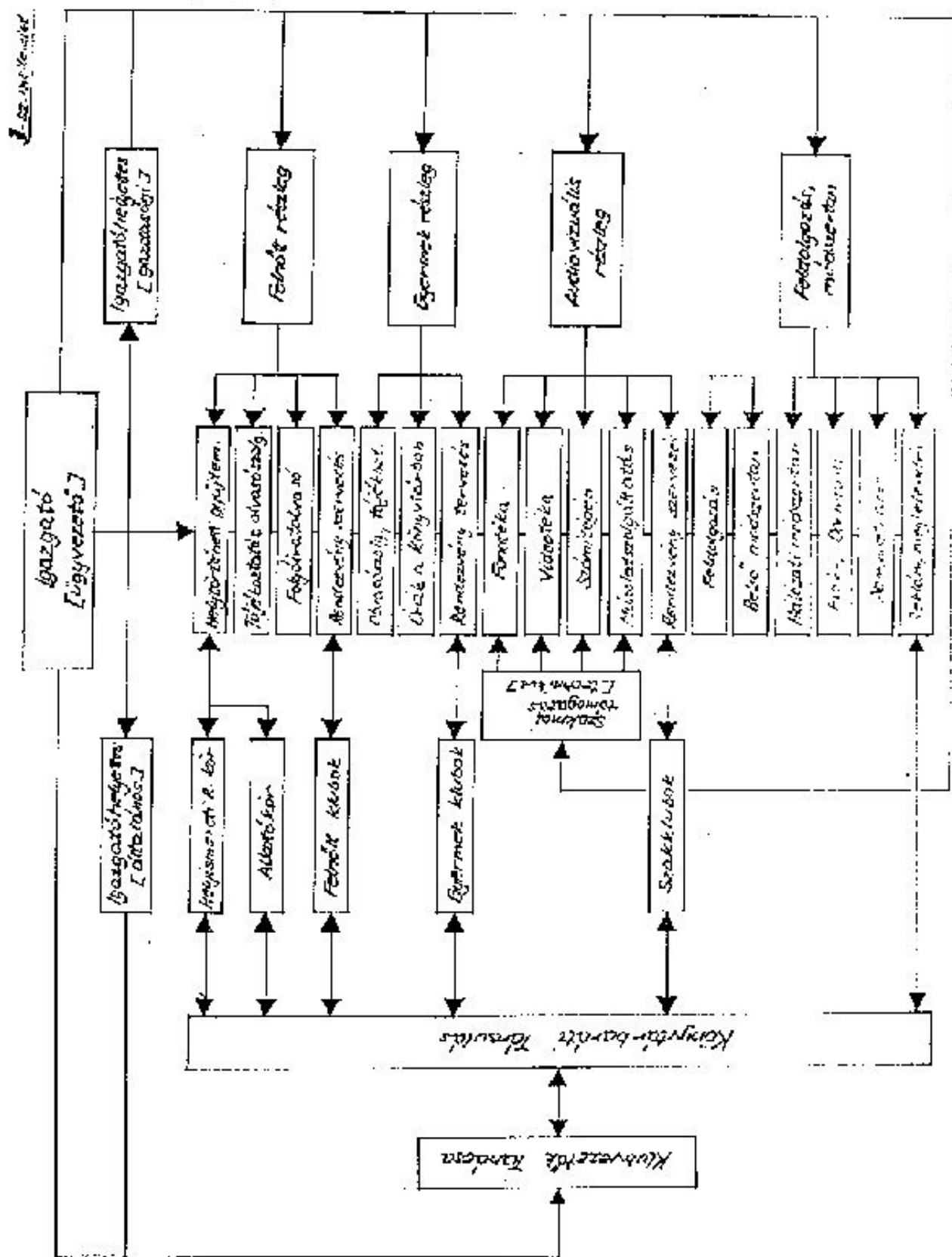
Beszerzési díjtagok (Ft)

	Könyv	Kötött városi kiadás	Híradó adatok	Művelődés vidéki film	Egyéb:	Díjazott	Alomány egység/ lakos.	Alomány egység/ tanuló	Beszerzési díjak [Ft/könyv]	Beszerzési díjak [Ft/lakos]
Központi könyvtár:	Fővárosi közlő:	24 809	1 578	247	240	28 324			550,8	809,8
	Gyermekkönyvtár:	12 070	—	—	1 016	13 295		14,4	309,4	309,4
	Díjazott:	36 879	1 578	247	1 256	41 623	5,3		510,3	597,3
1.sz. Fővárosi könyvtár: [Fővárosi B. Ált. Iskola]		4 894	—	—	2	4 896		13,5	339,-	339,-
		4 047	—	—	9	4 070		7,2	452,6	452,6
	Díjazott:	45 820	1 578	247	1 167	50 591	5,4	24,1	492,-	553,1

Önkormányzatunk gazdasági tevékenységének adatai 1985-1994 között

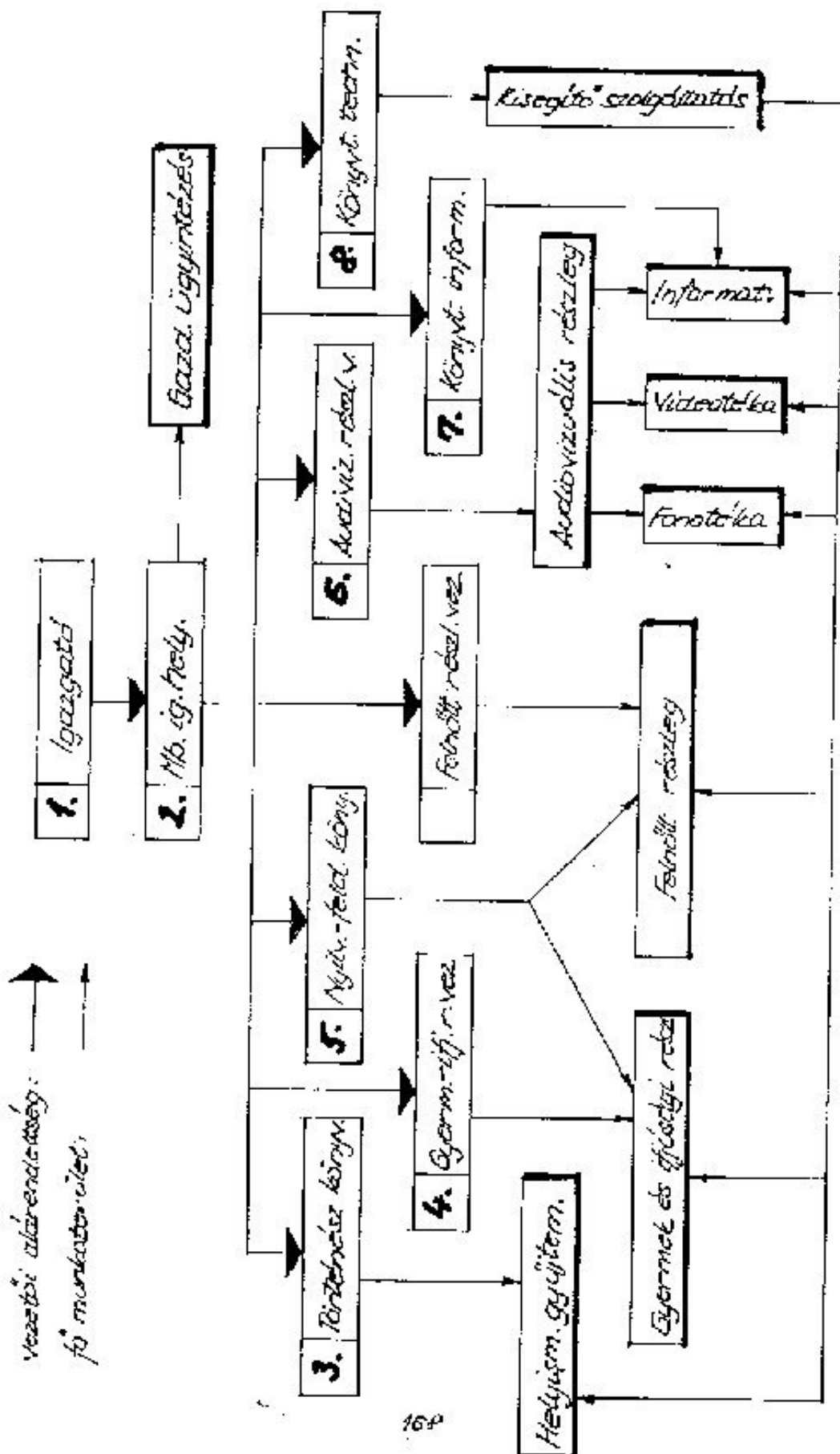
	1985.	1986.	1987.	1988.	1989.	1990.	1991.	1992.	1993.	1994.
Önkormányzatunk gazdasági tevékenységének adatai [Ft]	732	726	736	921	1007	972	988	778	813	707
	1008	1507	1082	1353	1293	966	1044	1010	858	781
	1741	2233	1818	2314	2300	1938	2032	1788	1681	1488
Önkormányzatunk költségvetésének adatai [Ft]	5771	8263	4948	7308	11557	14945	17253	10776	11521	9751
	9708	11048	10194	16070	13887	10407	11387	12084	9579	9720
	15479	19311	15142	23378	25844	23362	29090	22880	21900	19471
Önkormányzatunk költségvetésének adatai [Ft]	12927	18100	13631	15966	24266	33018	27253	26313	26589	21521
	16973	23726	16686	20396	17412	12439	13493	11020	11964	13357
	29900	30876	30217	36362	41878	45457	40748	36333	38503	34878
Rendkívüli bevételek	61	58	58	163	230	166	225	280	nincs adat	63
	1301	1431	1341	4649	6203	5409	9031	5194	nincs adat	2619

Megjegyzés: 1987-ben költségvetés, 1988-ban államháztartáshoz való
1994-ben az önkormányzat új tervébe került,
a központi költségvetés államháztartáshoz tartozik.

Munkaszervezet

4. SZ. Folyóirat

Állománygyarapítás

5.sz. melléklet

Év	Eredeti állományzat [eft]	Egyéb forrás: [eft]	Összesen: [eft]	Vásárolt kötetek száma: [db]	Documentum állagában: [Ft/db]
1987.	180	45	195	2.287	80
1988.	203	11	214	2.351	91
1989.	235	88	303	1.791	105
1990.	170	90	300	1.370	233
1991.	250	257	507	1.135	471
1992.	250	393	643	1.334	481
1993.	250	342	592		
1994.	252	308	560	560	674

Megjegyzés: A számadatok nem tartalmazták a könyvtárterületi Társulás által vásárolt anyagok árát.

DEUZYETER

FELHASZOLÉLTIPUSALD.

J E G Y Z É T E K

1. Szirmai Endő /szerk./
Mit tudat a könyvtár? Szolnok : Veszeghy Ferenc Megyei
Könyvtár, 1992.
2. Szente Ferenc: Adventus paractous
[...]. Könyvtári Levélmező/1993. 11-12.sz. p.1-2.
3. Tóth Gyula
Könyvtár és családalom : Bevezető a könyvtár ismeret-
lexikon. 1. kötet. Budapest, 1991.
4. Szabó Endre: Magyar nyelvű könyvtárak [Magyar Könyvtári
művelődésszociológiai cikkeknek, tanulmányoknak és kriti-
káknek gyűjteménye 1903-1910. 3a. kötet] : 1992X, 1993. p.
207-209.
5. Kovács Máté
A könyv és könyvtár a magyar társadalom történetében.
Op. : Gondolat
[2] 1940-től 1945-ig, 1976.
6. Szabó Endre és Endre : Könyvtári adatok /1904-1942/.
[Op.] : OP. 1966.
7. Könyvtár és élet : A Fővárosi Könyvtári Mű-
ködés. /Fővárosi Könyvtár és Könyvtárvezető/,
1962.1.sz. - 1967. 1.sz.

6. Szenté Ferenc: Nyílt levél a köznevelődési rendszer - szociálétről és más fontos dolgokról
In.: Könyvtáros. 1979. 8.sz. p.464-465.
7. Somogyi László: A könyvtárosok fluktuációja Heves megyében
In.: A könyvtár és társadalmi környezete III.
Sz. : Kézvár, 1986. p. 118-146.
8. Szendrői Béla: A Magyar Könyvtárosok Egyesületének XIX. vándorgyűlése
In.: Könyvtáros. 1987. 11.sz. p. 337-347.
9. Varga János /szerk./
Nyitott ház - nyitott tevékenység, közzés. Sz. : KPI,
1985.
10. Szalai László /szerk./
A köznevelődési és könyvtáros oktatók és kutatók nemzetközi konferenciája : Szendrőhely, 1987. augusztus 26-29. Szendrőhely : Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola , 1988.
Hivatkozott előadások:
Harangi László: Egyesületek szerepe a köznevelődésben
p. 154-159.
Hidy Péter: Köznevelődés és helyi társadalom
p. 146-149.
Kapitány Ágnes - Kapitány Gábor: Intézményeink irántékek rendezői, közvetítői. p.150-153.

Sári Mihály: Az öntevékeny művelődési közösségek
formálódó szerepe a helyi társadalomban. p. 159-164.
Tokaji Nagy Erzsébet: Felkészítés a számítógépek hasz-
nálatára a könyvtárosképzőben. p. 249-256.

13. Lőrincz Judit - Kaposváriné Dényi Éva: Olvasás és
könyvtárszociológia : Válogatás 10 év szakfoglalkozásai,
1978-1987. Sz. : 1988. 1991.

14. Szabó Erika - Lőrincz Judit - Nagy Attila - Vid-
ra Szabó Erika: Magyar olvasóiskolákra határon innen
és túl. Sz. : Központi Könyvtár Intézet, 1993.

15. Füzesabony : Város. Főér : Központi Statisztikai ad-
vétel Heves Megyei Igazgatósága, 1989.február 26.
A kiadvány a városné nyilvántartó alkalmából készült.

16. Rátkai István: Füzesabony településtörténete. Kézirat.
1994.

A könyvtár volt igazgatója történeti képet készített a
település történelméről. Gazdag forrásanyagokkal ellátott
tanulmány 1995.-ben került kiadásra.

Hozzáférhető a Füzesabonyi Városi Könyvtár Helyismeret
részén a plaményban.

A továbbiakban, rövidítve: FVK Helyismeret.

17. Sziklai Géza: Füzesabony története. Kézirat. 1993.

A kézirat több részlettel tartalmaz a posta, a
vasút, helyi üzemek történetéről.

Hozzáférhető: FVK Helyismeret. gyűjt.

18. Bóky Pál - Pásztor János - Tasáry Gyula: Füzessabony szociográfiája. Kézirat. 1935.
A szerzők a község tanítói voltak és a harmincas évek jellegzetes szociografiai falukutatói mozgalomához kívántak csatlakozni írásaikkal.
Hozzáférhető: FVK Helyismereti gyűjt.
19. Párga Edit: Füzessabony könyvtár története, 1954-től napjainkig. Szakdolgozat. Bőszénbányai Tanfélékésző Iskola. 1961.
Hozzáférhető: FVK Helyismereti gyűjt.
20. Fodor János: Füzessabony népmeséinek vizsgálata, 1919-től napjainkig. Pályázati dolgozat, 1991.
Hozzáférhető: FVK Helyismereti gyűjt.
21. Gereben Ferenc: A falusi lakosok olvasási és könyvbeszerzési szokásai. Sp. : MKE, 1987.
22. Csizeli György: A meghaladózatlan állat : Szociálpszichológia kezdőknek és haladóknak. Sp. : Ego School, 1993.
23. Marx György: Kinevezhetetlen anyag. Sp. : Magvető, 1975.
24. Kozma Tamás : A közoktatás fejlesztési koncepciójának tudományos megalapozása. Sp. : Oktatáskutató Intézet, 1994.
25. Szécs-Kovács János: Az informatikai felzárkási idő. Sp. : OKKOK, 1977.

26. Inoma László: Veszélyes leltár - életünk minőségéről és értékeiről. Kritika. 1986. 9.sz. p. 3-6.

A szerző - napjainkban is érvényes - elvezést ad a társadalomban lehetséges folyamatokról, az értékváltsóg kialakulásának okairól, az ország jövőjére ható negatív jelenségekről.

27. Baranyi László - Pécsi László: Kísérlet a könyvtári fejlődés szintjeinek mérésére. Bp. : [1984] KMK, 1982.

A kísérlet alapja volt a mi könyvtárunk könyvtári fejlődés mértékének vizsgálata is.

28. Hankiss Elemér: Diagnózisok. Bp. : Magvető, 1982.

29. Andorcs Rudió - Leiman László - Spéder Zoltán: A társadalmi szerkezet változásai és ennek jelentősége a társadalmi életre.

Bp.: Magyarország politikai évkönyve, 1974. Bp. : Demokrácia Kutat. Magyar Központja Alapítvány, 1974. p. 36-32.

A szerzők gazdag adatkezeléssel bizonyítják a társadalmi szerkezetben végbe menő változásokat.

30. Gál Sándor: A Füzesabonyi Árkádi Könyvtár közönségkörnyezete. Szakdolgozat. ELTE Bölcsészettudományi Kar - Könyvtár kiegészítő szak. 1973.

Az országos felmérés orrábfelvételei adataiból a könyvtár akkori igazgatója részletes adatfelvétellel tárja fel a település és a könyvtár kapcsolatát.

Gál Sándor tanulmánya hozzáférhető a FVK helyismereti gyűjteményében

31. A Kövelődési Minisztérium intézkedési terve a IV. országos könyvtárügyi konferencia ajánlásainak végrehajtására
In.: Könyvtáros. 1932. Április. 2. 214-215.
32. A füzesabonyi járás Könyvtárhelye : /Szakfőnökségi vizsgálat/ a helyi járás népközl. rendszere és "szociális irányelvei" és a 1972. évi. helyi népközl. rendszere végrehajtásáról.
Hozzáférhető: FVK Irattár, 1975.
33. Tájékoztató a Vj. Megyei Könyvtár végrehajtásáról az MSZMP községi elnökszervezetének. 1983. június 16.
Hozzáférhető: FVK Irattár, 1986.
34. A Magyar Könyvtárosok Egyesületének "vkönyve 1983.
32. é. község, 1984.
35. A kövelődési ágazathoz tartozó intézmények kihasználtsága : a személyi és tárgyi feltételek biztosítása
- Füzesabony Város Önkormányzatának Kövelődési Oktatási és Sportot Biztosító Bizottság, 1991. november 21.
A jelentés-kérés és a határozat a kövelődési intézményekre vonatkozott. Ezzelilek azt a célt szolgálja, hogy - néhány képviselő javaslatára - a "kiszolgáltatottság" bizonyításával "összevonják" a két intézményt.
Hozzáférhető: FVK Irattár, 1991.

36. Liskó Ilona: A pályaválasztás szabadsága
In.: Lehetőségkondozás az iskolában. 3p. : Tankönyvtáradó, 1989. p.360-380.
37. Károlyi Ágnes: Könyv- és könyvtárhasználati képzés az általános iskolai nevelés és oktatás törvényben. 3p. : OSZK KKK, 1988.
38. Nagy Attila: A 10-15 évesek könyvtárhasználati szokásai
In.: KKK évkönyve, 1984. 3p. : OSZK, 1986. p. 20-25.
39. Tolnai György: A hazai könyvtárrendszer a megváltozott világban
In.: Tudományos és Közzségi Tájékoztató. 1972. 7-8.sz. p. 363-369.
40. Kertész Balázs - Tóthi István - Borhegyi Ferenc:
Magyarországi könyvtárak számítógép-állományi infrastruktúrájának állatása
In.: Tudományos és Közzségi Tájékoztató. 1983. 9-10.sz. p. 381-388.
41. "Telekönyvtár" a vidék fejlesztéséért. /Hogyan építünk tájékoztató állatást?/: Szakmai feladat szemle. 3p. : OSZK KKK, 1992.
42. Könyvtárak és információs intézmények szerepe a demokratikus tájékoztatás szolgáltatásban. 3p. : OSZK KKK, 1993.

43. Kapitány Ágnes: Értékkönszerek. [Dok.] : Kossuth, 1933.
44. Böhm Antal - Pál László /Szerk./
Régiók - kistéjek. Dok. : MSZMP KB TII, 1934.
45. Blahó István: 10-14 éves tanuló könyvtérelőzetési szokásainak a vizsgálata. Kézirat. 1934. évi október 3. Az Országos Pedagógiai Intézet közlönyében előzetes kiadásban. A Magyar Könyvtári Társulás közlönyében. A Magyar Könyvtári Társulás közlönyében. A Magyar Könyvtári Társulás közlönyében.
46. Blahó István: 10-14 éves tanuló könyvtérelőzetési szokásainak vizsgálata
In.: Pedagógiai Füzetek : Helyi tanügyi alkotó pedagógusok munkáiból. Eger : Helyi Tanügyi Tanács Pedagógiai Intézetének pedagógiai Füzetek, 1935.
47. Helyi tanügyi statisztikai évkönyve, 1993. Eger : KSH [Helyi Tanügyi Igazgatóság], 1994.
48. Földi András: A kultúra kis krónikája. Salgótarján : Miskolc, 1994.
49. Lóczy Ágnes: Az élettérképek és az ismeretlen
In.: Alapvetés : Szöveggyűjtemény a nyitott művelődési otthoni tevékenységhez. /Szerk. Városi Ilona/. Bp. : Könyvek, 1985. o. 44.
50. Riesen, B.: A magyar nyelv története. Bp. : Könyvtársági és Jog-
gi Kvk., 1953.

51. Vilányi Iván: Világról a mai magyar művelődésről. Bp. : Gondolat kiadó, 1983. p.61-64.
52. LUCKHAM, J. - Kamarás István: Olvasmányválasztás Manchesterben és Miskolcon. Bp. : OSZK KMK, 1983.
53. Geréb Ferenc - Lőrincz Judit - Nagy Attila - Vidra Szendrő Ferenc: Magyar olvasóskultúra határon innen és túl. Bp. : Közép-Európa Intézet, 1993.
54. G. Nagy Katalin: A vizualitás, mint kulturális nyelvről a társadalom. Bp. : Kézák, 1993.
55. Tarkós László: vidéken élni. Bp. : Kozmosz Kv., 1978.
56. Fogarassy Miklós - Kamarás István: Olvasó a leírás - tásban. Bp. : Tarkós kiadó, 1981.
57. Szente Ferenc: Reális életem, realista könyvtár
In.: Könyvtári Figyelő. 1991. 2.sz. p. 137-140.
58. Fekete István - Fazekasné Sin Györgyi - Varga Zsuzsa: Könyvtár - könyvtárosok a VIDEKÖR-ben
In.: Könyvtár és társadalmi környezet 3.[köt.]
Bp. : Kézák, 1987. n. 31-45.
59. Nagy Attila: Kétféle szemlélet a könyvtárasi pályán
In.: Hivatás könyvtáros. Bp. : OSZK KMK, 1970. p. 7-16.

60. Kóri László: Szocializáció feszültségei és az ifjúság közösségei
In.: Egyén - közösség. Szeged. : JEF Debreceni Megyei Szervezete, 1988. [1989] p. 186-187.
61. Orsz Jortalanoss: Új szemlélet a közművelődési könyvtárak állományalakításában?
In.: Könyvtári Figyelő. 1987. 1.sz. p. 57-63.
62. Állományalakítási olvasókönyv. Szeged. : OSZK KMK, 1986.
63. Könyvtári menedzsment és marketing : Orszó György Széchenyi Könyvtár 38.1923.számában 28-29. Szeged. : Könyvtári és Informatikai Kézirat, 1988.
64. Vadász János: Új munkaszabályi törvények vonatkoznak einkre: Kérvények és veszélyek a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvényre.
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1992. 7. sz. p. 34-37.
65. Császár Edit: Központi képzési koncepció : Vitezer
In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. 1994. június p. 19-26.
66. A debreceni könyvtáraképzési konferencia ajánlása
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1994. 12.sz. p. 7-8.
67. Az OSZK kiállítása a közművelődési könyvtárakról 1994.
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1995. 1.sz.
68. Szabó György: A felhasználó, aki nem vevő, a piac amely virtuális
In.: Tudomány és gazdasági társasági társaság. 1994. 1.sz. p. 1-6.

69. Fazakas Tsztor, Kapováriné Jányi Éva: Piaci kereskedelem vagy a dokumentumbeszerezés alternatívái
In.: Könyvtári Figyelő, 1992. 1.sz. p.36-47.
70. Orosz Bertalanról: Egy új hazlandó előtt
In.: Kapcsolat : Heves megyei könyvtárak lapja.
1997. 1. sz.
71. Szita Ferenc: Az együttműködés helye a megismerés
In.: Könyvtári Levelokzlap, 1992. 6.sz. p. 5-7.
72. Tóth Gyula: Könyvtár a történelemben - történelisége a könyvtári gondolkodásban
In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 1994. sz. 1-2. p. 8-16.
73. Katsányi Sándor: Sétá idszink bölcsőhelye körül
In.: Könyvtáros, 1993. 1.sz. p.2-6.

FEHASZNÁLT IRODALOM

- A IV.ORSZÁGOS könyvtárügyi konferencia : Dokumentumgyűjtemény
- In.: Könyvtárügyi tanulmányok. 7. kötet. [3p.] : Műzák, 1984.
- ALAPVEJÉS : Szöveggűjtemény a "nyitott" olvasásról elterjedt tevékenységhez. Válogatta és szerkesztette : Vercsés Ilona . 3p. : Műzák, 1985.
- ALFÖLDI Társadalom 1993. IV. kötet. Dékányosra : MT: Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézet dékányosai Csiztály, 1993.
- Az ÁLLOMÁNY másodjára rendezése a köznevelőcsési könyvtárban: Új megoldások : Témorítvány. 3p. : FSZFK, 1984.
- AMBRUS Zoltán: A TEXT-IB rendszer fejlesztéséről
- In.: Tudomány és Műszaki Ismerkedtetés. 1992. 11-12. sz. p. 508-510.
- ÁRAK és könyvtárak : tanulmányok a dokumentumtermelésnek a könyvtárak állománygyarapítására gyakorolt hatásáról. [3p.] : OSZK KMK, [1985]
- ARAIÓ Antal: Grafikák, festmények az olvasásmozgalmakért
- In.: Könyvtáros. 1930. 12. sz. 738-741.
- ARATÓ Antal: A könyvtár mint a helyi közélet szervezője és fóruma
- In.: Könyvtáros. 1983. 1. sz. p. 24-26.

- ARATÓ Annel: Közérdekű tanácsai dokumentumok a köznevelődési könyvtárakban
In.: Könyvtáros. 1987. 6.sz. p. 355-356.
- AUDINSON, R.: Hogyan alkalmazkodnak a könyvtárak a változó körülményekhez? /Tém.: Nagy Ferenc/
In.: Könyvtári Figyelő. 1993. 3.sz. p. 434-437.
- BALÁZS Sándor: Az információk használata, hasznosítása és használata. Bp. : OMIX, 1993.
- BALOGH Ferencné: Gyerek- és ifjúsági könyvtári ellátás egy közepes nagyságú magyar városban
In.: Könyvtáros. 1991. 5. 523-527.
- BARANYAI György: A Zalai Könyvtári Információs Rendszer.
In.: Könyvtári Figyelő. 1991. 4.sz. p. 597-601.
- BARANYI Imre - Pápai Zsuzsa: Kísérlet a könyvtári léjéköztetés színvonalának mérésére. Bp. : [CSZK] KMK, 1980.
- BARTOS Éva: "Előtérben a könyvtár tanácsadó szerepe!"
In.: Könyvtáros. 1983. 8.sz. p. 444-447.
- BÉRKE Barnabásné: KIR Számítógépes Könyvtári Információs rendszer az IIF Program keretében. Alapkonceptió tervezet
In.: Könyvtári Figyelő. 1989. 3.sz. p. 233-240.
- BÉRNE, E. : Emberi jelszók. Bp. : Gondolat, 1984.
- CSAPÓ Edit: Középtávú képzési koncepció: Vitaanyag
In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. 1994. május. p. 19-26.
- CSEPELI György: A meghatározatlan állat. Bp. : Ego Schol, 1993.
- CIPÓLD Páter: Könyvtár, dokumentáció, kutatóintézet
In.: Iskolakultúra. 1993. 1-2.sz.

- EGYÉN - közösség : [Gyűjtemény a TIT Szegedi XVII. Művelődés-
elméleti Nyári Egyetemének előadásaiából. /Szerk. Be-
senyi Sándor/]. Szeged : TIT Csongrád Megyei Szerve-
zete, 1988. [1989] p. 106-157.
- Az ELSŐ lépés felfalé a lejtőn? : Előzetes az Önkormányzati
könyvtárak 1993.évi fontosabb adatairól
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1994. 4.sz. p.16.
- FAZEKAS Eszter - Kepesváriné Dényi Éva: Picci körséta, vagy
a dokumentumszerzés alternatívái
In.: Könyvtári Figyelő. 1992. 1.sz. p. 36-47.
- FELSZTÉST követelmények: Javaslatok a Nemzeti Alaptanterv
kidolgozásához
In.: Iskolakultúra. 1994. 1-2.sz. p. 23-24.
- FELŐS László: Kiszámpas könyvtári programok a hazai /kisebb/
könyvtárakban
In.: I. /rész/ Könyvtári Levelező/lap. 1992. 10.sz.
p. 17-19.
In. II./rész/ Könyvtári Levelező/lap. 1992. 11.sz.
p. 11-12.
- FUGARASSY Miklós - Kamarás István: Olvasó a labirintusban.
Op. : Tankönyvkiadó, 1991.
- FÜNYŐ Istvánné: A könyvtár mint nonprofit szervezet szolgál-
tatásai és érbevételi politikája.
In.: Tudományos és Könyvtári Fajékeztetés. 1994. 1.sz.
p. 12-13.
- FÜLDIÁK András : A kultúra kis krónikája. Salgótarján : Vik-
szálh, 1994.

- GERBEN Ferenc: A falusi lakosok olvasási és könyvbeszerezési szokásai. Bp. : MKKE, 1982.
- GERBEN Ferenc: A könyvtárhasználati szokások változásai, tendenciái
In.: Könyvtáros. 1987. 10.sz. p.592-593.
- GERBEN Ferenc: A magyar könyvtárügy helyzete és fejlesztésének feladatai
In: Könyvtáros. 1983. 6.sz. p. 317-325.
- GERBEN Ferenc - Lőrinc Judit - Nagy Attila - Vidra Szabó Ferenc: Magyar olvasáskultúra felébredésének és fejlődésének története. Bp. : Kézép- Európa Intézet, 1993.
- GERBEN Ferenc - Nagy Attila: Olvasás és társadalom. Bp. : OSZK MKK, 1992.
- GERBEN Ferenc - Nagy Attila: Az olvasásszociológia előrehaladásai
In.: Könyvtári Figyelő. 1987. 3.sz. p. 246-247.
- GUSZMAYNÉ Nagy Ágnes: Bemutatjuk a Megyei Könyvtár helyismereti különgyűjteményét
In.: Módszertani Füzetek 3.sz. Eger : Megyei Könyvtár Eger, 1996. p. 1-8.
- HALÁSZ Béla: Könyvtári környezet: Referátum
In.: Könyvtári Levélző/lap. 1992. 6.sz. p.33-34
- HANKISS Flóra: Diagnózisok. Bp. : Magyaró, 1982.
- HÁTRÁNYOS helyzetű olvasók könyvtári ellátása. /Szerk.Csapat Edit/. Bp. : Műzsák : OSZK MKK, 1994. [1995].
- HATÁSZÓKÖZVETLEN közgyűjtemény adatai. Ezerben tartotta ülését az Országgyűlés kulturális bizottsága
In.: Népszavadság. 1987. 268.sz. p.4.

- HFGYKÖZI Jolán - Kovács Lászlóné: Dokumentumismeret, gyűjtés-
mónyszervezés. 2.köt. A könyvtéri állomány.
Bp. Tankönyvkiadó, 1990.
- HIVATÁSA: Könyvtáros. Bp. OSZK KMK, 1970.
- HORVÁTH Tibor: A Magyar Könyvtárak Egyesületének négy esz-
tendeje /1991-1994/: Elnöki beszámoló
In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. 1995. január p.13-15.
- Az IFLA irányelvei köznevelődési könyvtárak számára. Bp. OSZK,
1987.
- KAMARÁS István: Lévelek, vagy válvétek?: Tanulmányok, esszék,
vita cikkek az olvasásról és a könyvtárról. Bp. :
Műzsák, 1905.
- KAPITÁNY Ágnes: Értérendszerünk. [Bp.] : Kossuth, 1983.
- KATÓNYI Sándor: Seta ideánk hálósóhelye körül
In.: Könyvtáros 1991. 1.sz. p. 5-8.
- KISS Jenő: A magyar könyvtárak. Bp. : Műzsák, 1988.
- KIRSTINÁ, L. - Lőrincz Judit: Magyarok és finnek a fikció vi-
lágában. Bp. : OSZK KMK : Műzsák, 1992.
- KÖCSIS István: Könyvtár és nyilvánosság - például Batvanban
In.: Könyvtáros. 1989. 11.sz. p. 666-667.
- KÖLTAI Ödön: A felnőttképzés funkcióváltása
In.: Társadalmi Szemle. 1994. 7. sz. p. 74-84.
- KONFERENCIA a könyvtárosképzésről
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1994. 12.sz. p. 3-4.
- KOVÁCS Emőke: Közérdekű információ, de hogyan?
In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. 1994. március.
p. 16-23.
- KOVÁCS Emőke: "Tulnáz" bemutató, 1994. Nagyménegcs
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1994. 5.sz. p.34.

KOVÁCS József László: Kérdőjelek egy korszak ifjúsági mozgalmairól

In.: Hírtanár, 1990. 1.sz. p. 64-65.

KOVÁCS Máté: A könyv és könyvtár a magyar társadalom életében.
Bp. : Gondolat

[2] 1849-1861 1945-ig, 1970.

KUZMA Tamás : A közoktatás fejlesztési koncepciójának tudományos megalapozása. Bp. : II. 1994.

KÖNYVTÁR és Élet : A Füzesesbányai József Kőrösi Csoma Sándor Könyvtár életrajza.
1966. 1.sz. - 1967. 1.sz.

KÖNYVTÁR és társadalmi környezete: Budapesti tanulmányok. Bp. : Könyvtárak, 1964 -

KÖNYVTÁRAK és információs intézmények szerepe a demokratikus tájékoztatás szolgálatában. Bp. : OSZK KMK, 1993.

KÖNYVTÁRHASZNÁLAT, könyvtárkép: Tanulmánygyűjtemény. Bp. : NPI: OSZK KMK, 1992. [1993].

KÖNYVTÁRI menedzsment és marketing szimpózium: Országos Széchényi Könyvtár Bp. 1993.szeptember 28-29. Bp. : KIK, 1993.

A KÖZALKALMAZOTTAK kézikönyve. /Szerk. Juhász Zsuzsa/ Bp. : Közgazdasági és Jogi Kvk., 1994..

A KÖZMŰVELŐDÉSI és könyvtáros oktatók és kutatók nemzetközi konferenciája: Szombathely, 1987. augusztus 26-29.
Szombathely : [Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola]. 1988.

KRÜGER, S. : Új utak a gyermekkönyvtári munkában? /[Szerk. Kovács Mária/
In.: Könyvtári Figyelő. 1993. 2.sz. p. 266-268.

- KÖRTE, M. : A dániai közművelődési könyvtárak, mint helyi információszervezők. /Béla Papp István/.
In.: Könyvtári Figyelő. 1993. 3.sz. p. 443-454.
- LAJOSNÉ Vargó Irén: Célok a tanácsai könyvtárügyben: Szervezészociológiai elemzés.
In.: Könyvtári Figyelő. 1994. p. 49-60.
- LIMBOS, E.: Kultúrális és szabadidős csoportok animálása. Bp. NPI, 1995.
- LŐRINCZ Judit - Vakkari, P. : Távoli rokonok - közeli barátok.
Bp. : OSZK KMK, 1991.
- MÁJTER Béla: Hazai könyvtárak az általános iskolákban
In.: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 1992. 10.sz. p. 435-440.
- A MAGYAR Könyvtárosok Egyesületének XIX. vándorgyűlése
In.: Könyvtáros. 1987. 11.sz. p. 637-670.
- A MAGYAR könyvtárügy eszelekvői és fejlesztési programja:
Irányelvek a távlati tervezéshez. /Összeáll. és szerk. Papp István/. Bp. : DKT, 1990.
- MAGYARORSZÁG politikai évkönyve, 1994. Bp. : Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, 1994.
- MÁNDY Gábor - Bartos Éva: Mindennapi tájékozódás: Beszámoló egy kutatásról
In.: Könyvtári Figyelő. 1985. 4.sz. p. 398-408.
- MARTOS Balázs - Tétényi István - Springer Ferenc: Magyarországi könyvtárak számítógép-hálózati infrastruktúrá-
lis ellátása
In.: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 1993. 9-10. sz. p. 391-393.

MARX György: Kimeríthetetlen anyag. Bp. : Magvető, 1975.

MESS József: Átfogó magyar könyvtári rendszer: Beszámoló a
TEXTLIB-fejlesztésekről

In.: Computerworld - Számítástechnika. 1993. 31.sz.
p. 1-3.

PILYÉN irányú utkeresésre utal nálunk: Lelelőhely és tárgy-lele-
tő a közhasznú információkról. /közhasznú infor. lei-
tő indexe/. Bp. : OSZK KKK, 1976.

MIT TEREL a könyvtár?: Előkezdőterésny egy városi-gérségi könyv-
tár tíz évéről. Szolnok : Városi Könyvtár és Könyv-
tár, 1980.

MOLNÁR István: Hálózati információforrások és hatásuk a
könyvtárakra

In.: Könyvtári Figyelő. 1994. 2.sz. p. 195-212.

MÓRUS Imre: Mit olvasnak leányaink?

In.: Könyvtáros. 1990. 3.sz. p. 445-450.

NAGY Attila: Keresik életük értelmét?: Olvasás, Könyvtár, szo-
cializáció. Bp. : OSZK KKK, 1991.

NAGY Attila: Kultúrális tradíciók, értékrend és olvasási szo-
kások

In.: Könyvtáros. 1990. 8.sz. p. 445-450.

NAGY Attila: Minokét hazából kiátutal...?

In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. 1995. 1.sz. p.
40-55.

NAGY Attila: Olvasás és demokrácia összefüggéseiről vissza-
fogottan

In.: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros. 1994. február. p.
20-22.

A NEMZETI alaplantervről mindenkinek

In.: A Magyar Hírlap melléklete, 1995. február 4.

NEUBAUER : CD-ROM a könyvtárakban

In.: Könyvtári Figyelő, 1989. 1.sz. p. 422-431.

OROSZ Bertalané: A lakóhelyi könyvtárak és a közigazgatási változások

In.: Könyvtáros, 1991. 1.sz. p. 9-11.

OROSZ Bertalané: Új szemlélet a köznevelődési könyvtárak állománygyarapításában?

In.: Könyvtári Figyelő, 1987. 1.sz. p. 57-65.

PÁLVOLGYI Mihály: Távoktatás, nyitott és rugalmas tanulás a könyvtári-információs pályán

In.: Könyvtári Figyelő, 1993. 4.sz. p. 606-619.

QUITTNER PÁL: Adatbázis-kezelés a gyakorlatban. Bp. : Akadémia Kiadó, 1993.

RÉGIÓK- kistéjék: Isotannulmányok. Bp. : MSZMP KB TII, 1984.

RIESMAN, D.: A magányos tömeg. Bp. Közgazdasági és Jogi Kvk., 1963.

SKALICZKI Judit: A könyvtár és a világ változása

In.: Könyvtáros, 1989. 6.sz. p. 456-461.

SKALICZKI Judit: Szubjektív szemelés a köznevelődési könyvtárak rendszerváltás utáni helyzetéről

In.: Könyvtári Figyelő, 1994. 2.sz. p. 102-106.

STUBNYA György: A felhasználó, aki nem vevő, a piac, amely virtuális

In.: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1994. 1.sz. p. 7-9.

- SURJÁN Miklós: Új kihívások előtt a köznevelőcési könyvtárak
In.: Könyvtáros. 1992. 1.sz. p. 32-33.
- SZABÓ Ervin magyar nyelven megjelenő könyvtárügyről. Köze-
lédéspolitikai cikkeinek tanulmányai és kritikái-
nak gyűjteménye: 1900-1915. Bp. : ASZK, 1959.
- SZATFERT Zsuzsó: Közérdekű információ
In.: Tolnai Könyvtáros. 1985. 2.sz. p. 20-21.
- SZENTE Ferenc: Adventus perestum
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1990. 11-12.sz. p. 1-2.
- SZENTE Ferenc: Az iskolai könyvtár a helyzet kulcsa
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1992. 12.sz. p. 6-7.
- SZENTE Ferenc: A könyvtár helye a kommunikációs folyamatban I.
In.: Könyvtári Figyelő. 1992. 3.sz. p. 399-409.
- SZENTE Ferenc: Közművelődésünk esélyei a demokráciában
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1990. 9.sz. p. 5-6.
- SZENTE Ferenc: Nyílt levél a közművelődési rendszerszemlélet
ről és más fontos dolgokról
In.: Könyvtáros. 1979. 8.sz. p. 464-465.
- SZENTE Ferenc: Reális élet, realista könyvtár
In.: Könyvtári Figyelő. 1991. 2.sz. p. 167-190.
- SZILÁ Ferenc: Az együttműködés maga a megmaradás
In.: Könyvtári Levelező/lap. 1992. 6.sz. p. 5-7.
- SZÓ - művészet - társadalom: Válogatott tanulmányok, műelem-
zések. /Szerk. Lőrincz Judit/. Bp. : Műszaki, 1993.
- SZURMAY Ernő: Könyvtári rendezvények könyvtári propaganda.
Bp. : OSZK KMK, 1937.

- TÁJÉKOZTATÓ 1991. év főbb gazdasági és társadalmi eseményeiről. Bp. : KSH, 1992.február 20.
- A TANÁCSI könyvtárak a III. ötéves terv időszakában: 1966-1970. Bp. GSZK KMK, 1972.
- TÁRSADALMAK rejtekl nélözata. /Szerk. Angelusz Róbert és Tardos Róbert/. Bp. MKI, 1991.
- TÁRSADALMI riport 1990. Bp. : Társi, 1990.
- TÉGLÁST Ágnes: Hatékony tanítási stratégiák a könyvtárhász-
nálóknak képzésében
In.: Könyvtári Figyelő. 1992. 2.sz. p.317-319.
- TUDTISÉGNÖMÖZÉS az iskolában. Bp. Tankönyvkiadó, 1989.
- "TELKÖNYVÖK" a vidék fejlesztéséért: Hogyan építsünk tájé-
koztató állomást? Szakirodalmi szerle. Bp. :
GSZK KMK, 1992.
- TELEPÜLÉSEK társadalmi - kulturális szervezése: Válogatás a
Community organization irodalmából./Szerk.Cerqely
Attila/. [Bp.] : Népművelési Intézet, 1980.
- TOLNAI György: A hazai könyvtárgépítés a megváltozott vi-
lágban
In.: Tudományos és Főszaki Tájékoztató. 1992.
7-8.sz. p. 303-309.
- TÓTH Gyula: Könyvtár a történelemben - történelem a könyv-
tárban
In.: Könyv,Könyvtár,Könyvtáros. 1994.szeptember.
p. 6-13.
- TÓTH Gyula: Könyvtár és társadalom: Bevezetés a könyvtári
ismeretekbe. Bp. : Tankönyvkiadó, 1990.

- TÓTH László: A társadalmi nyilvánosság néhány intézménye.
Bp. : Népművelési Intézet, 1983.
- TÜSKÉS Tibor: Vinéken élni. Bp. : Kozmosz Kvt., 1988.
- Az UNESCO kiáltványa a köznevelődési könyvtárakról, 1994.
In.: Könyvtári Levelszó/lap. 1995. 1.sz.
- VÁSÁRHELYI Pál: Az UNESCO stratégiája az információs rend-
szerek fejlesztése területén
In.: Tudomány és Köszaki Tájékoztatás. 1994.
2.sz. p. 75-78.
- VESZÉLY, S.: Meglovaolni a változás hullámait? Új kiáltások
előtt a köznevelődési könyvtárak. /Löm.Papo István/
In.: Könyvtári Figyelő. 1993. 1.sz. p. 42-52. 2.sz.
p. 31-41. 3.sz. p. 443-454.
- VIDRA SZABÓ Ferenc: A könyvtáros pálya egy szociológiai vizs-
gálat tükrében. Bp. OSZK KMK, 1988 [1989].
- VIDRA SZABÓ Ferenc: Saláta, retek, olvasni vád: Könyvtárak a
változó világban: Szociográfia. Bp. : OSZK KMK,
1991.
- VITÁNYI Iván: Vitézség a mai magyar művelődésről. Bp. :
Gondolat, 1983.
- WALTON, R.A.: Mikroszámítógépek: Útmutató könyvtárosoknak mik-
roszámítógépes rendszerek tervezéséhez és megvalós-
ításához. Bp. : OMIKK, 1991.
- ZSIGAI József: A könyvtárközi együttműködés elvi alapjai.
Bp. : OSZK KMK, 1984.

